

YHTEISTYÖN TOIMIVUUS LASTENSUOJELUN JA LASTEN JA NUORTEN
PERUSPALVELUJEN VÄLILLÄ

2015

Sisällysluettelo

1 ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT	3
1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus.....	3
1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot	3
1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit	4
1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät	5
2 HAVAINNOT	6
2.1 Viranomaisten velvollisuudet ja lastensuojelu	6
2.1.1 Yhteistyöhön liittyvä lainsäädäntö ja suositukset	6
2.1.2 Lastensuojelutarpeen arviointi ja avohuolto.....	9
2.1.3 Lastensuojeluilmoitukset ja avohoidon asiakkuudet	11
2.1.4 Lastensuojelun ja viranomaisyhteistyön kehittäminen	14
2.1.5 Lasten ja nuorten peruspalvelut ja lastensuojelun avohuoltoa tukevat palvelut	16
2.2 Lastensuojelun ja peruspalvelujen välisen yhteistyön toimivuus	18
2.2.1 Lastensuojelun näkemys	19
2.2.2 Peruspalvelujen näkemys	36
2.2.3 Asiakkaiden näkökulma	48
2.2.4 Kokoavat havainnot.....	49
3 JOHTOPÄÄTÖKSET	56
4 TOIMENPIDE-ESITYS JA LISÄTIEDOT	58
LÄHTEET	58
LIITTEET	59

1 ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tässä raportissa tavoitteena oli arvioida strategiaohjelman ja lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2013–2016 sekä lastensuojelulain ja uuden sosiaalihuoltolain edellyttämän yhteistyön toimivuutta lastensuojelun ja lasten ja nuorten peruspalveluiden välillä.

Arviointi ulotettiin lastensuojelun ja peruspalvelujen ensimmäisiin rajapintoihin, eli lastensuojelutarpeen arviointiin ja avohuollon sosiaalityöhön sekä niiden kanssa yhteistyötä tekeviin lapsille ja nuorille peruspalveluja antaviin tahoihin. Näitä ovat neuvolat, päiväkodit, lapsiperheiden perhetyö ja esiopetuksen oppilashuolto, koulujen ja oppilaitosten oppilashuolto sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Lapsiperheiden kotipalvelu ja perheneuvola otettiin arviointiin mukaan edellisten lisäksi siitä syystä, että ne ovat lastensuojelun mukaan¹ keskeisiä tahoja, johon perhe ohjataan arvioinnin jälkeen tai joiden palveluita liitetään lastensuojelun tukipalveluihin.

Arvioinnin ulkopuolelle rajattiin lastensuojelun avohuollon sijoitustoiminta sekä lastensuojelun laitoshoido. Vastaavasti arvioinnin ulkopuolelle rajattiin muut lastensuojelun kanssa yhteistyötä tekevät tahot kuin edellä mainitut.

1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot

Helsingin tarkastuslautakunta laati vuonna 2014 arvioinnin varhaisen puuttumisen toimivuudesta päiväkodeissa ja neuvoloissa. Arvioinnin yhtenä tuloksena oli, että varhaista puuttumista ja huolen käsittelyä hankaloittivat yhteistyön ja tiedonkulun puutteet erityisesti lastensuojelun kanssa.

Lastensuojelulaki (12 §) velvoittaa kuntia laatimaan suunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnassa. Suunnitelman tulee pitää sisällään muun muassa tiedot yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä. Kaste -ohjelma 2012–2015 velvoittaa kuntia uudistamaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja sosiaali- ja terveys-, opetus- ja nuorisotoimen yhteistyönä.²

Lastensuojelulain (13.4.2007/417) 2 §:n mukaan lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatus- ja hoitotehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Pykälän 3a mukaan kunnan ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota

¹ Lastensuojelun avohuollon tilasto- ja kustannustietoja 29.7.2015

² Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimeenpanosuunnitelma 2013–2016.

annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Uuden sosiaalihuoltolain yksi keskeisin tavoite on ollut parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä. 9 §:n mukaan ”kunnallisten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.”

Helsingin strategiaohjelmassa ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimeenpanosuunnitelmassa 2013–2016 lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät erityisesti kohdat ”Lapsi ja nuori tulee autetuksi omassa lähiyhteisössään”, jonka toimenpiteenä on tehdä syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tukemisesta yhteinen prosessi sosiaali- ja terveysviraston, varhaiskasvatuksen, opetustoimen, liikuntatoimen ja nuorisotoimen kanssa. Tavoitteen ”Lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia tuetaan varhaiskasvatuspalveluilla ja koko kaupungin kasvatuskumppanuudella” toimenpiteenä on toteuttaa varhaiskasvatuksen yhteiset prosessit muiden lapsi- ja perhepalveluja tuottavien hallintokuntien kanssa lapsen tukemisessa. Lisäksi tavoitteella ”Lastensuojelun pitkäaikainen asiakkuus ja kodin ulkopuoliset sijoitukset vähenevät” on toimenpiteenä kehittää koulun, päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttamista ohjaa ns. Lasu -kollegio. Sen alaisuuteen on vuonna 2014 luotu johtamisrakenteet alueelliselle toiminnalle. Alueellisten koordinaatioryhmien tehtävä on seurata ja johtaa muun muassa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpideohjelman toteutumista.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kuntaliitto ovat laatineet lastensuojelun laatusuosituksen 2014³, jossa on kysymyksiä lapsen ja nuoren hyvinvointiin liittyvän tiedonkulun laadun arvioimiseksi lastensuojelussa. Kysymykset koskevat yhteistyön toteuttamista yleensä ja sen riittävyttä sekä menettelytapoja käytännössä. Niitä käytetään tämän arvioinnin apuna.

Lastensuojelun ja muiden viranomaisten yhteistyötä leimaa sekä monimutkainen tietovirtoja säätelevä lainsäädäntö että selkeä tarve viranomaisten väliseen yhteistyöhön lapsen ja nuoren edun toteuttamiseksi. Toimintakäytänteet yhteistyölle, samoin kuin yhteistyötä painottava lainsäädäntö ja laatusuositukset ovat uusia. Vaikka lastensuojelun kanssa tekemisissä olevia viranomais-tahoja on useita, lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta on tärkeää saada juuri peruspalveluja antavat tahot toimimaan yhteen, lapsikeskeisesti. Arvioinnin kohteena olevat tahot on kuvattu liitteen 2 organisaatiokaavioissa.

1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit

³ Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:4

Arvioinnin pääkysymys oli, onko lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvä yhteistyö toimivaa lastensuojelun ja keskeisten lasten ja nuorten peruspalveluja antavien yhteistyötahojen välillä?

Arvioinnin osakysymyksiä oli, miten lastensuojelulain, uuden sosiaalihuoltolain ja lastensuojelun laatusuosituksen mukainen yhteistyö toteutuu peruspalvelujen välillä:

Onko yhteistyö toimivaa lastensuojelutarpeen arvioinnin ja avohuollon sosiaalityön jaoksen sekä

1. neuvoloiden välillä?
2. lapsiperheiden kotipalvelun välillä?
3. perheneuvolan välillä?
4. lapsiperheiden perhetyön ja esiopetuksen oppilashuollon välillä?
5. päiväkotien välillä?
6. oppilas- ja opiskelijahuollon välillä?
7. koulu- ja opiskeluterveydenhuollon välillä?

Osakysymyksiä 1-7 arvioidaan kyselyjen ja haastattelujen avulla kohteena oleville tahoille. Yhteistyöhön liittyvä lakisääteinen pohja ja laatusuositukset on kuvattu luvussa 2.2.2. Yhteistyön toimivuutta arvioidaan laatusuosituksessa olevien lastensuojeluilmoituksiin liittyvien menettelytapojen ja tietojenvaihdon, yhteisten tapaamisten ja neuvotteluiden toteutumisella sekä yhteistyön riittävydellä lapsen tarpeisiin nähden.

1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arviointiaineistona käytettiin kirjallisen materiaalin lisäksi haastattelu- ja kyselyaineistoa. Arviointia varten tarkastuslautakunnan 2. jaosto teki käynnin lastensuojeluun alkusyksyllä 2015. Käynnillä käsiteltiin viranomaisten tietojen kulkuun liittyvää lainsäädäntöä ja lastensuojelun toimintakäytänteitä tilastojen mukaan. Lastensuojelun avohuollon johtaville sosiaalityöntekijöille tehtiin ryhmähaastattelu 20.8.2015 ja lastensuojelutarpeen arvioinnin johtaville sosiaalityöntekijöille 9.10.2015. Lisäksi toteutettiin yhteistyökäytäntöihin liittyvä kysely. Kyselyt toteutettiin syyskuun 2015 alussa:

Lastensuojelun kyselyn kohderyhmä

- lastensuojelutarpeen arvioinnin sosiaalityöntekijät (50), sosiaaliohjaajat (19) ja johtavat sosiaalityöntekijät (7), yhteensä 66 henkilöä.
- lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijät (100) ja johtavat sosiaalityöntekijät (16), yhteensä 116 henkilöä.

Peruspalvelujen kyselyn kohderyhmä

- neuvoloiden terveydenhoitajat 205 ja⁴ osastonhoitajat (8), yhteensä 213.
- lapsiperheiden kotipalvelun johtavat ohjaajat (8), alueellisissa tiimeissä 99 perhetyöntekijää (koulutukseltaan lähihoitajia), yhteensä 107.
- perheneuvolan johtavat psykologit ja sosiaalityöntekijät (6 henkilöä), sosiaalityöntekijät (33), psykologit (34), yhteensä 73 henkilöä.
- suomenkielisten kaupungin päiväkotien päiväkodin johtajat, lastentarhanopettajat, erityislastentarhanopettajat ja kiertävät erityislastentarhanopettajat (18 päivähoitoyksikön otos 170 suomenkielisestä päivähoitoyksiköstä eli 10,6 %) ⁵, laskennallisesti yhteensä noin 214 henkilöä⁶
- lapsiperheiden perhetyön sosiaaliohjaajat, johtavat sosiaaliohjaajat ja esiopetuksen oppilashuollon kuraattori (25 henkilöä)
- suomenkielisen perusopetuslinjan kuraattorit ja psykologit (100 henkilöä) ja nuoriso- ja aikuiskoulutuslinjan kuraattorit ja psykologit (sekä kaupungin omissa että valtion ja yksityisissä kouluissa, 53 henkilöä), yhteensä 153 henkilöä. Muistiossa käytetään jäljempänä termiä oppilas- ja opiskelija-huolto.⁷
- terveydenhoitajat kouluterveydenhuollossa (88) sekä terveydenhoitajat ja osastonhoitajat opiskeluterveydenhuollossa (sekä kaupungin omissa että valtion ja yksityisissä kouluissa, 72 henkilöä), yhteensä 160 henkilöä. Muistiossa käytetään jäljempänä termiä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto.⁸

Kyselyn havainnot käytiin läpi lastensuojelun esimieskokouksessa 26.11.2015, joten kokouksen keskustelumateriaali toimi myös arvioinnin aiheistona.

2 HAVAINNOT

2.1 Viranomaisten velvollisuudet ja lastensuojelu

2.1.1 Yhteistyöhön liittyvä lainsäädäntö ja suositukset

Lainsäädäntö

Lastensuojelulain (417/2007) mukaan ”lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtäväs-

⁴ Sosiaali- ja terveysvirasto, neuvola- ja perhetyö 25.8.2015 (oikea luku 204,5 mutta tässä käytetty henkilömäärää)

⁵ Toukokuun tilanne 2015, varhaiskasvatusvirasto 13.8.2015: koko kaupungissa päiväkodin johtajia 166, lastentarhanopettajia 1569, erityislastentarhanopettajia 191

⁶ Päiväkodin johtajia 18, keskimäärin lastentarhanopettajia 18 yksikössä 176, keskimäärin erityislastentarhanopettajia 18 yksikössä 20 (laskettu jakamalla määrä varhaiskasvatusalueilla ja kerrottuna otoskoolalla)

⁷ Helsingin kaupungin sähköpostin jakelulistat 13.8.2015, täydennetty oppilashuollon päällikön ja opiskeluhuollon ohjauspalvelujen va.päällikön tiedoilla 4.9.2015

⁸ Helsingin kaupungin sähköpostin jakelulistojen 13.8.2015 mukaan

sään, pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain ja ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin”.

Laki määrittelee, että ”lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. (30.12.2014/1302)”, jolloin lapsi tai perhe on lastensuojelun asiakas. Lisäksi lain mukaan ”kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. (30.12.2014/1302)”. Tätä on tuki ja erityinen tuki esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Lastensuojeluasian vireille tulo lastensuojelussa tapahtuu viranomaisen tai yksityishenkilön tekemästä lastensuojeluilmoituksesta. Lain mukaan ”ilmoitusvelvollisuus koskee viranomaisista käytännössä kaikkia, jotka ovat tekemisissä lapsen tai perheen kanssa (25 §).

Lastensuojelulain⁹ ja sosiaalihuoltolain mukaan¹⁰

- Viranomaiset ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä (25 §).
- Viranomaisen, joka on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioidaisiin (lastensuojelulaki 25a § ja sosiaalihuoltolaki 35 §).
- Viranomaisen on ennen lapsen syntymää tehtävä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus, jos on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen (lastensuojelulaki 25c §).

Lain 26 § mukaan lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen ”sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve”. Lisäksi sosiaalityöntekijän on tehtävä sosiaalihuoltolain 36 §:n mukainen palvelutarpeen arviointi, mikäli arvioinnin tekeminen ei vaikuta olevan tarpeetonta.

Mikäli lapsi otetaan lastensuojelun asiakkaaksi lastensuojelutarpeen arvioinnin tuloksena, lain 14 § mukaan ”moniammatillinen osaaminen pyritään turvaamaan siten, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta”. Lain 31 § mukaan ”lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi tulee

⁹ 2007/417

¹⁰1301/2014

järjestää neuvotteluja. Näihin voivat lastensuojelun työntekijän arvion perusteella tarvittaessa osallistua lapsi, vanhemmat ja huoltajat, muut lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavat tai lapsen huolenpitoon keskeisesti osallistuvat henkilöt, muut lapselle tai perheelle läheiset henkilöt sekä viranomais- ja muut yhteistyötahot.”

Lapselle tehtävään asiakassuunnitelmaan tulee kirjata muun muassa lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan. Lain 34 ja 36 § velvoittaa avohuollon tukitoimiin viipymättä, kun lastensuojelun tarve on todettu. Tukitoimia toteutetaan ”yhteistyössä lapsen ja vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa. Tukitoimia voivat tarjota mm. kotipalvelu, perhetyö, muut sosiaalihuollon palvelut, päivähoito, koulu, kuntoutusta palveleva hoito- ja terapiapalvelu. Lapsi voidaan myös sijoittaa perhehoitoon, laitoshuoltoon tai yksin lyhytaikaisena avohoidon toimenpiteenä.”

Vuoden 2012 alusta lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuspykälä 25 § muuttui aiempaa velvoittavammaksi siten, että kaikilla ilmoitusvelvollisilla on velvollisuus ilmoittaa lapsiin kohdistuvista seksuaalirikosepäilyistä suoraan poliisille ja tehdä lisäksi lastensuojeluilmoitus.

Tuoreempia lakimuutoksia viranomaisten tiedonkulun parantamiseksi on tullut voimaan 1.4.2015. Terveystieteiden, opetuksen, nuorisotoimen ja sosiaalihuollon viranomaiset voivat jatkossa ilmoittaa työssä saamiaan tietoja poliisille, kun he epäilevät jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Sääntömuutos koski yhteensä neljäätoista lakia.¹¹

Viranomaisten välisessä tiedonkulussa ovat keskeisiä myös muut lait. Laki viranomaistoiminnan julkisuudesta (621/1999) määrittelee pitämään salassa lastensuojeluilmoituksen tekijä. Lain 24 § määrittelee salassa pidettäväksi asiaksi asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta, kuten myös laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta (812/2000) 14 §. Toisaalta tämän lain 17 §:n mukaan ”sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi, hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi” jos esimerkiksi tieto on lapsen edun mukaista, suostui asiakas tähän tai ei ja 20 § velvoittaa viranomaisia tietojen luovuttamiseen.

Suosituksukset

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton laatusuositus 2014 sisältää useita suosituksia lastensuojelun toimintakäytänteiksi. Niistä seuraavat koskevat viranomaisyhteistyötä:¹²

¹¹ www.stm.fi 15.4.2015

¹² Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:4

- Kunnilla tulee olla käytössään sellaiset johtamisen rakenteet ja käytännöt, jotka tukevat lapsikeskeistä työtä.
- Kunnassa on varmistettu, että palvelujen ja organisaatioiden rakenteet tukevat asiantuntijoiden yhteistyötä lasten ja nuorten asioissa.
- Alueen palvelujen tulee toimia perheitä kokonaisuutena tukevasti.
- Lastensuojelu antaa ilmoituksen tehneelle viranomaistaholle tiedon lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisesta sekä ilmoittaa asiaa hoitavan toimiston tai työntekijän nimen ja yhteystiedon¹³.
- Lastensuojelu neuvottelee aktiivisesti yhdessä perheen ja muiden viranomaisten kanssa siitä, mitä mahdollisuuksia viranomaisilla on yhdessä tukea lasta ja auttaa vanhempia kasvatustavoihin toteuttamisessa
- Lastensuojeluilmoituksen tehnyt ammattilainen on tarvittavassa määrin mukana lapsen asian selvittämisessä ja tuen tarjoamisessa.
- Muut viranomaiset ovat alkuselvittelyssä mukana silloin, kun se on tarpeen ja hyödyllistä.
- Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä koordinoi lastensuojeluasiaan liittyvää viranomaisyhteistyötä ja huolehtii, että viranomaiset tietävät yhteistyön tarkoituksen ja tavoitteet lasten ja perheiden yksilöllisissä tilanteissa.
- Tiedonkulun toteuttaminen ja yhteistyötä muiden palvelujen, erityisesti terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa on riittävää.
- Tehdään yhteisiä asiakassuunnitelmia.

2.1.2 Lastensuojelutarpeen arviointi ja avohuolto¹⁴

Lastensuojelun organisaatiota on muutettu vähitellen viimeisen kymmenen vuoden aikana. Alueellisista sosiaalipalvelutoimistoista on siirrytty kohti laajempia alueita ja toiminta on keskitetty eri toiminnoittain eri jaoksiin. Helsingissä perhe- ja sosiaalipalvelut -osaston lastensuojelutoimisto jakaantuu viiteen jaokseen. Ne ovat lastensuojelutarpeen arviointi, avohuollon sosiaalityö, lastensuojelun palvelut, sijoituksen sosiaalityö ja lastenkotitoiminta. Jaoksista tarkastelun kohteena tässä arvioinnissa ovat kaksi ensimmäistä.

Vuonna 2014 Helsingissä tehtiin yli 13 000 lastensuojeluilmoitusta, jotka kohdistuivat noin 8000 lapseen. Heistä noin puolet oli lastensuojelun asiakkaita ja 4000 uusia lapsia, joista tehtiin lastensuojelutarpeen selvitys. Lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen noin 39 prosenttia otettiin lastensuojelun asiakkaaksi. Avohuollon asiakkaana oli noin 5000 lasta vuonna 2014. Suurin osa asiakkaista tulee autetuksi avohuollon toimin, sillä jaoksessa tehdään vain 200–300 huostaanottoesitystä vuosittain 5000 asiakkaasta (4-6 %). Hyvänä asiana voidaan pitää sitä, että huostaanotot ovat vähentyneet, mutta tapaukset ovat alkaneet olla aiempaa vaikeampia. Sitovaa, lakisääteistä mitoitusta, paljonko lapsia työntekijää kohden tulee olla, ei ole, mutta eri suositusten mukaan Helsingissä lasten lukumäärä vastuutyöntekijää kohden on hyvällä tasol-

¹³ Mikään laeista ei estä lastensuojeluviranomaista antamasta toiselle viranomaiselle tietoa siitä, onko lapsi lastensuojelun asiakas, jos tieto on lapsen edun mukaista (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta § 17)

¹⁴ Organisaatiokaavio liitteessä 2

la esimerkiksi muihin Kuusikkokuntiin verrattuna. Vuositasolla luku on noin 50 lasta/työntekijä, yhtä aikaa työn alla on noin 30–40 lasta työntekijää kohden.¹⁵

Lastensuojelutarpeen arviointi ja konsultointi

Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaos on jakautunut seitsemään alueelliseen arviointiyksikköön¹⁶. Jaoksessa työskentelee 50 sosiaalityöntekijää ja 19 sosiaaliohjaajaa, jotka tekevät lastensuojelutarpeen selvityksiä parityönä niin, että sosiaalityöntekijä on vastuutyöntekijä. Jaosta ohjaa 7 johtavaa sosiaalityöntekijää. Arviointiyksiköt tarjoavat myös konsultaatioaikoja asiakasasioiden yhteistä pohdintaa varten. Konsultaatiokeskustelut käydään nimettömänä ja niihin voidaan kutsua myös asiakaslapsi, nuori ja hänen vanhempansa. Arviointiyksiköt päivystävät päivittäin puhelimitse virka-aikana.

Lain mukaan lastensuojeluilmoitus tai muu yhteydenotto käsitellään seitsemän arkipäivän aikana ja ratkaistaan, ryhdytäänkö lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen tai tarvitaanko kiireellisempiä lastensuojelutoimia. Mikäli lapsen arvioidaan tarvitsevan kiireellistä avohuollon tukitoimenpidettä tai lyhytaikaista sijaishuoltopaikkaa, lapselle etsitään hänen tarpeitaan vastaava sijoituspaikka joko vastaanottoperheestä tai vastaanottolaitoksesta. Lain mukaan lastensuojelutarpeen selvitys tehdään kolmen kuukauden aikana. Määräaikoja valvoo Aluehallintovirasto THL:n kokoaman tiedon kautta. Helsinki noudattaa lakisääteisiä määräaikoja, poikkeamat ovat 0,5 prosentin luokkaa. Poikkeamat johtuvat asiakastietojärjestelmien virheistä tai työntekijän pienestä huolimattomuudesta kirjauksissa¹⁷.

Helsingin kaupungin intranetissa kuvataan lastensuojelutarpeen arviointia seuraavasti: ”Lastensuojelutarpeen selvityksen aikana ja päättyessä arvioidaan lapsen ja perheen tilannetta ja lapsen lastensuojelun asiakkuuden tarvetta yhdessä lapsen ja muiden perheenjäsenten kanssa yhteisissä tapaamisissa.”¹⁸ Tuolloin tavataan lasta, vanhempia ja muita lapselle tärkeitä ihmisiä kotona ja/tai lastensuojelun alueyksikössä. Selvityksen aikana voidaan järjestää neuvotteluita lapsen elämänpiiriin kuuluvissa paikoissa kuten päiväkodissa tai koulussa. Lastensuojelutarpeen selvityksen aikana lapsi ei ole lastensuojelun asiakas. Arvioinnissa käytetään kriteeristöä, jossa otetaan huomioon lapsen tai nuoren fyysinen terveys, arki, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi ja päihteiden käyttö¹⁹. Selvitys tehdään kirjallisena.

Lastensuojelun avohuollon sosiaalityö

¹⁵ Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

¹⁶ Kallio, Itäkeskus, Kivikko, Vuosaari, Lassila, Malmi, Maunula

¹⁷ Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

¹⁸ http://helmi/sote/osastot/perhe_ ja_sosiaalipalvelut/lastensuojelu/lastensuojelutarpeen_arviointi/sivut/default.aspx

¹⁹ Lastensuojelun arvioinnin kriteeristö (Lasu jory 10.12.2014)

Lastensuojelun avohuollon sosiaalityön jaoksessa työskentelee 100 sosiaalityöntekijää 16 johtavan sosiaalityöntekijän alaisuudessa. Jaos on jakautunut seitsemään alueelliseen toimipisteeseen kuten lastensuojelutarpeen selvityksen jaoskin. Jokaisessa alueellisessa toimipisteessä on 2-3 avohuollon sosiaalityön tiimiä.

Jos lapsi tai perhe otetaan lastensuojelun asiakkaaksi lastensuojelun arvioinnin tuloksena syntyvän selvityksen perusteella, lastensuojelulain mukaan lapselle on nimettävä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Vastaava sosiaalityöntekijä huolehtii lapselle tehtävästä asiakassuunnitelmasta ja työskentelee perheen kanssa "lastensuojelun suunnitelmallisen sosiaalityön" mukaisesti. Tavoitteena on, että lastensuojelun asiakasperhe saa riittävästi tukea ja apua, jotta lapsi voi asua omassa kodissaan.²⁰

Suunnitelmallinen sosiaalityö perustuu lapsen ja perheen tuen tarpeisiin ja vahvuuksiin. Se sisältää esimerkiksi vanhemman, lapsen ja sosiaalialan ammattilaisten tapaamisia, yhteistyötä lapsen ja perheen erilaisten verkostojen kanssa (sekä läheisverkostot että viranomaisverkostot), palveluita kuten perhetyö, perhekuntoutus, tukiperhe, harrastusten tukeminen, vauvaperheille ja nuorille tarkoitetut palvelut tai muiden tahojen tarjoamat kuntouttavat palvelut (päihdekuntoutus, mielenterveyspalvelut, jne.).

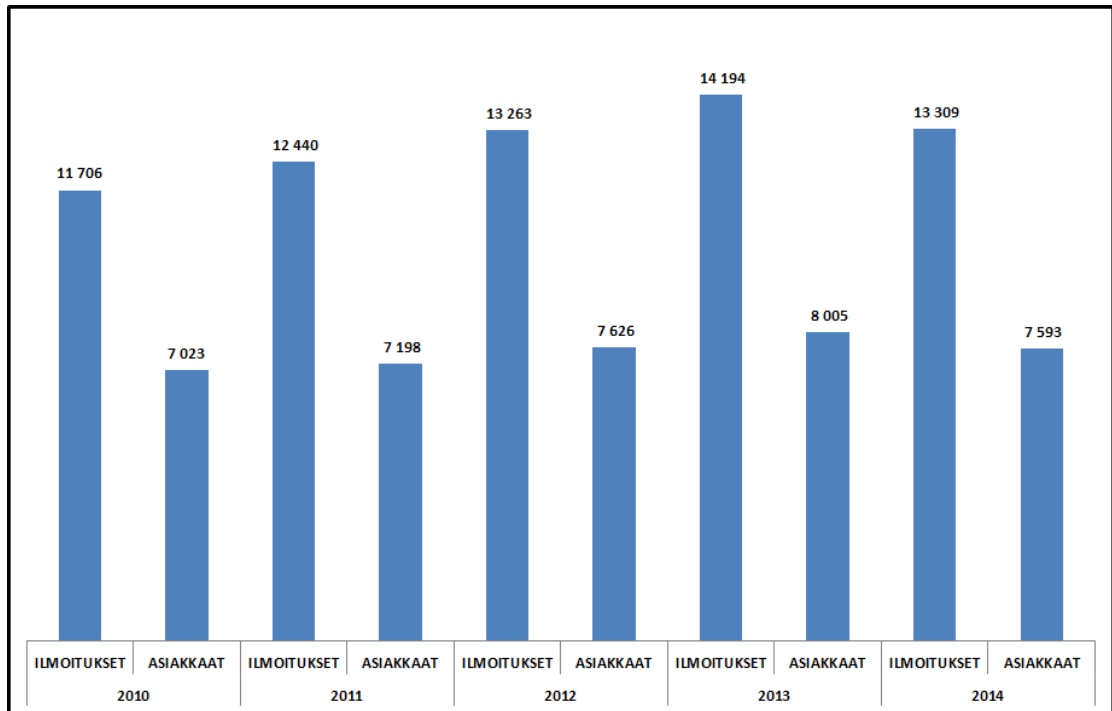
Helsingin lastensuojelun avohuollon käytössä paljon palveluja, vaikka välillä onkin jonoja. Palvelut, joita avohuollon sosiaalityön kautta voi saada, ovat tehostettu perhetyö, perhekuntoutus, ryhmätoiminta, harrastusten tukeminen, vauvaperheille ja nuorille tarkoitetut palvelut, lapsiperheiden kotipalvelu, sijoitukset, läheisneuvonpito, tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta.²¹

2.1.3 Lastensuojeluilmoitukset ja avohoidon asiakkuudet

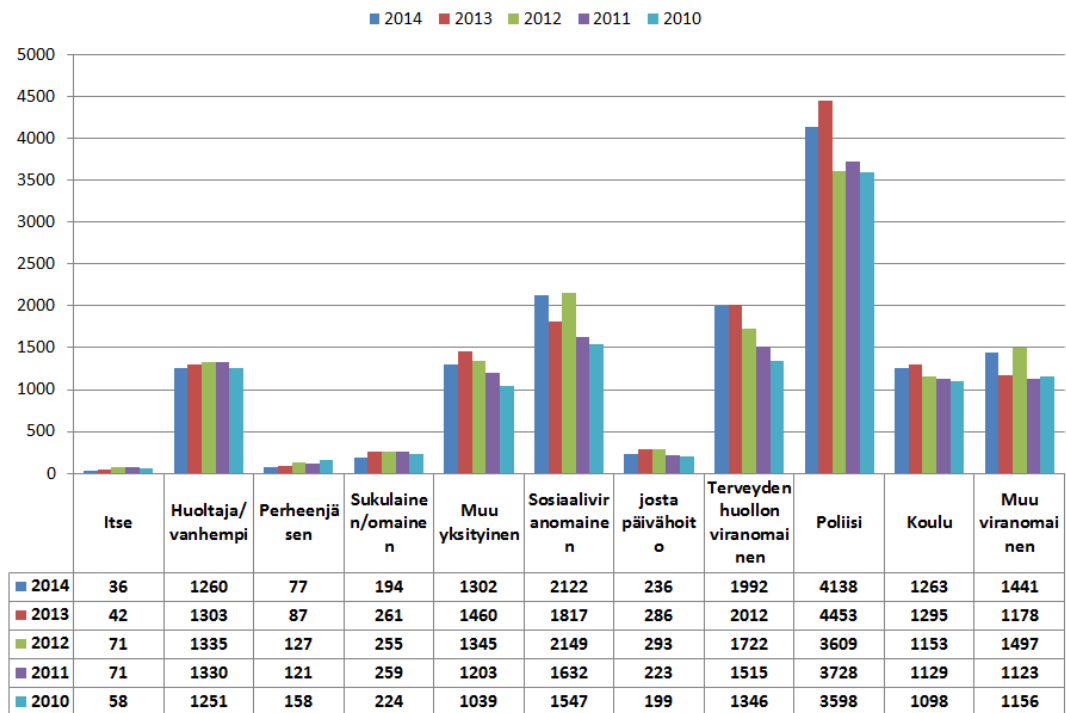
Lastensuojeluilmoitusten ja asiakkaiden määrä kasvoi vuoteen 2013, mutta laski sen jälkeen, kuten alla olevasta kuviosta voidaan havaita (kuvio 1). Lastensuojeluilmoituksista merkittävimmän osan tekee poliisi. Terveystieteiden ja sosiaaliviranomaiset ovat toiseksi merkittävimmät. Päivähoidosta tehdään lastensuojeluilmoituksia varsin vähän. Huoltajat tai vanhemmat itse tekevät seuraavaksi eniten ilmoituksia, koulu tai muut viranomaiset yhteensä vähemmän. Viranomaisten tekemät ilmoitukset ovat vähentyneet parin viime vuoden aikana lukuun ottamatta sosiaaliviranomaisia ja ryhmään "muu viranomainen" -kuuluvia (kuvio 2).

²⁰ Perehdytysmateriaali. Lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijä. Sosiaali- ja terveysvirasto. Työryhmä 2014.

²¹ Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

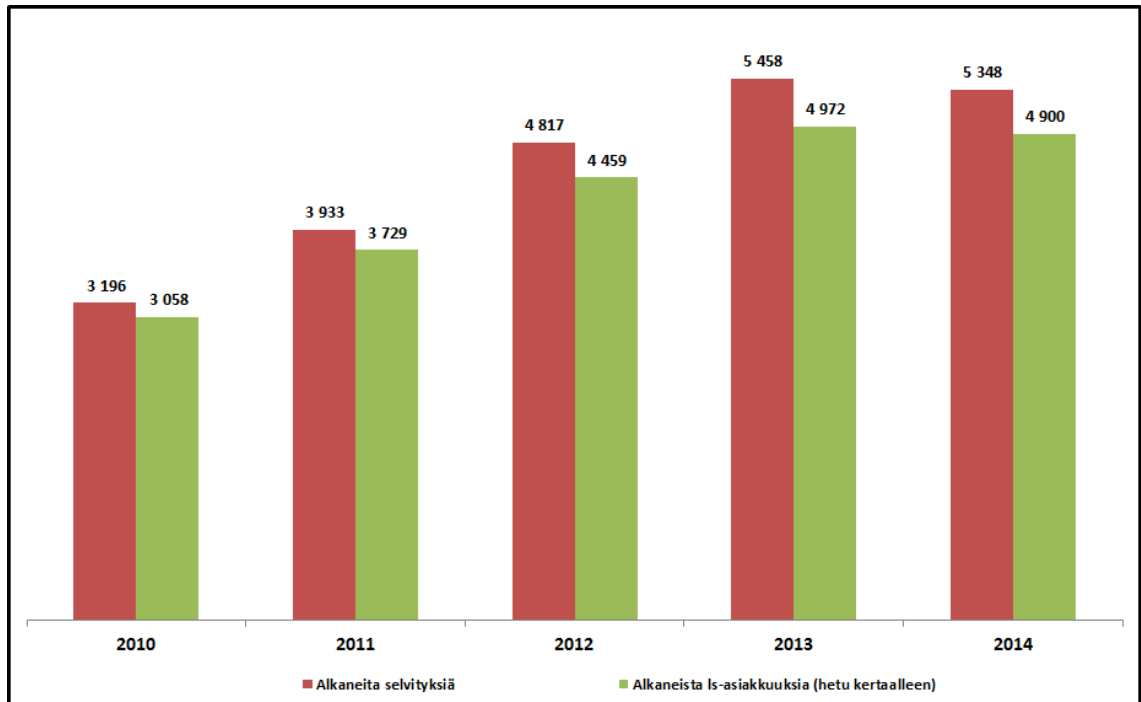

Kuvio 1. Lastensuojeluilmoitusten määrä ja niiden kohteena olleiden asiakkaiden määrä 2010–2014²²

Kuvio 2. Lastensuojeluilmoitukset 2010–2014 yhteydenottotahon mukaan²³

²² Lastensuojelun avohuollon tilasto- ja kustannustietoja 29.7.2015

Kuvio 3. Lastensuojelutarpeen selvitykset ja alkaneet lastensuojeluasiakkuudet 2010–2014²⁴

Kuten kuviosta 3 voidaan havaita, selvityksiä lastensuojelutarpeesta on tehty koko ajan enemmän, mutta lapsista yhä pienemmällä osuudella on alkanut asiakkuus lastensuojelussa. Kasvaneen lastensuojelutarpeen lisäksi tämä kuvastanee lainsäädännön 2012 muutoksen myötä ilmoitusherkkyiden lisääntymistä. Eniten lastensuojelutarpeen selvityksiä tehdään 7-12-vuotiaista (32,4 %), 3-6 -vuotiaista (22,7 %) ja 13–15 -vuotiaista (18,9 %).²⁵

Helsingissä alueet, joilla on eniten toimeentulotukiongelmia, syrjäytymistä ja maahanmuuttajia, työllistävät eniten lastensuojelua. Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksessa maahanmuuttajataustaisia on 31 prosenttia ja avohuollon sosiaalityössä 25 prosenttia asiakkaista.²⁶

Niiden lasten tai perheiden osalta, joiden ei ole todettu tarvitsevan lastensuojelun tukitoimia, ei ole tilastoa siitä, mihin palveluun heitä ohjataan. Lastensuojelutarpeen arviointi -jaoksen arvion mukaan valtaosa lapsista/perheitä ohjataan kotipalveluun, perheneuvolaan ja lapsiperheiden perhetyöhön. Avohuollon tukitoimia ei tilastoida, mutta asiakastietojärjestelmästä poimittujen päätösten/resurssien (2010–2014) mukaan sosiaalityö, perhekohtainen kun-

²³ Lastensuojelun avohuollon tilasto- ja kustannustietoja 29.7.2015

²⁴ Lastensuojelun avohuollon tilasto- ja kustannustietoja 29.7.2015

²⁵ Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2014

²⁶ Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

toutus lapsen kotona (perhetyö, kriisityö) ja kotipalvelu ovat volyymiltään suurimpia avohuollon tukitoimia²⁷.

2.1.4 Lastensuojelun ja viranomaisyhteistyön kehittäminen²⁸

Lastensuojelussa lasten osallisuutta pyritään lisäämään siten, että vastuu-sosiaalityöntekijä ja lapsi tapaavat kahden kesken. Tapaamiset ovat lisääntyneet kuukausittain vuodesta 2014. Sijoitusten sijasta lasta pyritään tukemaan läheisverkostolla – sekä sukulaisten luo avohuollon sijoituksena että toimeksiantosopimuksena läheisverkostoon. Syksyllä 2015 aloitetaan akuuttineuvonpito-kokeilu. Tapaaminen läheisverkoston kanssa toteutetaan mahdollisimman nopeasti kiireellisen sijoituksen alkaessa. Käyttöön on otettu niin sanottuja kokemusasiantuntijaryhmiä avohuollon sosiaalityössä ja palveluissa, perhehoi-dossa ja lastenkotitoiminnassa.

Helsingin lastensuojelussa on otettu käyttöön vuonna 2014 lastensuojelun tuen tarpeen arviointimalli. Malli sisältää tuen tarpeen arviointikriteeristön, joka sisältää sekä lapsen kehitykselliset tarpeet että vanhemman toimintakyvyn arvioinnin. Lomake löytyy lastensuojelun intrasta, josta löytyy myös lastensuojeluilmoituslomake ja ”Yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi”. Arviointilomake on käännetty kuudelle kielelle. Kriteeristöä käytetään yhdessä asiakkaiden kanssa. Asiakkailta on pyydetty palautetta lomakkeen käytöstä. Palaute on ollut valtaosin erittäin positiivista. Arviointimalli luo lastensuojeluprosessissa työskentelylle yhtenäiset raamit Uusittu asiakassuunnitelman runko perustuu tähän arviointimalliin. Ns. Kuvastin -menetelmä on käytössä osassa sosiaalityön ja lastensuojelun palveluiden työryhmätyössä. Malli on sosiaalityön työyhteisön itsearviointi- ja vertaisarviointimenetelmä työn kehittämiseksi.

Johtavat sosiaalityöntekijät tapaavat sosiaalityöntekijöitä säännöllisesti ja käyvät läpi yhdessä sosiaalityöntekijän asiakasperheet. Lastensuojelun asiantuntijatyöryhmä on sosiaalityöntekijän käytettävissä. Työryhmä avustaa lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa sekä muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Perhekuntoutuksen asiakasohjausryhmä toimii myös konsultatiivisena tukena sosiaalityöntekijälle. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöille on järjestetty laaja, oma koulutuskokonaisuus kaksi kertaa vuodessa alkaen vuodesta 2013. Ns. Kuvastin -menetelmä edistää työssä jaksamista ja toimii hyvin osana uusien työntekijöiden perehdyttämistä. Lastensuojelun asiakastyötä tekevillä on ryhmätyönohjausta.

Lastensuojelussa tavoitteena on, että aina kun lapsen kannalta nähdään tärkeäksi kutsua muita ammattilaisia neuvotteluun, myös asiakas olisi mukana

²⁷ Lastensuojelun avohuollon tilasto- ja kustannustietoja 29.7.2015

²⁸ Teksti perustuu lastensuojelun toiminnan yleisesittely -kalvoihin tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynnillä lastensuojelussa 11.9.2015.

tapaamisessa. Aina tämä ei kuitenkaan onnistu jos asiakas on haluton tähän, jolloin joudutaan järjestämään neuvottelu viranomaisten kesken.²⁹

Yhteistyötä yli peruspalvelurajojen on kehitetty erityisesti kahden viime vuoden aikana. Helsingin lastensuojelun alueelliset arviointiyksiköt tarjoavat yhteistyökumppaneille konsultaatioaikoja asiakasasian yhteistä pohdintaa varten kerran viikossa. Marraskuussa 2014 julkaistiin ohje ”päivähoidon ja perhe- ja sosiaalipalvelujen yhteistyökäytännöt”. Lastensuojelun ja psykiatria- ja päihdepalvelujen yhteistyökäytännöistä on tehty vuonna 2015 toimintaohje ”Psykiatrisen ja päihdehoidon tarpeen arviointi ja hoito lastensuojelun ohjaamille vanhemmille”. Lisäksi on vahvistettu lastensuojelun, neuvolan ja päivähoidon yhteistyöprosesseja (pysyväisohje vuodelta 2015). Opetusviraston kanssa on luotu yhdessä toimintamalli tilanteisiin, jossa lapsella on vakavia koulunkäytöngelmia ja lastensuojelun tarve. THL on paraikaa laatimassa lastensuojelusta kaikkien palvelujen käyttöön verkkokoulutusmateriaalia ”Luo luottamusta, suojele lasta.” Tämän toivotaan lisäävän ja parantavan yhteistyötä eri viranomaisten välillä³⁰.

Helsingin lastensuojelun ja Hyks lastenpsykiatrian yhteistoiminnan pelisäännöt yhteisasiakkuuksissa on sovittu vuonna 2014. Yhteistyö toimii nykyään hyvin. Lastensuojeluilmoituksen tehnyt ammattilainen ja muu viranomaisen otetaan tarvittavassa määrin mukaan lapsen asian selvittämiseen ja tuen tarjoamiseen. Samoin huomioidaan läheisverkoston mahdollisuudet tuen antamisessa. Vastuusosiaalityöntekijöillä ja poliisilla on toimiva ja säännöllinen yhteistyö. Syksyllä 2015 on tarkoitus aloittaa ns. sosiaalinen raportointi, jolla pyritään kuvaamaan lasten yleisiä kasvuoloja.

Lastensuojeluorganisaatiossa koetaan, että palvelujen laatu on parantunut organisaation ja toimintojen keskittämisen myötä ja asiakkaat vaikuttavat tyytyväisemmältä. Alueellisesta työstä on siirrytty kohti asiakaskohtaista työtä. Tuloksena on ollut kuitenkin se, että yhteistyö muiden ammattilaisten kanssa on vähentynyt. Koska työtä tehdään case-tyyppisesti, yhteydet muihin ammattilaisiin ovat aiempaa satunnaisempia, eikä yhteyttä välttämättä ymmärretä pitää.³¹

Lastensuojelun suurin haaste on saada päteviä sosiaalityöntekijöitä. Peräti 30–34 prosenttia vakansseista on miehitetty muodollisesti epäpäteville henkilöillä ja esimerkiksi lastensuojelutarpeen arvioinnin 50 työntekijästä yli puolet on epäpäteviä.³² Tilanne on pysynyt vuosikausia samana. Lastensuojelussa koetaan, että työ on aliarvostettua ja palkkataso liian matala. Työ on niin vaativaa ja raskasta, että työntekijöitä myös lähtee muihin tehtäviin. Ympäryskunnissa, kuten Nurmijärvellä ja Kirkkonummella palkkatasoa on pystytty nostamaan ja sillä on saatu työntekijöitä. Toinen ongelma on pätevytyminen: ny-

²⁹ Lastensuojelun esimieskokous 26.11.2015

³⁰ Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

³¹ Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoston ryhmähaastattelu 9.10.2015

³² Tämä ei tarkoita sitä, etteivät henkilöt voisi olla käytännön työssään päteviä

kysisistä työntekijöistä moni mielellään pätevöityisi, mutta opintojen ja työn yhteensovittaminen on osoittautunut vaikeaksi erityisesti niille, jotka opiskelevat Helsingin yliopistossa. Pätevöitymisväyliä olisi syytä lisätä. Vaikka Helsingin kaupungilla on hyvä etuus kolmen kuukauden palkallisen opintovapaan muodossa, lastensuojelulle se aiheuttaa ongelmia käytännön työssä, koska sijaisia ei saa palkata. Vuonna 2016 on tulossa voimaan laki, joka säätelee myös sijaisten pätevyysvaatimuksia. Pätevien sijaisten saanti saattaa olla erittäin haasteellista lastensuojelussa.³³

2.1.5 Lasten ja nuorten peruspalvelut ja lastensuojelun avohuoltoa tukevat palvelut

Tässä luvussa on kuvattu arvioinnin piiriin kuuluvia peruspalveluja ja kyselyn kohdejoukkoa. Palvelukuvaukset on poimittu Helsingin kaupungin intranet -sivuilta 14.8.2015, ellei muuta lähdettä ole mainittu.

Neuvolat

Neuvola- ja perhetyö -yksikkö jakaantuu neljään alueeseen. Neuvoloissa terveysneuvonnan ja terveystarkastusten perustehtävä on lapsen ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy säännöllisten tapaamisten ja muun muassa laajojen terveystarkastusten keinoin. Neuvolatyöstä huolehtivat pääasiassa terveydenhoitajat ja heitä johtavat kahdeksan osastonhoitajaa. Neuvolatyöhön kytkeytyy myös neuvolalääkäripalvelut ja neuvolapsykologit. Tämän arvioinnin kyselyn kohderyhmänä olivat neuvoloiden terveyden- ja osastonhoitajat, sillä he tapaavat lasta ja perhettä säännöllisesti.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelun perhetyö on tilapäistä perheen arjen tukemiseen tarkoitettua apua, jota voi saada alentuneen toimintakyvyn, perhetilanteen, rasisittuneisuuden, synnytyksen, vamman tai muun syyn perusteella. Toimipisteitä on yhteensä seitsemän neljällä alueella, jonka lisäksi toimii ruotsinkielinen koko kaupunkia palveleva yksikkö. Kotipalvelun perhetyön esimiehenä toimii neljä ylihoitajaa ja heidän alaisuudessaan toimii osastonhoitajia ja johtavia ohjaajia ja perhetyöntekijöitä. He olivat tämän arvioinnin kyselyn kohderyhmänä, sillä he lapsiperheiden kotipalvelu tukee osin samoja perheitä kuin lastensuojelu.

Päivähoito

Päivähoitoalueita on 13. Ne jakautuvat 170 päivähoitoyksikköön, joihin kuuluu 1-3 päiväkotia. Päivähoidossa perustehtävä on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja kasvatustehtävässä ja edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Lapsen tukeminen on osa varhaiskasvatuksen perusteh-

³³ Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

tävää. Joillakin päiväkodeilla on käytössään erityislastentarhanopettajia (Elto) joko resurssierityislastentarhanopettajana, integroidussa erityisryhmässä tai erityisryhmässä. Niillä päiväkodeilla, joilla Eltoa ei ole, päiväkodit saavat enemmän kiertävän erityislastentarhanopettajan (Kelto) tukea. Heidän työhönsä kuuluu ohjata ja tukea päivähoidon henkilöstöä lapsen tukemiseen liittyvissä asioissa, konsultoida lapsen tuen arvioinnissa ja havainnoinnissa sekä ohjata ja konsultoida pedagogisten menetelmien ja ratkaisujen löytymisessä. Tämän arvioinnin kyselyn kohderyhmänä olivat 18 päivähoitoyksikön otoksesta päiväkodin johtajat, lastentarhanopettajat, erityislastentarhanopettajat ja kiertävät erityislastentarhanopettajat. Päivähoito oli mukana yhtenä peruspalveluista, sillä kaikista 3-6 vuotiaista lapsista suurin osa on päivähoidossa.

Oppilashuolto ja opiskelijahuolto

Opetusviraston oppilas- ja opiskeluhuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut. Perusopetuksen oppilashuollon työntekijät toimivat kussakin koulussa. Oppilashuollolla tarkoitetaan ”oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluuyhteisössä.”³⁴ Myös opiskeluhuollon palvelut ovat kaikkien Helsingissä toimivien lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten käytettävissä. Tavoitteena on muun muassa edistää opiskelijoiden oppimista, fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Tämän arvioinnin kyselyn kohdejoukkona olivat kaikki oppilas- ja opiskelijahuollon kuraattorit ja psykologit.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto toimii sosiaali- ja terveysviraston Perhe- ja sosiaalipalvelujen osaston toimistossa Lapsiperheiden hyvinvointi ja terveys. Toiminta on jaettu alueellisesti kolmeen osaan. Kouluterveydenhuollon tehtävä on edistää terveyttä terveysneuvonnan keinoin, tunnistaa ja vahvistaa terveyttä suojaavia tekijöitä sekä pyrkiä puuttumaan ongelmiin mahdollisimman varhain. Nuorten palvelut -yksikkö huolehtii muun muassa opiskeluterveydenhuollon palveluista alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista peruskoulutusta antavien oppilaitosten sekä ammatti-korkeakoulujen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Ammatillisissa oppilaitoksissa työskentelee lisäksi psykiatrisia sairaanhoitajia. Tämän arvioinnin kyselyn kohdejoukkona olivat kaikki koulu- että opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajat.

Lapsiperheiden perhetyö

Lapsiperheiden perhetyö ja perheneuvola kuuluvat perheiden erityispalvelujen alaisuuteen. Perhetyö toimii 12 eri palvelualueella. Lisäksi koko kaupunkia palvelevat romaniperhetyö, ruotsinkielinen perhetyö ja esiopetuksen kuraattori, sillä esiopetuksen oppilashuolto toimii osana lapsiperheiden perhetyötä. Perhetyö on lapsiperheille tarkoitettua tukea, ohjausta ja neuvontaa erilaisissa

³⁴ Oppilashuolto 2016, Helsingin kaupungin peruskoulujen opetussuunnitelma

elämäntilanteissa. Lapsiperheiden perhetyötä tekevät sosiaaliohjaajat. Sosiaaliohjaaja tapaa perhettä pääsääntöisesti heidän kotonaan tai muussa sovittussa paikassa. Käytännössä perhetyö huolehtii myös esiopetuksen oppilashuollosta. Tämän arvioinnin kyselyn kohdejoukkona olivat lapsiperheiden perhetyön sosiaaliohjaajat, johtavat sosiaaliohjaajat ja esiopetuksen oppilashuollon kuraattori, sillä he tukevat osin samoja perheitä kuin lastensuojelu ennen tai jälkeen asiakkuuden. Perhetyötä voidaan tehdä ennen lastensuojelun asiakkuutta tai perhe voi ohjautua perhetyön piiriin lastensuojeluasiakkuuden jälkeen, mutta lapset/perheet eivät ole samanaikaisesti molempien tahojen asiakkaita.

Perheneuvola

Helsingissä on kolme perheneuvolan alueyksikköä (Etelän - Lännen, Pohjoisen ja Idän Perheneuvola), joiden tarjoama kasvatus- ja perheneuvonta on tarkoitettu alle 18-vuotiaille helsinkiläisille lapsille ja nuorille perheineen. Kasvatus- ja perheneuvonnasta vanhemmat saavat apua lapsen tai nuoren kehitykseen ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, pulmallisissa perhetilanteissa sekä lasta tai perhettä kohdanneissa kriiseissä.³⁵ Perheneuvola tekee lastensuojelua tukevaa työtä ja perhe voi olla kummankin palvelun piirissä. Tämän arvioinnin kyselyn kohteena perheneuvolasta olivat johtavat psykologit ja johtavat sosiaalityöntekijät.

2.2 Lastensuojelun ja peruspalvelujen välisen yhteistyön toimivuus

Vuonna 2014 toteutetussa varhaiseen puuttumiseen liittyvässä arvioinnissa kävi ilmi, että koska lastensuojelu ei voi antaa tietoa lastensuojelun asiakkuudesta, päiväkodeissa ja erityisesti neuvoloissa jäädään helposti epätietoisuuteen siitä, onko lapsi tai perhe jo avun piirissä. Tämä hankaloittaa huolen käsittelyä ja varhaista puuttumista. Toisaalta neuvoloissa kuvattiin myös erittäin hyviä yhteistyösuhteita lastensuojelun kanssa lastensuojeluasiakkaisiin liittyen.

Sosiaali- ja terveysvirastolla on olemassa kuvauksia toimintakäytännöiksi opetustoimen kanssa (Toimintamalli tilanteessa, jossa lapsella on vakavia koulunkäyntiongelmia ja lastensuojelutarve, Helsingin opetusvirasto 10/2014), lastensuojelun ja sosiaalipäivystyksikön välillä (27.10.2014), päivähoidon ja perhe- ja sosiaalipalvelujen yhteistyökäytännöiksi lastensuojelun kanssa (26.11.2014) sekä lastensuojelun ja psykiatria- ja päihdepalvelujen yhteistyökäytännöistä (28.1.2015). Vaikka yhteistyötä on tehty aikaisemminkin, toimintakäytäntökuvaukset ovat melko uusia. Luvussa 2.2.1 tarkastellaan sitä, miten lastensuojelutarpeen arvioinnin ja avohuollon jaos näkevät yhteistyön toimi-

³⁵ Perehdytysmateriaali. Lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijä. Sosiaali- ja terveysvirasto. Työryhmä 2014.

vuoden peruspalvelujen kanssa. Luvussa 2.2.2 tarkastellaan peruspalvelujen näkemyksiä yhteistyöstä lastensuojelun kanssa.

2.2.1 Lastensuojelun näkemys

Kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 80 henkilöä lastensuojelusta. Vastausprosentti 44. Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksesta vastasi 38 henkilöä ja vastausprosentti oli 58. Lastensuojelun avohuollon sosiaalityön jaoksesta vastasi 40 henkilöä ja vastausprosentti oli 35³⁶.

Vastausten keskiarvot asteikolla 1-5 ja keskihajonnat on koottu taulukkoon liitteessä 3. Niiden mukaan eniten samaa mieltä ollaan siitä, että yhteistyö lapsiperheiden kotipalvelun kanssa on riittävää. Muut yli 4 keskiarvon olivat väittämät: lastensuojelun vastuutyöntekijä huolehtii siitä, että muut ammattilaiset tuntevat yhteistyön tavoitteet, lastensuojelu kutsuu tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen tehneen ammattilaisen ja muut viranomaiset mukaan lapsen asian selvittämiseen ja lastensuojelu neuvottelee aktiivisesti perheen ja muiden viranomaisten kanssa. Heikoimmat arvosanat sai ”teemme yhteisiä asiakassuunnitelmia muiden ammattilaisten kanssa” ja ”Yhteistyömalli Perhe- ja sosiaalipalvelujen ja päivähoidon yhteistyökäytännöt on minulle tuttu”. Eniten hajontaa oli ilmoitusmenettelyä koskevassa kysymyksessä ja yhteistyön riittävydestä eri tahojen kanssa.

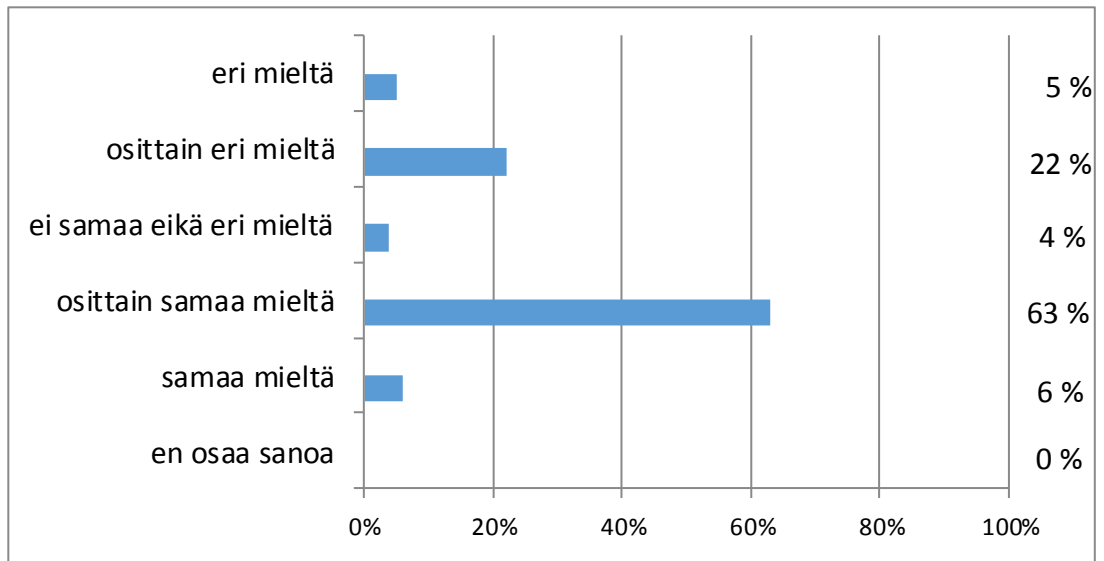
Alueittain jaoteltuna positiivisimmat arviot antoi ruotsinkielinen tiimi, toiseksi positiivisimmat olivat Lännen ja Etelän alueet (Lauttasaari, Taka-Töölö, Kampinmalmi, Ullanlinna, Vironniemi). Eniten negatiivisia vastauksia tuli etelän alueelta (Kallio, Vallila, Pasila, Alppiharju ja Vanhakaupunki) sekä pohjoisen alueelta (Maunula, Oulunkylä, Pakila, Tuomarinkylä).

Jaokset poikkesivat toisistaan siten, että avohuollon sosiaalityön jaos oli lastensuojelutarpeen jaosta kriittisempi. Tämä johtuu siitä, että työtavat ovat jaoksissa erilaiset. Lastensuojelutarpeen arviointi työskentelee selvitysten parissa lyhyen, määritellyn ajan, kun taas avohuollon sosiaalityössä työtä tehdään pitkällä ajanjaksolla asiakasperheen tiimoilta, jolloin havaitaan myös tilanteiden mahdolliset onnistumiset ja epäonnistumiset.

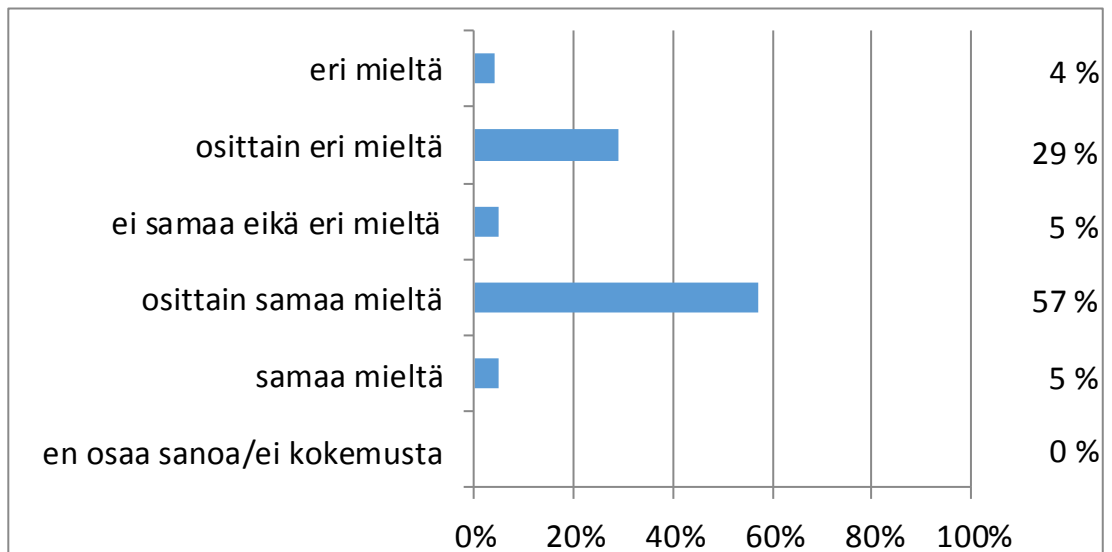
Yleisiä näkemyksiä yhteistyökäytännöistä

Suurin osa vastanneista oli samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavien ammattilaisten yhteistyökäytännöt tukevat lapsen etua yleensä (69 %, kuvio 4) ja omalla alueella (62 %, kuvio 5). Eri mieltä tai osittain eri mieltä yleisten yhteistyökäytännöiden toimivuudesta 27 prosenttia ja alueellisista yhteistyökäytännöiden toimivuudesta 33 prosenttia.

³⁶ Kaksi vastanneista ei ilmoittanut kumpaan jaokseen kuuluivat

Kuvio 4. Lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla kaupungin ammattilaisilla on mielestäni käytössään sellaiset yhteistyökäytänteet, joilla toteutetaan lapsen etua (lapsikeskeisyys) (N=79)

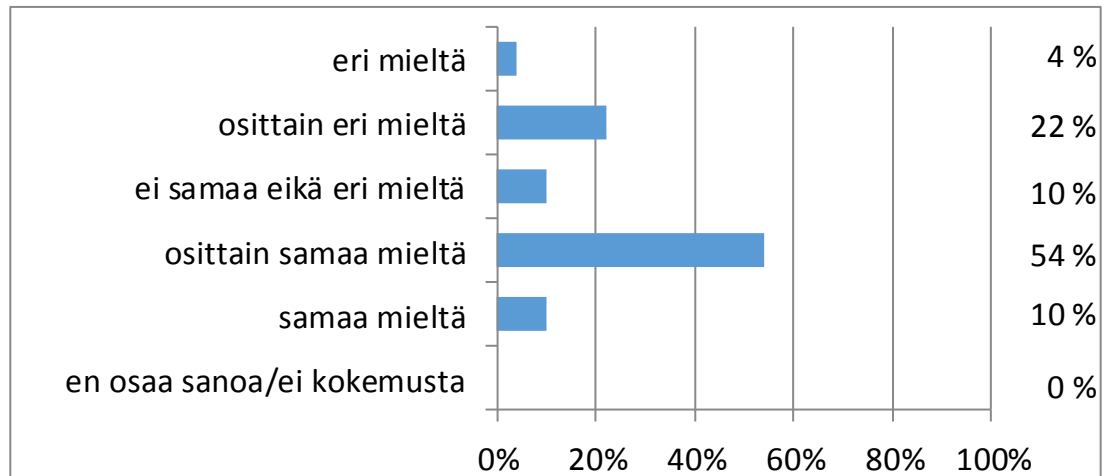

Kuvio 5. Alueemme lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla kaupungin ammattilaisilla on mielestäni käytössään sellaiset yhteistyökäytänteet, joilla toteutetaan lapsen etua ja tuetaan perhettä kokonaisuutena (N=79)

Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

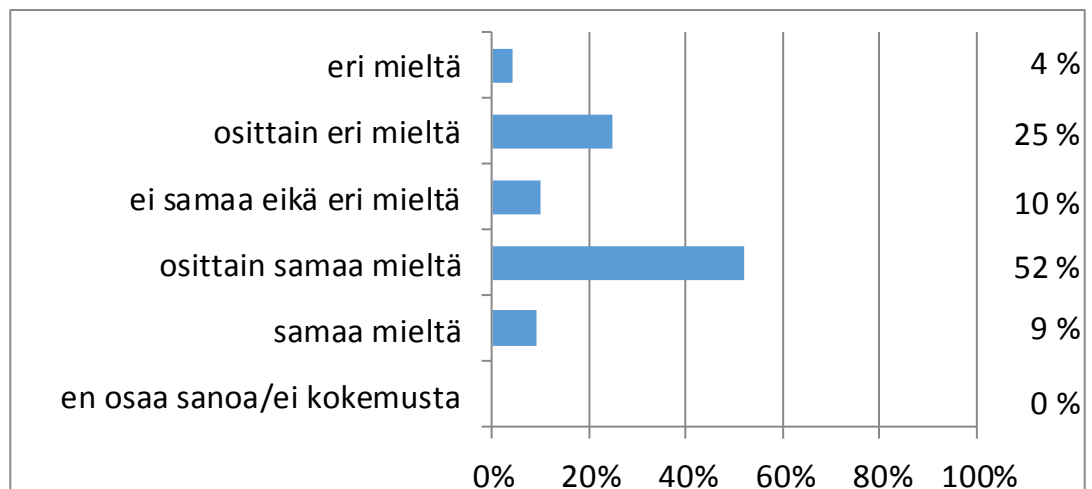
Lastensuojelun sisäinen yhteistyö

Kuvio 6. Mielestäni lastensuojelun palvelut ja organisaatio tukevat eri tahojen yhteistyötä lasten ja nuorten asioissa (N=79)

Kuvio 6 osoittaa, että suurin osa lastensuojelun vastaajista oli osittain samaa mieltä siitä, että lastensuojelun palvelut ja organisaatio tukevat yhteistyötä (54 %). Samaa mieltä oli 10 prosenttia vastaajista ja erimielisiä 25 prosenttia (eri mieltä tai osittain eri mieltä). Avohuollon jaoksesta löytyy sekä positiivista että varsin kriittistä näkemystä.

Avovastauksia kysymykseen, ”miten lapsikeskeisyys näkyy työssäni”, tuli 47. Kaikissa vastauksissa korostettiin lapsen kahdenkeskistä tapaamista ja sitä, että vanhempien tapaamisessa tuodaan nimenomaan lapsen näkökulma esiin. Yksi vastaaja kuvasi ongelmana sitä, että lasta ei ehditä tapaamaan riittävän usein, jotta lapsen luottamus syntysi.

Kuvio 7. Mielestäni lastensuojelutoimiston eri palvelujen ja toimintojen välinen yhteistyö toimii hyvin (N=79)

Suhtautumisessa toimiston jaostojen väliseen yhteistyöhön oli hajontaa. 52 prosenttia oli osittain sitä mieltä että se toimii ja yhdeksän prosenttia näki sen toimivaksi. Osittain eri mieltä oli kuitenkin 25 prosenttia vastaajista ja eri mieltä neljä prosenttia (kuvio 7). Avohuollon sosiaalityön jaoksen vastauksissa oli enemmän hajontaa kuin lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksen vastauksissa.

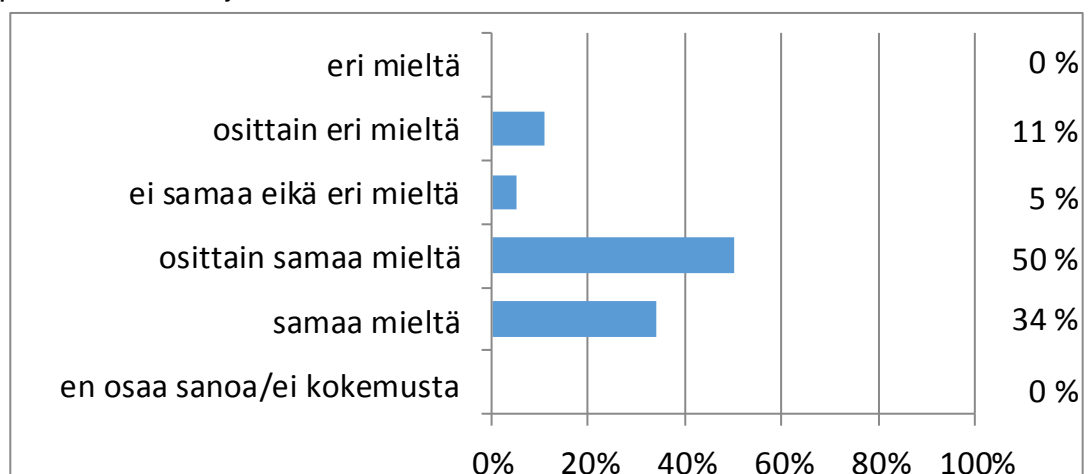
Avovastausten mukaan lastensuojelun eri yksiköt ovat ajautuneet koko ajan kauemmas toisistaan. Työstä on tullut aiempaa byrokraattisempaa ja jäykempää. Asiakkuudet eivät siirry linjakkaasti, koska eri yksiköissä noudatetaan ohjeista riippumatta erilaisia käytäntöjä. Työ tulisi saada yhtenäisemmäksi ja joustavammaksi. Jaosten välillä tulisi olla yhteistä kehittämistä. Muun muassa lastensuojelutarpeen arvioinnin ja avohuollon välille on tullut tarpeetonta kitkaa eriyttämisen myötä. Nähtiin myös, että lastensuojelun sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan keskinäiset roolit ja yhteistyö lapsen tilanteen arvioinnissa eivät ole täysin selkeät eikä vuoropuhelua ole riittävästi.

Avovastauksissa tuli myös kommentteja siitä, että liian yksityiskohtainen asiakastyön ohjeistus ei välttämättä paranna työn laatua, vaan voi aiheuttaa sen, että keskitytään epäolennaiseen. Myös resursseja toivottiin lisää siten, että työntekijää kohden olisi vain noin 30 lasta.

Yhteistyö käytännössä

Neuvottelut

Lastensuojelussa puolet oli osittain samaa mieltä väittämästä, että se neuvottelee aktiivisesti perheen ja muiden ammattilaisten kanssa. Jopa 34 prosenttia oli samaa mieltä ja vain 11 prosenttia osittain eri mieltä (kuvio 8). Lastensuojelun avohuollon sosiaalityössä näkemys oli kriittisempi kuin lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksen vastauksissa.

Kuvio 8. Lastensuojelussa neuvottelemme aktiivisesti yhdessä perheen ja muiden viranomaisten kanssa siitä, mitä mahdollisuuksia meillä ja muilla ammattilaisilla ja viran-

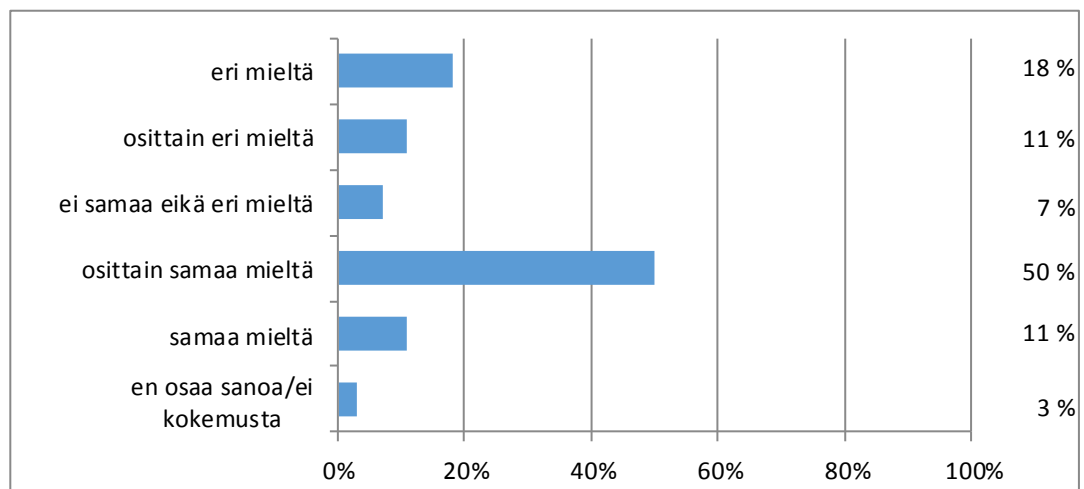

omaisilla on yhdessä tukea lasta ja auttaa vanhempia kasvatusvastuun toteuttamisessa (N=79)

Avovastausten mukaan tarvittaisiin selkeämmät ja sovitut arjen asiakastyössä toimivat tapaamiset, joissa sovitaan käytännön kysymyksistä. Neuvotteluja, erityisesti moniammatillisia, kaivattiin lisää, mutta todettiin että niitä on kiireisten aikataulujen vuoksi varsin vaikea järjestää. Useassa vastauksessa korostettiin sitä, että muut ammattilaistahot siirtävät vastuun lapsen hyvinvoinnin arvioinnista ja sitä tukevien palvelujen järjestämisestä liian helposti lastensuojeluun. Lastensuojelulta odotetaan viimesijaista apua, vaikka varsinainen ammattitaito olisikin esimerkiksi terapeutti-, terveydenhuolto- tai psykiatriapuolella.

Tiedonantomenettely

Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksesta suurin osa (61 %) oli samaa tai osittain samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan ilmoituksen tehneelle ammattilaiselle annetaan tieto ilmoituksen vastaanottamisesta ja asiaa hoitavan tahon tiedot. Lähes kolmasosa oli kuitenkin eri mieltä tai osittain eri mieltä (kuvio 9).

Kuvio 9. Annamme yleensä ilmoituksen tehneelle ammattilaiselle tiedon lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisesta sekä asiaa hoitavan toimiston tai työntekijän nimen ja yhteystiedon (kysymys koski vain lastensuojelutarpeen arvioinnin jaosta) (N=44)

Avovastauksissa mainittiin, että kun ilmoitus vastaanotetaan puhelimesta, tieto vastaanottamisesta voidaan antaa ilmoituksen tekijälle saman tien. Osa myös kysyy puhelimesta, haluaako ilmoittaja myöhemmin tiedon siitä, kuka asiaa tulee hoitamaan tai olemaan yhteistyötahona. Suurin osa ilmoituksista tulee kuitenkin kirjallisena, jolloin todettiin, että tietoa on vaikeampi antaa. Vastuuhenkilöä ei myöskään vielä tiedetä ilmoituksen vastaanottovaiheessa, joten tietoa siitä on vaikea antaa välittömästi. Usein vastuutyöntekijä määritellään vasta erillisissä kokouksissa. Osassa avovastauksia mainittiin, että tietoa ei voi antaa kenellekään salassapidon vuoksi ja osa oli täysin tietämätön siitä, että tieto vastaanottamisesta ja asiaa hoitavan tahon yhteystiedot voitaisiin

Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

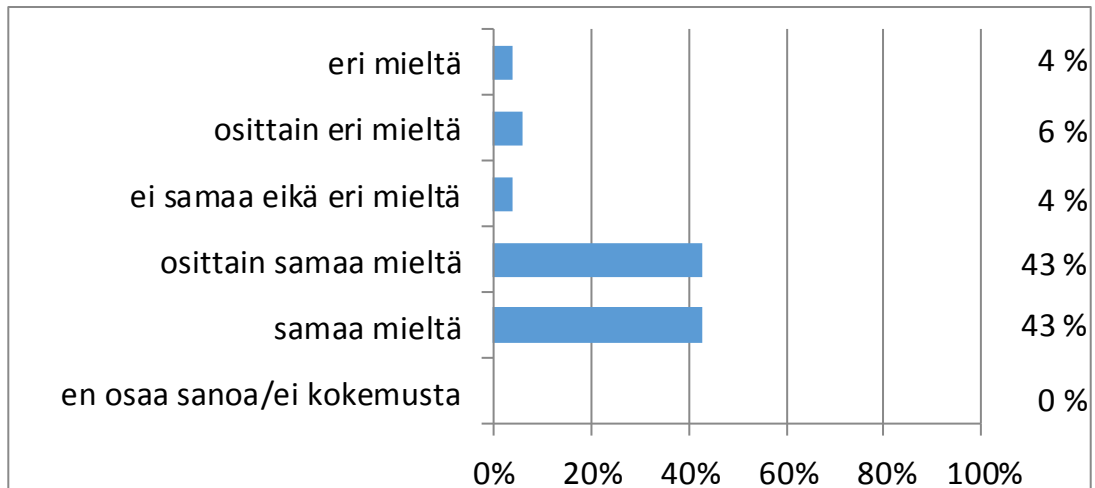
antaa. Vastausten perusteella käytännöt selvästikin vaihtelevat ja tiedonannossa on vielä kehittämistä.

Muutama vastaaja ehdotti, että tulisi olla pysyvänä käytäntönä, että huoltajilta kysytään lupa tietojen pyytämiseen ja luovuttamiseen muille tahoille heti selvityksen alussa. Tämä olisi kuitenkin ongelmallista siinä tapauksessa, että huoltaja suhtautuu kielteisesti ylipäättään palvelun järjestämiseen, mutta lastensuojelun on silti suoritettava sille laissa säädetyt tehtävät ja esimerkiksi pyydettyä ta luovutettava tietoja asiakkaan näkemyksestä huolimatta.

Mikaan laeista ei estä lastensuojelua antamasta toiselle viranomaiselle tietoa asiakkaasta tai lastensuojelun asiakkuudesta. Itse asiassa laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta (17 §) todetaan, että sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi esimerkiksi jos tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi.

Muiden ammattilaisten kutsuminen tapaamiseen

43 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä ja 43 prosenttia osittain samaa mieltä siitä, että lastensuojelu kutsuu tarvittaessa muut ammattilaiset mukaan lapsen asian selvittelyyn (kuvio 10).

Kuvio 10. Kutsumme yleensä lastensuojeluilmoituksen tehneen ammattilaisen ja muut viranomaiset mukaan lapsen asian selvittämiseen ja tuen tarjoamiseen, kun sille on tarvetta (N=75)

Avovastausten mukaan yleensä tavataan ensin perhettä ja ilmoittajatahoa vain, jos perhe on toivonut sen mukaan. Lastensuojelusta todettiin, ettei yhteistyökumppaneilla välttämättä ole aikaa osallistua (esimerkiksi neuvolan terveydenhoitaja, opettajat), ellei tapaamista voida järjestää heidän työpaikallaan. Kiirettä pidettiin yhtenä syynä siihen, jos muita ammattilaisia ehditä in-

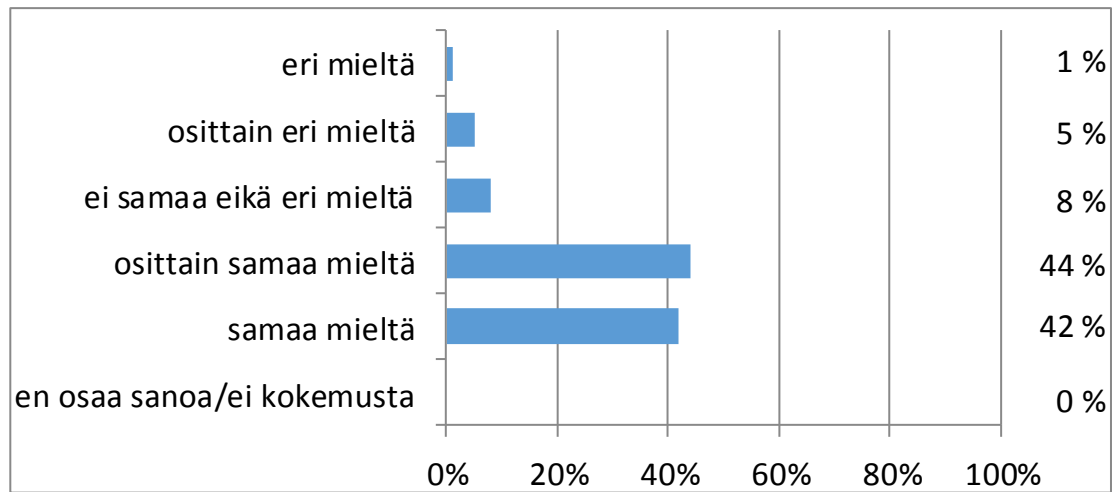
formoida ja kutsua tapaamisiin. Selvitysten määrääjat ovat rajalliset, jolloin yhteisen ajan löytäminen ilmoittajatahon kanssa on haastavaa. Nykyisissä ilmoituslomakkeissa on kohta, johon ilmoittaja voi ehdottaa yhteistä tapaamisaikaa. Yhteistapaamiset ovat tavallisia erityisesti niiden tahojen kanssa, joissa tavataan asiakkaita usein, esimerkiksi päivähoitossa ja kouluissa. Tietoa saadaan myös puhelimitse esimerkiksi neuvolasta, kun on kyse vanhemmasta lapsesta, jota tavataan neuvolassa esimerkiksi kerran vuodessa. Yhdessä vastauksessa ehdotettiin, että kaikilla lasten kanssa työtä tekevillä olisi yksi viikonpäivä eri ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä varten lasten asioissa. Menettelyä on kokeiltu Tampereella ja se vastauksen mukaan toimii hyvin.

Avovastauksissa todettiin, että tarve muiden viranomaisten kutsumiseen on muun muassa silloin, jos huoli tulee taholta, joka on pidempiaikaisesti mukana lapsen tai perheen elämässä ja joka tapaa lasta säännöllisesti (esimerkiksi neuvola, päiväkotitai koulu) tai ongelman laatu selvästi liittyy toisen ammattilaisen toiminta-alueeseen. Mikäli ilmoitus tulee esimerkiksi poliisilta, neuvolasta tai päiväkodista ja ongelma koskee kotiolosuhteita, ilmoittajatahoa ei välttämättä kutsuta. Toisaalta mikäli vanhempi ei tee ennalta sovittuja asioita (neuvolakäynnit, varhaiskasvatussuunnitelma, koulutapaamiset), näitä tahoja voidaan kutsua verkostotapaamiseen.

Avovastausten mukaan lastensuojeluilmoituksesta ei aina käy ilmi huoli kovin tarkkaan, joten silloin voi olla syytä tavata taho, ellei asia selviä soittamalla. Osa arvioi kutsutarvetta omissa kokouksissaan. Tietyin väliajoin voidaan pitää verkostotapaaminen myös silloin, jos toisilta ammattilaisilta voi saada tarpeellista tietoa tai jos olettaa lapsen ja perheen voivan saada heiltä tukea. Tarve määräytyy myös asian vakavuusasteen mukaan ja tapaamisten järjestymiseen vaikuttaa, millä aikataululla sitä on hoidettava. Joskus perheet eivät halua, että lapsen/perheen asioissa ollaan yhteydessä muihin tahoihin, joten tämä täytyy ottaa huomioon työskentelyssä.

Yhteistyön tarkoitus ja tavoitteet

Kuvio 11. Lastensuojelun vastuusosiaalityöntekijä koordinoi viranomaisyhteistyötä lastensuojeluasiassa ja huolehtii aktiivisesti siitä, että lapsen asiaan liittyvät muut ammatillaiset tietävät yhteistyön tarkoituksen ja tavoitteet (N=77)

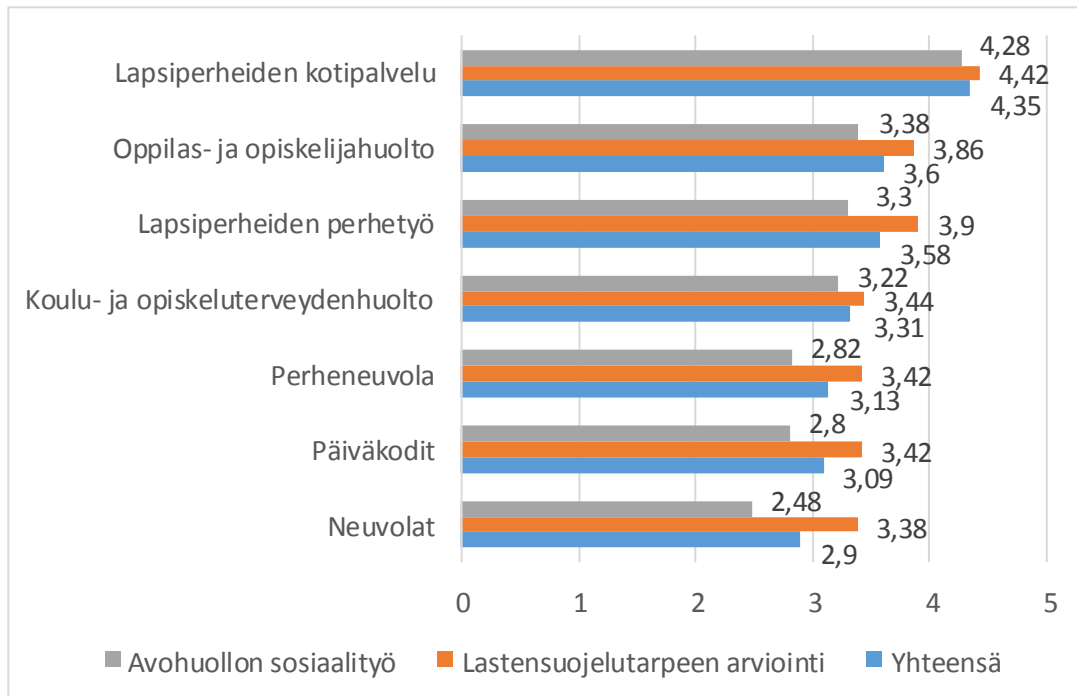
Vastaajista 44 prosenttia oli osittain samaa mieltä ja 42 prosenttia samaa mieltä siitä, että vastuutyöntekijä koordinoi ja huolehtii siitä, että muut ammatillaiset tuntevat yhteistyön tavoitteet (kuvio 11).

Avovastausten mukaan yhteistapaaminen on keskeinen tapa ymmärtää yhteiset tavoitteet. Tapaamisessa käydään läpi perheen tilanne, mikä on lastensuojelun tarkoitus ja miksi on päädytty siihen, että joku tietty taho on tarkoituksenmukainen apu. Tapaamisen lisäksi tarvitaan jatkuvaa keskustelua kulloinkin realistisista tavoitteista esimerkiksi puhelimitse. Verkostoyhteistyötä voi olla esimerkiksi lapsen kouluneuvottelut, päiväkotineuvottelut ja muu moniammatillinen verkostotyö. Myös konsultaatioapu voi olla tässä avuksi. Kuten aiemmista vastauksista kävi ilmi, tapaamisten järjestäminen ei ole useinkaan aikataulusyistä mahdollista, joten käytännössä välinettä yhteisten tavoitteiden asettamiselle ja jakamiselle ei välttämättä ole. Eräässä vastauksessa tuotiin esille seuraavaa: ”usein viranomaisten yhteenvedot omista työskentelyistään vievät kaiken neuvotteluajan, eikä asiakkaalle tule varmastikaan kokemusta oman äänensä kuulumisesta.”

Useassa avovastauksessa esitettiin huolenaiheena vastuun siirtäminen muilta viranomaisilta lastensuojelulle viimesijaisena palveluna. Tämä johtuu muun muassa siitä, että lastensuojelun asiakkaana on mahdollista saada lasta tai perhettä tukevia muita palveluita helpommin. Lastensuojelun mukaan peruspalveluilla tulisi olla riittävästi resursseja hoitaa myös ns. hankalampia asiakkaita.

Yhteistyö eri peruspalveluiden kanssa

Seuraavassa kuviossa on esitetty lastensuojelun keskiarvot jaoksittain yhteistyön riittävydestä eri palvelujen kanssa.

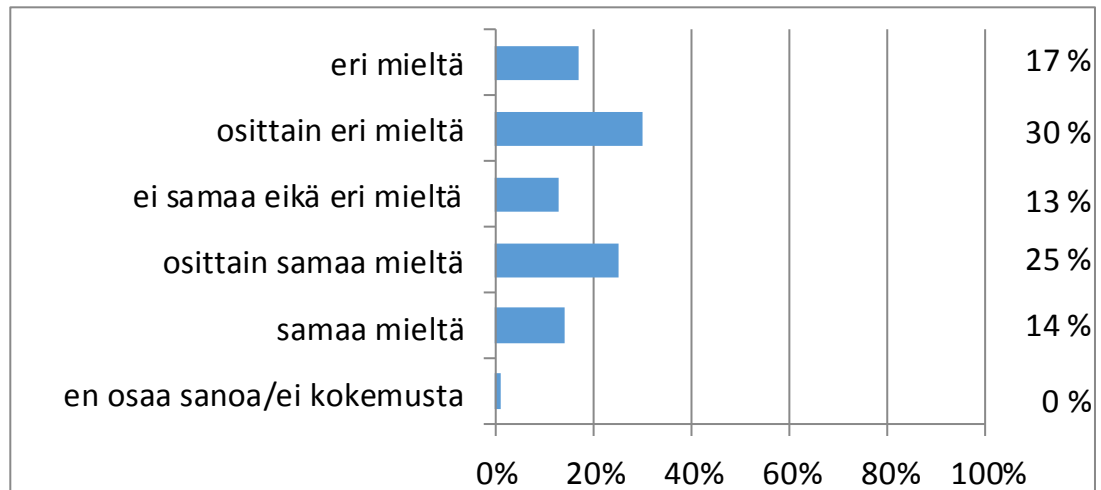

Kuvio 12. Lastensuojelun näkemys yhteistyön riittäväydestä peruspalvelujen kanssa

Vastausten mukaan lastensuojelun yhteistyö on riittävää tukemaan lapsen tai nuoren tarpeita lapsiperheiden kotipalvelun kanssa. Melko riittävää se on oppilas- ja opiskelijahuollon ja lapsiperheiden perhetyön kanssa. Riittämättömänä sitä voi pitää neuvoloiden ja päiväkotien kanssa. Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksen vastaukset olivat avohuollon sosiaalityön jaoksen vastauksia selvästi positiivisemmat kautta linjan.

Neuvolat

Lastensuojelun mukaan yhteistyötä neuvolan kanssa ei ole riittävästi 47 prosentin mielestä (osittain eri mieltä tai eri mieltä) ja riittävästi sitä on 39 prosentin mukaan (osittain samaa mieltä tai samaa mieltä). Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksen vastaukset olivat avohuollon sosiaalityötä selvästi positiivisempia.

Kuvio 13. Yhteistyöme neuvolojen kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää (N=79)

Avovastausten mukaan osalla lastensuojelusta on neuvolojen kanssa yhteisiä neuvotteluita ja jopa työparityöskentelyä. Eräissä vastauksissa todettiin, että jos neuvola on tehnyt lastensuojeluilmoituksen, pidetään yhteinen aloitustapaaminen. Joskus myös soitetaan neuvolaan ja tarkistetaan, onko lapsi käynyt tarkastuksissa ja onko niissä ilmennyt mitään erityistä. Mikäli lapsi on neuvolassa asiakkaana ja huolenaiheet ovat sellaisia, että neuvolassa niistä olisi hyvä olla tietoa, lastensuojelusta saatetaan soittaa neuvolan terveydenhoitajalle. Säännölliset yhteistyötapaamiset toimivat joillakin alueilla neuvolan, varhaisentuen ja kotipalvelun kanssa. Lisäksi on ollut omatoimisesti järjestettyjä yhteisiä koulutustilaisuuksia. Lastensuojelutarpeen arvioinnista saatetaan käydään tapaamassa neuvolan työntekijöitä ja kertoa heille lastensuojelusta. Myös ennakkollinen lastensuojeluilmoitusmenettely toimii.

Toisaalta suuressa osassa avovastauksista kävi ilmi, että yhteistyö neuvolojen kanssa on erittäin vähäistä tai olematonta. Eräiden vastausten mukaan neuvolat ilmaisevat harvoin oma-aloitteisesti lastensuojelullista huolta. Neuvola nähtiin kaukaisena. Nähtiin, että on vaikeaa olla yhteydessä, kun terveydenhoitajien suoria puhelinnumeroita ei ole käytössä. Lastensuojelussa ei tunnuttu tarkkaan tietävän, mitä apua neuvoloissa voidaan perheille antaa. Haasteena oli myös se, että usein neuvolasta toivotaan tietoa lastensuojelun asiakkuudesta, mitä ei voida lastensuojelusta suoraan antaa. Lastensuojelussa puolestaan toivotaan, että lastensuojelu saa tietoa perheen tilanteesta riippumatta siitä, onko lapsi asiakkaana vai ei. Lastensuojelutarpeen jaoksen mukaan lastensuojeluilmoitus tulee tehdä aina huolen ilmetessä, sillä ilmoitus voi tällöin osoittaa, että mahdollinen lastensuojelun avohuolto ei ole ollut riittävää. Eli tiedon saanti siitä, että lapsella ei ole kaikki hyvin, on tärkeää kaikissa vaiheissa. Yhteistyön nähtiin myös vaihtelevan riippuen terveydenhoitajasta.

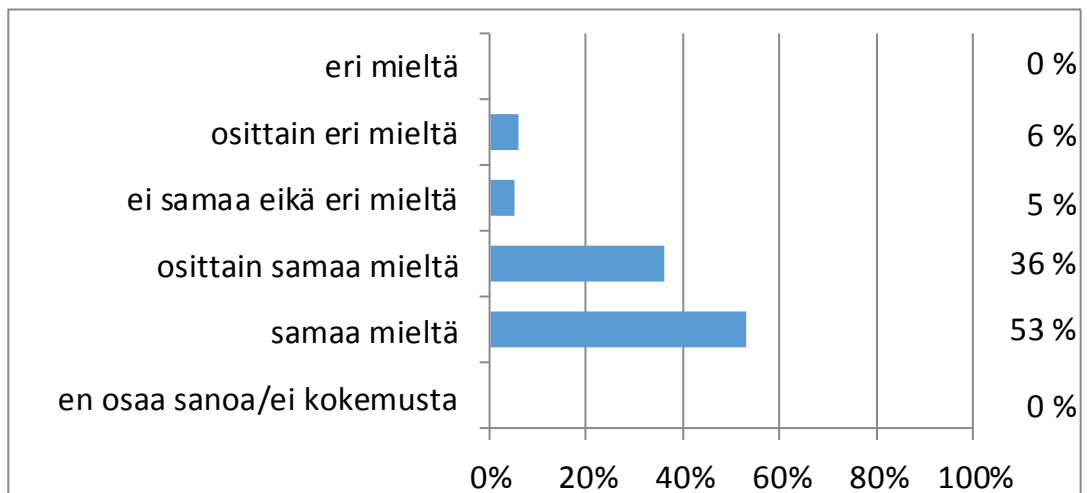
Avovastausten mukaan alueellisen yhteistyön nähdään vaikeutuneen vuosien varrella, koska alueellisuus on hävinnyt organisaatiouudistusten myötä. Aiemmin neuvolan kanssa kokoonnuttiin säännöllisesti ja käytiin asioita läpi,

mutta nykyään neuvoloilla ei ole tähän aikaa. Kehittämiskohteena nähtiin yleensä tiedonvälityksen lisääminen ja yhteisten neuvottelujen lisäksi yhteiset kotikäynnit. Neuvolan kanssa tehtävälle yhteistyölle pitäisi olla yhteinen ohje yhteistyön toteuttamiseksi, jossa huoli voitaisiin purkaa.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Yhteistyö nähtiin riittävänä lapsiperheiden kotipalvelun kanssa 89 prosentin mukaan vastauksista, riittämätöntä se oli vain 6 prosentin mukaan. Tästä jaokset olivat melko samanmielisiä.

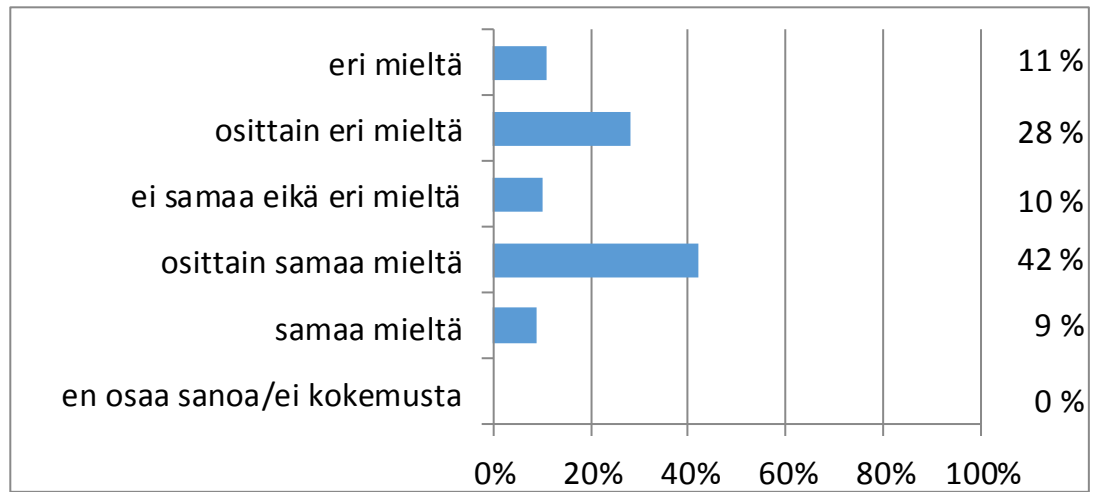

Kuvio 14. Yhteistyömme lapsiperheiden kotipalvelun kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää (N=79)

Avovastausten mukaan lapsiperheiden kotipalvelu on lastensuojelun avovastausten mukaan yksi tärkeimmistä ja toimivimmista palveluista lastensuojelun asiakasperheille. Yhteistyöhön kuuluu yhteisiä säännöllisiä tapaamisia, tapaamisia asiakkaiden kanssa ja yhteydenottoja puolin ja toisin. Lähes kaikkien vastanneiden mukaan palvelu saadaan käynnistettyä usein nopeasti ja työntekijät ovat joustavia, mutta kotipalvelussa resursseja on kuitenkin aivan liian vähän perheiden tuen tarpeisiin nähden. Joillakin alueilla on yhteiset tapaamiset vieläkin laajemmin, neuvolan, kotipalvelun ja lapsiperheiden perheytyön kanssa. Kehittämistarpeena nähtiin yhteisen asiakastietojärjestelmän puute.

Päiväkodit

Päiväkotien kanssa on riittävästi yhteistyötä 51 prosentin mukaan (samaa tai osittain samaa mieltä). Eri mieltä tai osittain eri mieltä vastauksesta oli 39 prosenttia. Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksella oli avohuollon sosiaalityöhön nähden positiivisempi näkemys yhteistyön riittävydestä.

Kuvio 15. Yhteistyömme päiväkotien kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää (N=79)

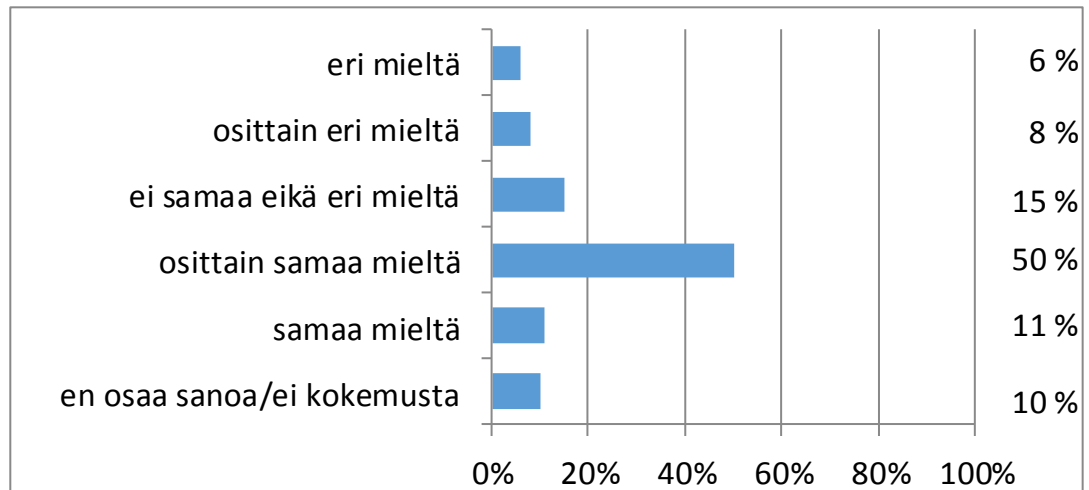
Avovastausten mukaan kahdenkeskiset konsultaatiot yksittäisten lasten kohdalla toimivat hyvin, mutta niitä on harvoin. Lisäksi käytössä on lastensuojelun konsultaatiot lastensuojelun toimistolla, joita käytetään tosin vähän. Lastensuojelun työntekijä myös käy päiväkodilla tapaamassa asiakaslapsia tai piteää päiväkotineuvottelut. Lapsen asioissa voi myös soittaa päiväkotiin. Päiväkoteihin on helppo järjestää neuvotteluita ja tietoa saa pyydettäessä, eli silloin kun yhteistyötä on, se on sujuvaa.

Suurella osalla avovastauksia mainittiin, että yhteistyötä ei ole tarpeeksi ja sen määrä ja laatu riippuu myös päiväkodista. On joitakin päiväkoteja, jotka suhtautuvat hyvin nihkeästi tai peläten yhteistyöhön lastensuojelun kanssa. Päiväkodista ei tehdä lastensuojeluilmoituksia, vaikka tarvetta olisi. Kehitettävänä asiana lastensuojelussa nähtiin se, että päiväkodeilla on usein käytäntönä, että lastensuojeluilmoituksia saavat tehdä vain tietyt henkilöt päiväkodissa, joka on ristiriidassa lain kanssa.

Lastensuojelun vastausten mukaan yhteistyömallin ”Perhe- ja sosiaalipalvelujen ja päivähoidon yhteistyökäytännöt” (pysyväisohje 10.3.2015) tuntee hyvin 12 prosenttia, jonkin verran 49 prosenttia ja vain nimeltä 25 prosenttia vastaajista. 14 prosentille malli ei ole lainkaan tuttu.

Lapsiperheiden perhetyö

Yhteistyötä lapsiperheiden perhetyön kanssa on riittävästi 61 prosentin mukaan vastanneista (osittain samaa mieltä tai samaa mieltä). Eri mieltä tai osittain eri mieltä on vain 13 prosenttia vastaajista.

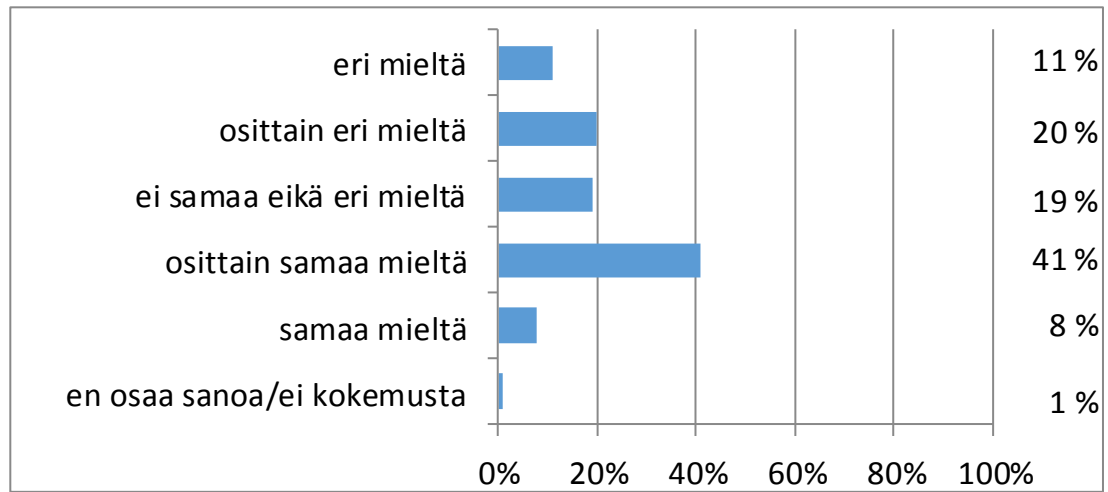
Kuvio 16. Yhteistyömme lapsiperheiden perhetyön ja esiopetuksen oppilashuollon kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää (N=72)

Avovastausten mukaan osalla lastensuojelua on lapsiperheiden perhetyön kanssa paljonkin yhteistyötä. Esimerkiksi lastensuojelutarpeen selvitystä tehtäessä työpari voi olla sieltä. Yhteistyö voi olla säännöllisiä tapaamisia tiimikokouksissa. Yhteisiä kotikäyntejä on tehty tilanteessa, jossa perheen arvioidaan hyötyvän enemmän perhetyöstä kuin lastensuojelun asiakkuudesta. Vastausten mukaan työntekijöihin saa hyvin yhteyden ja he ovat ymmärtäneet perheen tilanteen laaja-alaisesti.

Esiopetuksen oppilashuollon kanssa yhteistyötä on huomattavasti vähemmän tai oltiin hämmentyneitä, mistä on kysymys. Päivähoidon ja esiopetuksen kuraattori on voinut käydä joissakin toimipisteissä kertomassa toiminnasta, mutta muutoin sitä ei tunnettu. Osa vastaajista tulkitsi perhetyön olevan lapsiperheiden kotipalvelua. Osalle vastaajista myös lapsiperheiden perhetyö oli vieras yhteistyökumppaneita eikä yhteistyötä ole. Syynä tähän lienee se, että lapsiperheiden perhetyö ei työskentele lastensuojelun asiakkaana olevien lasten perheissä. Yhteistyötä on ollut perhetyöhön tilanteissa, kun perheessä on ollut lapsiperheiden perhetyö ennen lastensuojelun asiakkuutta. Toisaalta voi olla myös toisinpäin, eli koettiin, että perhetyöhön voi ohjata kun lastensuojeluasiakkuus päättyy.

Perheneuvola

Perheneuvolan kanssa yhteistyötä oli riittävästi 49 prosentin mukaan ja riittävästi 31 prosentin mukaan.

Kuvio 17. Yhteistyömme perheneuvolan kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää (N=79)

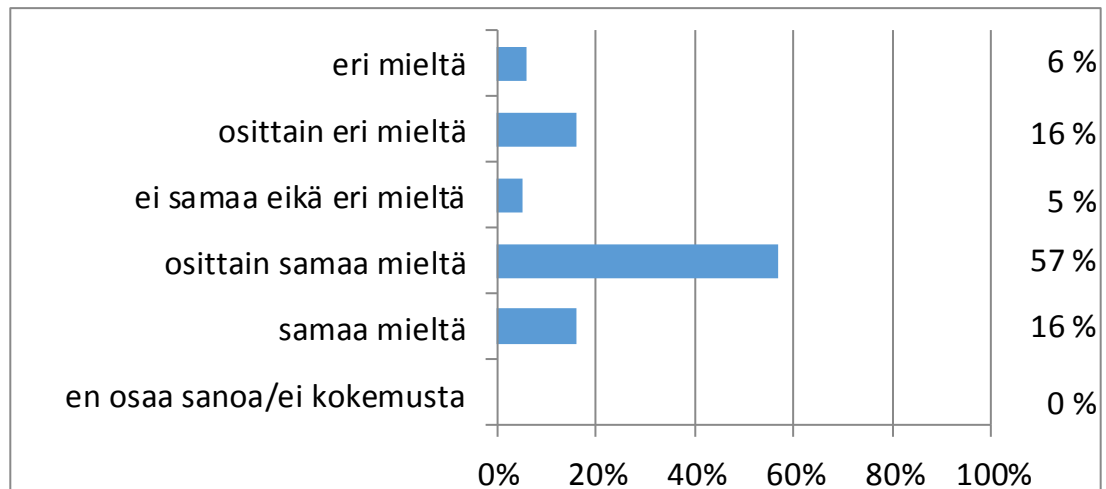
Avovastausten mukaan yhteistyö oli yhteisiä neuvotteluja ja työparityöskentelyä yhteisten asiakkaiden tiimoilta. Lisäksi pidetään yhteisiä tapaamisia säännöllisesti vuosittain. Asiakasohjausta tapahtuu puolin ja toisin. Erityisesti esimiestasolla on yhteistyötä. Yhteisarviointeja on kokeiltu jollakin alueella. Osa vastaajista koki yhteistyön toimivan erittäin hyvin. Osa koki, ettei yhteistyötä ole.

Avovastausten mukaan jotkut vastaajat näkivät, että perheneuvola ottaa asiakkaakseen vain ns. helpommat perheet ja vaikeammat jäävät lastensuojelun asiakkaaksi. Lastensuojelu näki ongelmaksi sen, että perheneuvola on keskittynyt pelkästään huoltajien tukemiseen ja pikkulapsiperheisiin, nuoret ja murrosikäisten perheet jäävät palvelujen ulkopuolelle. Lisäksi perheneuvolan työskentely käynnistyy usein todella hitaasti jonojen vuoksi. Avovastausten mukaan yhteisiä neuvotteluja tulisi olla useammin, jotta molemmat palvelut oppisivat tuntemaan toisensa. Lastensuojelu on saanut myös asiakaskritiikkiä siitä, etteivät asiakkaat ymmärrä perheneuvolassa käytettävää kieltä eivätkä näin ollen ole saaneet sieltä apua.

Oppilas- ja opiskelijahuolto

Selvä enemmistö (57 %) oli yhteistyön riittävyydestä osittain samaa mieltä ja 16 prosenttia oli väittämän kanssa samaa mieltä. Osittain eri mieltä tai eri mieltä oli 22 prosenttia.

Kuvio 18. Yhteistyömme oppilas- ja opiskelijahuollon kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää (N=77)

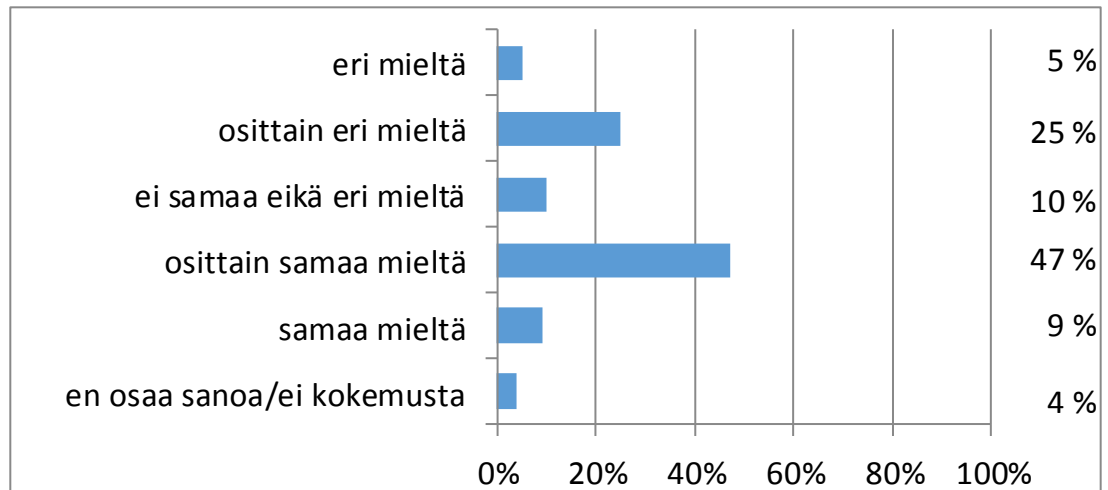
Yhteistyö on useimpien avovastausten mukaan hyvää ja toimivaa. Yhteistyö on esimerkiksi puhelinsoittoja ja yhteisiä säännöllisiä kokouksia, joissa sovi-taan yhteistyöstä. Erillinen ohjeistus on esimerkiksi poissaoloihin liittyen. Yleensä lastensuojelusta ollaan suoraan kuraattoriin yhteydessä. Kouluilla on käyty esittelemässä lastensuojelua. Asiakaskohtaisia tapaamisia saadaan jär-jestymään hyvin kouluille, samaten verkostopalavereja asiakkaan asiaan liit-tyen. Koulun tekemät lastensuojeluilmoitukset saatetaan käsitellä yhdessä perheen ja kuraattorin kanssa, mikäli ongelma liittyy koulumaailmaan.

Osassa vastauksia todettiin, ettei yhteistyötä ole lainkaan. Yhteistyöhön vai-kuttaa se, miten rehtori suhtautuu asiaan ja onko koulun kuraattorilla työko-kemusta. Kuraattoreita on vaikea tavoittaa ja apua pyydetään joskus liian myöhään. Lastensuojelussa toivottiin oppilashuoltoon lisää resursseja, sillä nähtiin, että tiiviillä tuella koulussa on mahdollista auttaa lasta koulunkäynti-ongelmissa. Parissa vastauksessa todettiin, että perusopetuksen kanssa on ollut yhteistyötä, mutta ammattikoulujen opiskelijahuollon kanssa on ollut hy-vin vähän yhteistyötä. Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksen näkökulmasta tieto ei aina tunnu kulkevan koulun sisällä eikä yhteistyö toimi eri ammattiryh-mien välillä.³⁷

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Enemmistö (47 %) oli yhteistyön riittävydestä osittain samaa mieltä ja 9 pro-senttia oli väittämän kanssa samaa mieltä. Osittain eri mieltä tai eri mieltä oli 30 prosenttia.

³⁷ Lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksen ryhmähaastattelu 9.10.2015

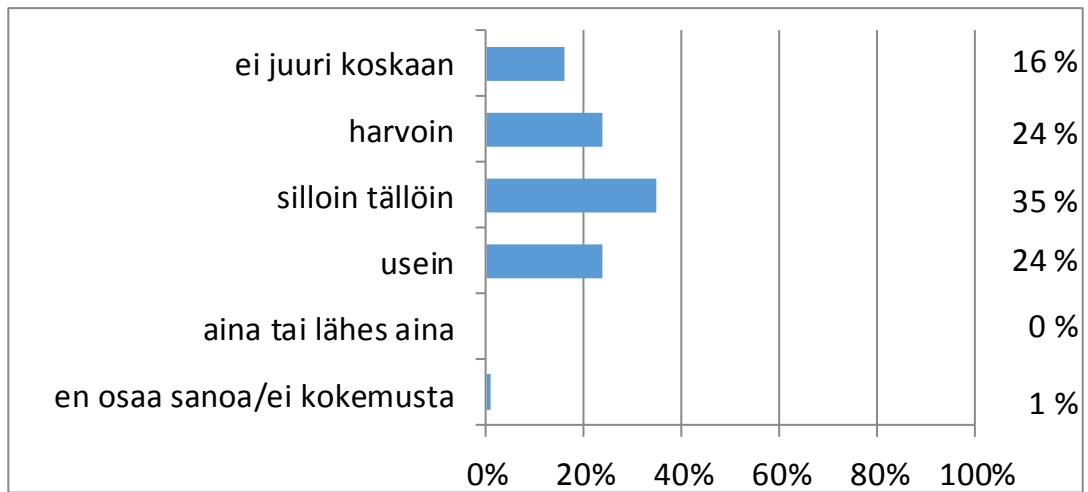
Kuvio 19. Yhteistyömme koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää (N=77)

Avovastausten mukaan lastensuojelulla ei ole koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa niin paljon yhteistyötä kuin oppilashuollon kanssa. Yhteistyö on tapauskohtaista. On pidetty yhteistyöpalavereita ja tehty suunnitelmia, joissa perhe on ollut mukana. Kouluterveydenhuollosta tehdään jonkin verran huolenilmauksia ja lastensuojeluilmoituksia. Lastensuojelusta on käyty myös joillakin alueilla pitämässä kouluterveydenhuollon terveydenhoitajille informaatiotilaisuuksia lastensuojelusta. Monen asiakkaan kohdalla yhteistyötä ei kuitenkaan ole, vaikka sille olisi lastensuojelun mukaan tarvetta. Aiemmin on tehty alueellista yhteistyötä, mutta nyt työtapa on muuttunut asiakaskohtaiseksi. Useissa lastensuojelun vastauksissa mainittiin, että koulu- ja opiskeluterveydenhuollon resurssien koetaan olevan vähäiset. Koululääkärin lähetteen saaminen voi viedä kauan.

Toimintamallin ”tilanteessa, jossa lapsella on vakavia koulunkäyntiongelmia ja lastensuojelun tarve – prosessit, toimintamallit ja vastuualueet” (opetusvirasto 10/2014, Vakava -hanke) tuntee hyvin 31 prosenttia, jonkin verran 41 prosenttia ja vain nimeltä 13 prosenttia. Malli ei ollut tuttu 15 prosentille vastaajista.

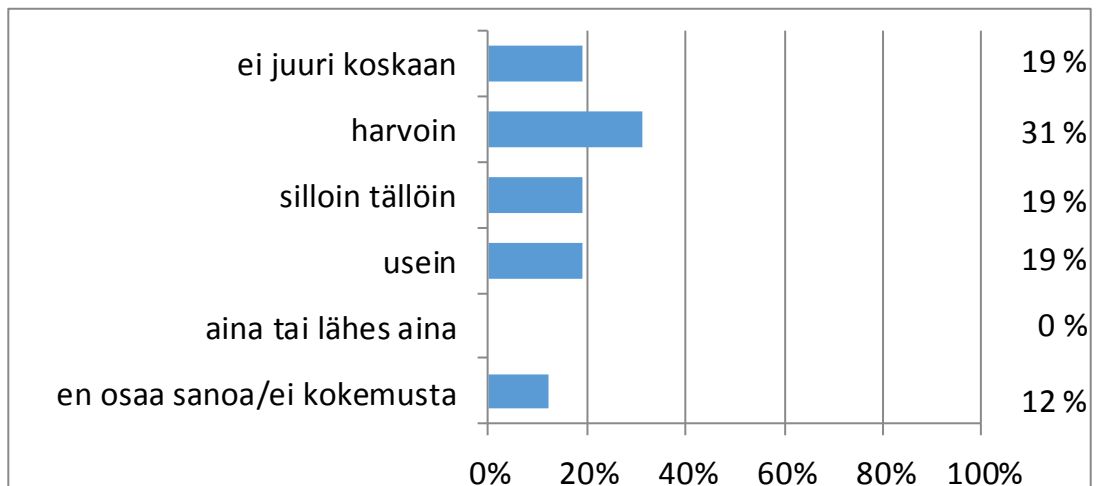
Asiakassuunnitelmien laadinta

Lastensuojelussa yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa mainitsee tekevänsä 35 prosenttia silloin tällöin, 24 prosenttia tekee sitä usein ja 24 prosenttia harvoin. Vastaajista 16 prosenttia ilmoitti, ettei yhteistyötä tehdä koskaan.

Kuvio 20. Teemme lastensuojelutarpeen selvityksen tai asiakassuunnitelman yhdessä muiden ammattilaisten (viranomaisten) kanssa (N=76)

Avovastausten mukaan ensimmäinen kehitettävä asia olisi saada järjestelmällisesti huoltajilta lupa yhteydenpidosta muihin ammattilaisiin. Tämän lisäksi lastensuojelu voisi nykyistä enemmän kutsua yhteistyötahoja asiakassuunnitelman neuvotteluihin. Kyseessä on myös asennemuutos. Mikäli muita ammattilaisia on kutsuttu, ongelmaksi on voinut muodostua se, että heidän on vaikea irrottautua työstään tapaamiseen, koska aikataulu on tiukka. Sen sijaan neuvottelujen vieminen paikan päälle onnistuu paremmin (neuvola, päiväkotia, koulu), joten niitä voitaisiin lisätä mahdollisuuksien mukaan. Mikäli asiakkuudet ovat alkaneet muilla ammattilaisilla eri aikoina, tulisi voida hyödyntää muiden tietoja (esimerkiksi perheneuvola ja lastenpsykiatria). Yhtenä ongelmana nähtiin yhteisten tietojärjestelmien puute.

Kuvio 21. Teemme yhteisiä asiakassuunnitelmia muiden ammattilaisten (viranomaisten) kanssa (kysymys koski vain avohuollon sosiaalityötä) (N=48)

Yhteisiä asiakassuunnitelmia tehdään harvoin 30 prosentin mukaan. Usein niitä tehdään 19 prosentin mukaan, silloin tällöin 19 prosentin ja ei koskaan 19 prosentin mukaan vastanneista. Eräässä avovastauksessa ehdotettiin, että asiakassuunnitelmasta osa tehtäisiin muiden ammattilaisten kanssa. Tällöin esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelma, jos siihen on voitu vaikuttaa, voi toimia osana lastensuojelun asiakassuunnitelmaa.

2.2.2 Peruspalvelujen näkemys

Peruspalveluja koskevaan kyselyyn saatiin kaiken kaikkiaan 388 vastausta, kun kysely lähti noin 945 henkilölle (luku on laskennallinen päivähoito-otoksen vuoksi). Vastausprosentti oli näin ollen 41. Neuvoloiden vastausprosentti oli 60, lapsiperheiden kotipalvelun 33, perheneuvolan 32, päiväkotien 28, perhetyön 60³⁸, oppilas- ja opiskelijahuollon 44 ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon 38 prosenttia.

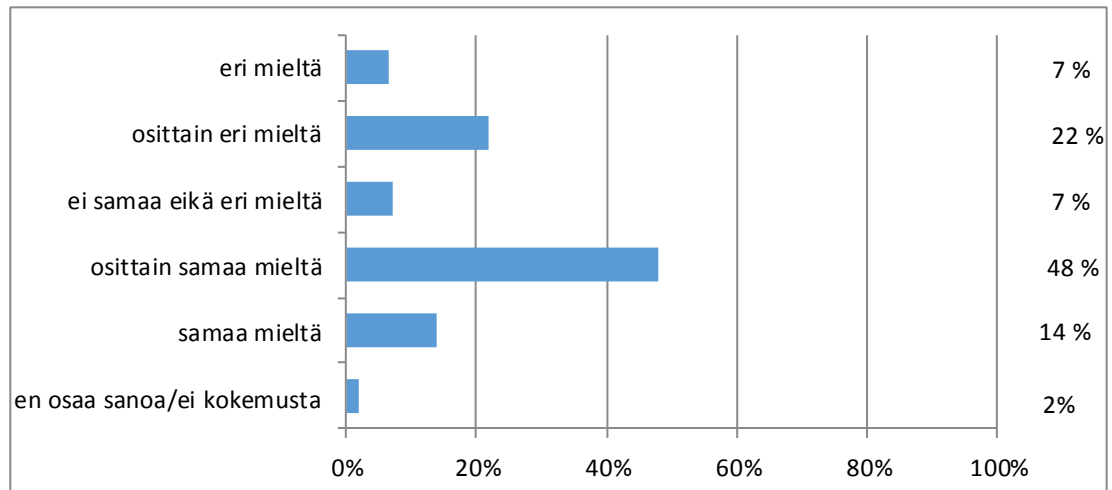
Vastanneista 87 prosenttia oli ollut yhteydessä lastensuojeluun viimeisen kahden vuoden aikana, 13 prosenttia ei ole ollut. Neuvoloiden vastanneista yhteys lastensuojeluun oli ollut 87 prosentilla, lapsiperheiden kotipalvelun vastanneista 94 prosentilla, perheneuvolasta ja lapsiperheiden perhetyöstä kaikilla, päiväkodeista 70 prosentilla, oppilas- ja opiskelijahuollossa 96 prosentilla ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa 82 prosentilla. Vastaukset tukevat tilastoa siitä, että päiväkodeista tulee lastensuojeluilmoituksia varsin vähän. Kaikista kyllä -vastanneista 65 prosenttia oli tekemisissä lastensuojelun kanssa muutaman kerran vuodessa tai harvemmin ja 35 prosenttia viikoittain tai kuukausittain.

Alueittain jaoteltuna koko kyselyyn positiivisimmat arviot antoi Vuosaaren alue. Eniten negatiivisia vastauksia tuli keskiseltä alueelta (Kallio, Vallila, Pasila, Alppiharju ja Vanhakaupunki) ja toiseksi eniten eteläiseltä (Eteläinen (Lautasaari, Taka-Töölö, Kampinmalmi, Ullanlinna, Vironniemi) ja kaakkoinen/itäinen -alueelta (Laajasalo, Kulosaari, Herttoniemi, Itäkeskus, Vartiokylä, Myllypuro, Östersundom).

Yleisiä näkemyksiä yhteistyökäytänteistä

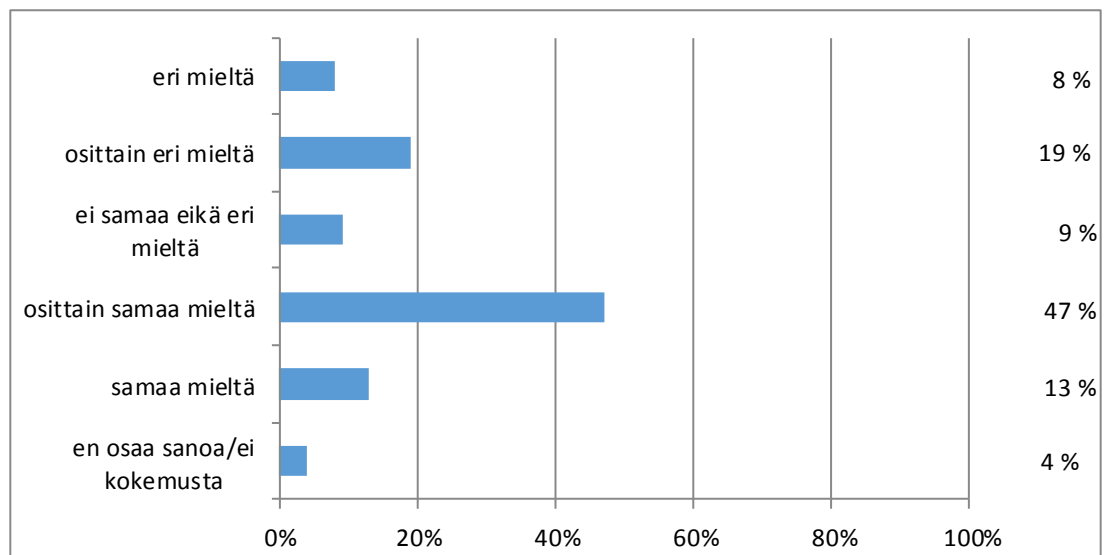
Suuri osa vastaajista (62 %) oli samaa mieltä tai osittain samaa mieltä väittämästä, että kaupungissa lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla kaupungin ammattilaisilla on käytössään lapsen etua ja perhettä kokonaisuutta tukevat yhteistyökäytänteet. Erimielisiä tai osittain erimielisiä oli lähes kolmasosa. Peruspalveluissa oltiin kriittisempiä kuin lastensuojelun vastauksissa.

³⁸Muita suurempaa vastausprosenttia selittää se, että perhetyöstä vastaavien kokonaismäärä oli pieni.

Kuvio 22. Lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla kaupungin ammattilaisilla on mielestäni käytössään sellaiset yhteistyökäytänteet, joilla toteutetaan lapsen etua (lapsikeskeisyys).

Oman alueen yhteistyökäytänteisiin liittyen suurin osa vastaajista (60 %) oli samaa mieltä tai osittain samaa mieltä väittämästä, että kaupungissa lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla kaupungin ammattilaisilla on käytössään lapsen etua ja perhettä kokonaisuutena tukevat yhteistyökäytänteet. Eri mieltä tai osittain eri mieltä oli 27 prosenttia.

Kuvio 23. Alueellamme lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla ammattilaisilla on mielestäni käytössään sellaiset yhteistyökäytänteet, joilla toteutetaan lapsen etua ja tuetaan perhettä kokonaisuutena.

Neuvolan vastaukset vastasivat muutoin yleistä linjaa, mutta joukossa oli enemmän eri mieltä olevia. Lapsiperheiden kotipalvelussa erimielisiä oli yleis-

tä näkemystä vähemmän. Perheneuvolan näkemys oli yleistä näkemystä positiivisempi. Päivähoidon vastauksissa korostui osittain samaa mieltä olevien määrä. Myös lapsiperheiden perhetyössä oltiin väittämistä pääasiassa osittain samaa mieltä. Oppilas- ja opiskelijahuollossa suhtautumisessa alueellisen yhteistyön tasoon oli paljon vaihtelua vastaajien välillä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto oli neuvoloiden lisäksi varsin kriittinen.

Yhteistyö käytännössä

Mikäli lapsesta herää huoli, neuvolat ilmoittivat avovastauksissa olevansa ensisijaisesti yhteydessä lastensuojeluun. Seuraavaksi useimmin mainittiin lapsiperheiden perhetyö. Kolmanneksi eniten mainintoja oli lapsiperheiden kotipalvelusta ja perheneuvolasta (vauvaperhetyö). Päiväkodit ja neuvolapsykologit saivat seuraavaksi eniten mainintoja ja muut ammattilaiset, kuten lääkärit ja terapeutit, vähemmän.

Päiväkodeissa ensisijainen yhteystaho on lastensuojelu tai neuvola. Neuvola sai lähes yhtä paljon mainintoja kuin lastensuojelu. Kolmanneksi eniten mainintoja sai lapsiperheiden perhetyö ja neljänneksi perheneuvola. Ensisijaisena yhteystahona pidettiin myös perhettä itseään ja neuvolapsykologia.

Oppilas- ja opiskelijahuollossa konsultoidaan selvästi ensisijaisesti lastensuojelua. Toiseksi tärkein yhteystaho on HUS:n lasten- tai nuortenpsykiatria. Kolmanneksi yleisimmin mainittiin perheneuvola. Koulu- tai opiskeluterveydenhuolto ja nuorisotoimi mainittiin myös usein, mainintoja sai myös lapsiperheiden perhetyö. Huoltajat, lastenneurologia, koulun muu oppilashuolto ja nuorten päihdepalvelut saivat mainintoja, samaten muut ammattilaiset (foniatri) ja viranomaiset (poliisi).

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon avovastauksissa selvästi ensisijaisena yhteystahona mainittiin lastensuojelu. Paljon mainintoja saivat myös oppilas- ja opiskelijahuolto sekä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon lääkäri, terveysasema tai psykiatria (psykiatrinen sairaanhoitaja) sekä luokanopettaja tai muu koulun oppilashuoltoon kuuluva. Mainintoja saivat ensisijaisena yhteystahona myös huoltajat, nuorisosektori ja muut ammattilaiset – erityisesti kolmannen sektorin toimijat ja poliisi. Perheneuvola, HUS:n lasten- tai nuortenpsykiatria ja lapsiperheiden perhetyö sai muutaman maininnan.

Yhteistyö lastensuojelun kanssa

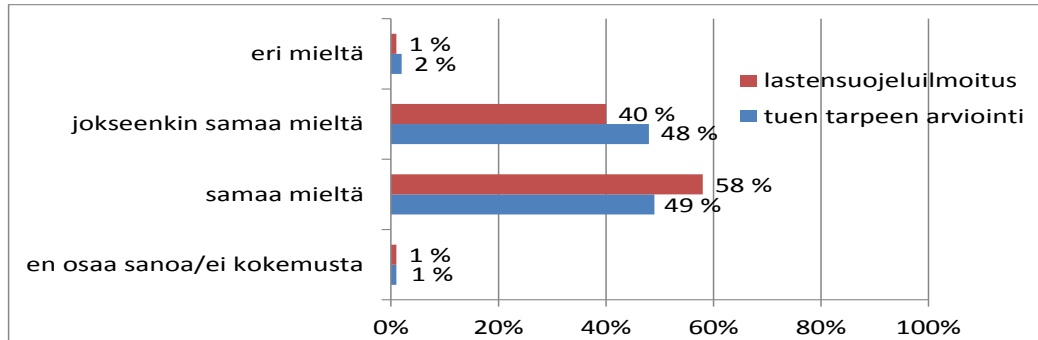
Yhteydenotto lastensuojeluun

Kuvio 24 osoittaa, että lastensuojeluilmoitusmenettely oli selvä 58 prosentille vastanneista. Käsitys siitä, milloin on otettava yhteyttä lastensuojeluun lapsen ja hänen vanhempansa kanssa yhteyttä lastensuojeluun tuen tarpeen arvioimiseksi, oli selvä 49 prosentilla vastanneista. Vain yksi prosentti tunnusti, ettei lastensuojeluilmoituksen tekeminen ole selvää ja kaksi prosenttia, milloin tuen

Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

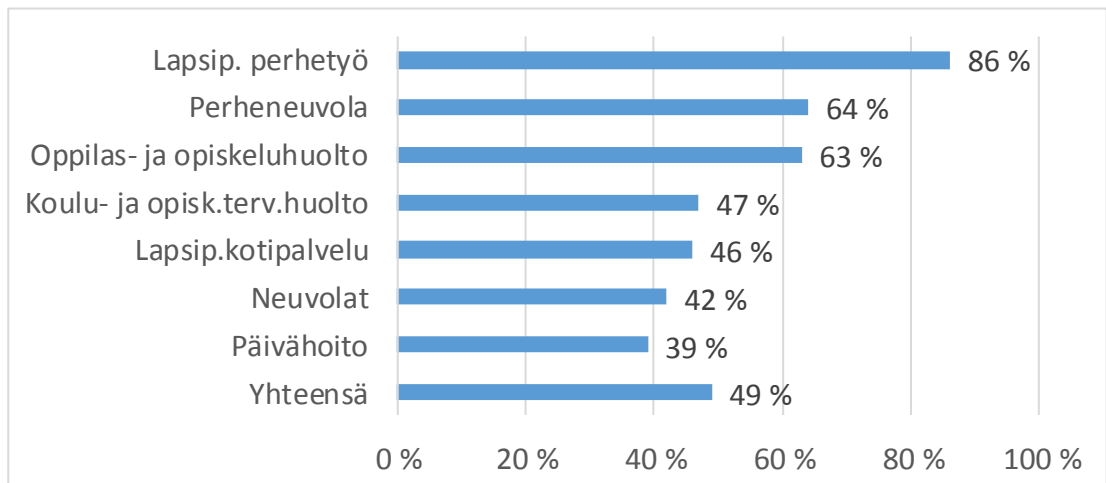
tarpeen arviointi ei olisi selvää. Koska molemmat menettelyt ovat lakisääteisiä, huomiota herättää ”jokseenkin samaa mieltä” olevien suuri osuus vastanneista.

Kuvio 24. Minulla on selvä käsitys siitä, milloin minun tulee ottaa yhteyttä lastensuojeluun tuen tarpeen arvioimiseksi tai lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi

Yhteydenotot lastensuojeluun ovat pääasiassa lakisääteisiä. Lakisääteisyyden vuoksi alla on tarkasteltu kyselyn tuloksia siten, että huomioon on otettu vain samaa mieltä olevien osuus, eli vastaajalla on menettelystä selvä käsitys.

Tuen tarpeen arvioinnin prosessi oli selvin lapsiperheiden perhetyössä, perheneuvolassa ja oppilas- ja opiskelijahuollossa. Vähiten samaa mieltä olivat päivähoito ja neuvolat (kuvio 25).

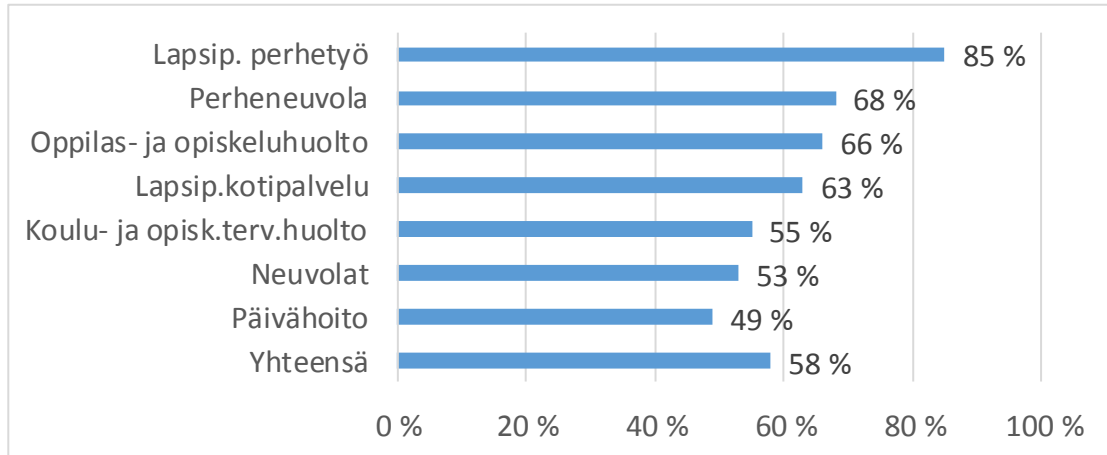

Kuvio 25. Minulla on selvä käsitys siitä, milloin minun tulee ottaa yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa yhteyttä lastensuojeluun tuen tarpeen arvioimiseksi. Samaa mieltä olevien osuus kaikista vastanneista.

Lastensuojeluilmoitusmenettely oli selvin lapsiperheiden perhetyössä ja vähiten selvä päivähoitossa, neuvoloissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuol-

lossa (kuvio 26), eli näissä palveluissa lastensuojeluilmoitusmenettelyssä on parantamisen varaa.

Kuvio 26. Minulla on selvä käsitys siitä, milloin otan yhteyttä lastensuojeluun ja teen lastensuojeluilmoituksen. Samaa mieltä olevien osuus kaikista vastanneista.

Ennakollinen lastensuojelumenettely tunnettiin hyvin niissä palveluissa, joita se pääasiassa koskee. Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekeminen liittyy aikaan ennen lapsen syntymää. Neuvoloissa 61 prosentilla oli selvä käsitys milloin se pitää tehdä, 32 prosenttia oli väittämistä osittain samaa mieltä. Epätietoisia oli kaksi prosenttia. Lapsiperheiden kotipalvelussa epävarmoja oli kuusi prosenttia. Päiväkodeissa 10 prosenttia ei pitänyt selvänä sitä, milloin ennakollinen lastensuojeluilmoitus tulisi tehdä. Perheneuvolassa 15 prosenttia oli epävarmoja.³⁹

Avovastausten mukaan kun peruspalveluista soitetaan lastensuojeluun, soittaja ei ole aina varma tulkitaanko lastensuojelussa se konsultaatioksi, tuen tarpeen arvioimiseksi vai lastensuojeluilmoitukseksi, koska soittaja ei välttämättä osaa arvioida tätä itsekään. Puhelimitse yhteydenotot ovat helpompia, mutta saattavat johtaa vääriin tulkintoihin. Ilmoitusten tekemisessä tuntui olevan vaihtelevia käytänteitä itse palveluiden sisälläkin. Kaivattiin koulutusta ja selvää ohjeistusta internetiin. Lastensuojelun toivottiin jalkautuvan esimerkiksi joka toinen vuosi kertomaan menettelytavoistaan. Käytännön yhteistyötä kaivattiin selvästi.

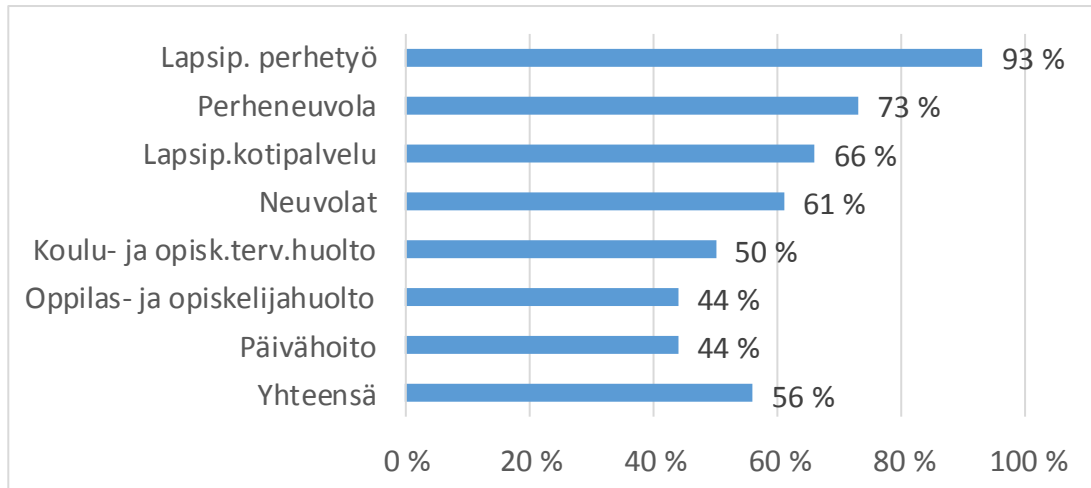
Vastaajista 88 prosenttia oli samaa mieltä tai osittain samaa mieltä siitä, että heidän työssään tehdään aina sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojelulain mukainen lastensuojeluilmoitus, kun siihen arvioidaan olevan tarvetta. Kuusi prosenttia ei osannut sanoa tai heillä ei ollut kokemusta ja kaksi prosenttia oli eri mieltä tai osittain eri mieltä.

³⁹ Kysymystä ei tarkasteltu koulujen osalta, koska koulut eivät ole juurikaan tekemisissä vanhempien kanssa suoraan.

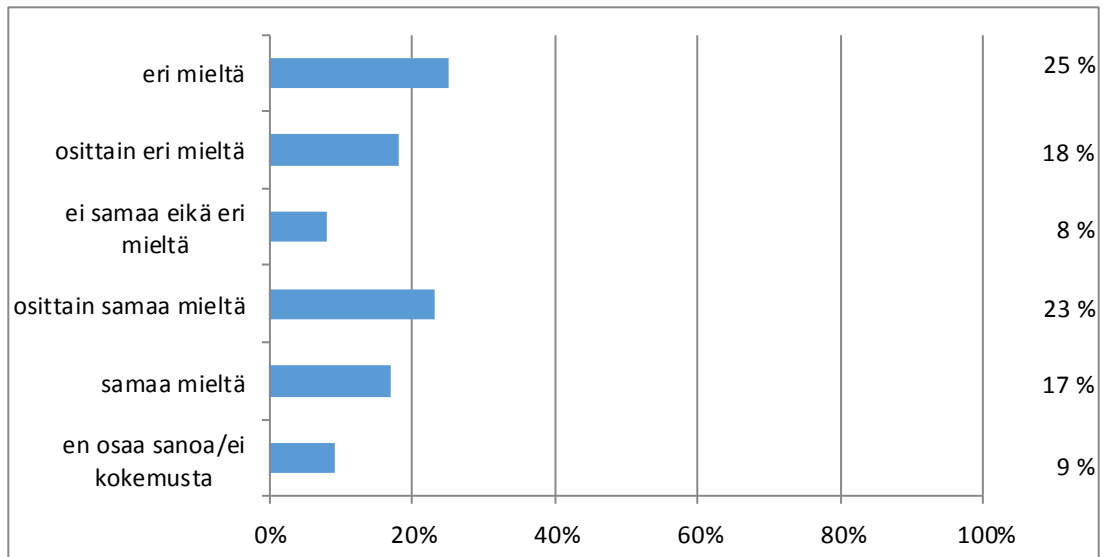
Alla olevasta kuvioista havaitaan, että lapsiperheiden perhetyössä ollaan sitä mieltä, että lastensuojeluun otetaan aina tarvittaessa yhteyttä. Vähiten samaa mieltä olevia oli päivähoitossa, oppilas- ja opiskelijahuollossa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, eli vastaajien mukaan näissä palveluissa ei välttämättä oteta yhteyttä lastensuojeluun huolimatta tarpeesta.

Kuvio 27. Työssäni tehdään aina sosiaalihuoltolain 35 §:n mukainen yhteydenotto lastensuojeluun tuen tarpeen arvioimiseksi tai lastensuojelulain 25 §:n mukainen lastensuojeluilmoitus tai lastensuojelulain 25 c §:n mukainen ennakkollinen lastensuojeluilmoitus, kun siihen arvioidaan olevan tarvetta. Samaa mieltä olevien osuus kaikista vastanneista.

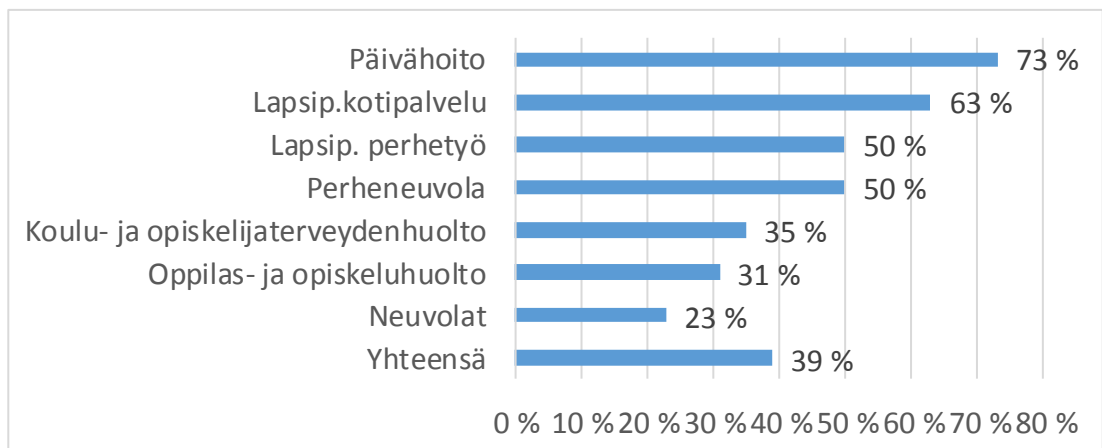
Yhteistyö yhteydenoton jälkeen

Seuraaviin kuvioihin on koottu tulokset niiltä vastanneilta, jotka ovat ilmoittaneet olleensa tekemisissä lastensuojelun kanssa viimeisen kahden vuoden aikana. Vastaajia oli 335. Kuvio 28 osoittaa, että 40 prosenttia oli samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että lastensuojeluilmoituksen jälkeen lastensuojelu antaa tiedon ilmoituksen vastaanottamisesta ja ilmoittaa asiaa hoitavan tahon, mutta suurempi osa, 43 prosenttia, oli asiasta eri mieltä tai osittain eri mieltä.

Kuvio 28. Mikäli olemme tehneet lastensuojeluilmoituksen, lastensuojelu antaa meille yleensä tiedon lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisesta sekä asiaa hoitavan toimiston tai työntekijän nimen ja yhteystiedon (lastensuojelun kanssa tekemisissä olleet vastaajat).

Koska yhteydenoton jälkeistä käytännön yhteistyötä ohjaavat lähinnä suositukset, yhteistyöhön katsotaan liittyvän vastaajien omaa tulkintaa. Alla olevat tulokset on raportoitu siten, että huomioon on otettu sekä samaa että osittain samaa mieltä olevien osuus.

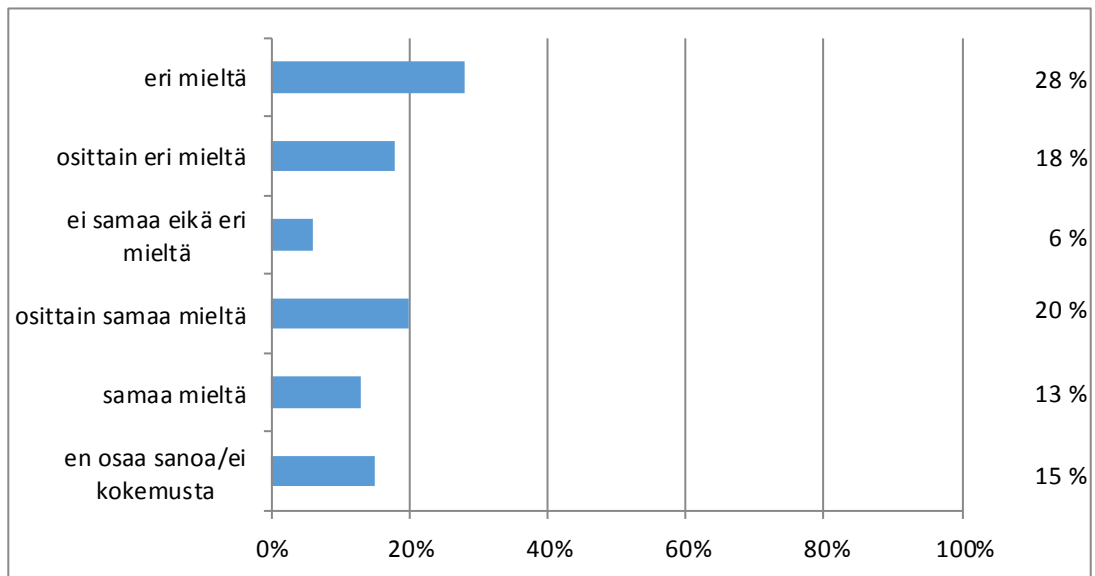

Kuvio 29. Mikäli olemme tehneet lastensuojeluilmoituksen, lastensuojelu antaa meille yleensä tiedon lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisesta sekä asiaa hoitavan toimiston tai työntekijän nimen ja yhteystiedon. Samaa tai osittain samaa mieltä olevien osuus lastensuojelun kanssa tekemisissä olleista.

Parhaiten tietoa kokee saavansa päivähoito ja lapsiperheiden kotipalvelu. Huonoimmin tietoa kokevat saavansa neuvolat, oppilas- ja opiskelijahuolto sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto.

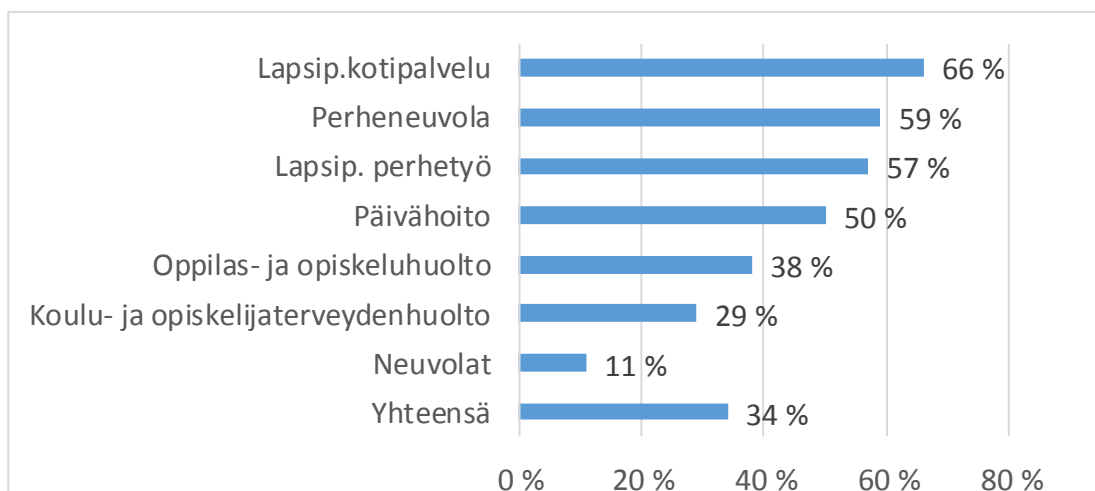

Lähes kaikissa avovastauksissa korostui näkemys, että lastensuojeluilmoitus otetaan vastaan, mutta tarkempaa tietoa lastensuojelusta ei saada. Käytännöt kuitenkin vaihtelevat. Joskus ilmoittaja erikseen pyytää saavansa tiedot tai et-
tä tapaaminen järjestettäisiin paikan päällä (koulu, päiväkotitms.) ja tieto voi välittyä eteenpäin onnistuneesti. Suurimmalla osalla vastaajista oli tiedonku-
lun parantamisen taustalla huoli lapsesta, joten he näkivät hyvin tarpeellisena sen, että tietäisivät vähintään onko asia otettu käsittelyyn ja miten se etenee – eli onko lapsi saamassa jotakin kautta apua.

Kuvio 30. Meidät kutsutaan tarvittaessa lastensuojelun ja perheen kanssa pidettävään lastensuojelutarpeen selvityksen alkutapaamiseen (lastensuojelun kanssa tekemisissä olleet vastaajat).

Vastaajista 33 prosenttia koki tulevansa kutsutuksi alkutapaamisiin (samaa tai osittain samaa mieltä). 46 prosenttia oli eri mieltä tai osittain eri mieltä.

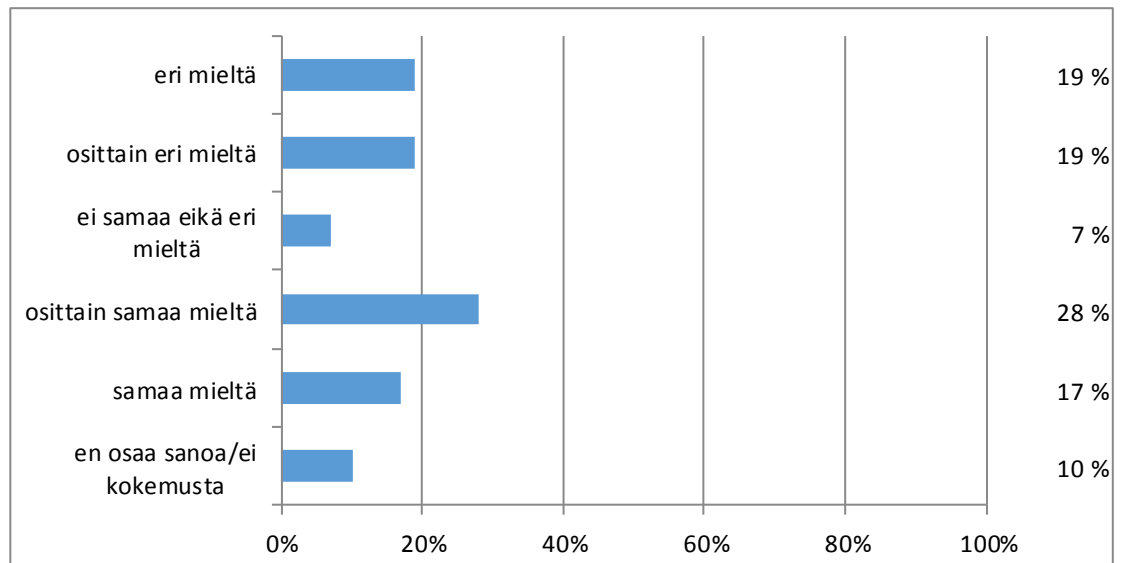

Kuvio 31. Meidät kutsutaan tarvittaessa lastensuojelun ja perheen kanssa pidettävään lastensuojelutarpeen selvityksen alkutapaamiseen. Samaa tai osittain samaa mieltä olevien osuus lastensuojelun kanssa tekemisissä olleista.

Parhaiten kokee tulleensa kutsutuksi lapsiperheiden kotipalvelu, perheneuvola ja lapsiperheiden perhetyö. Neuvoloissa samaa mieltä tai edes osittain samaa mieltä olevien osuus oli varsin vähäinen. Mikäli alkutapaaminen järjestetään, vastaajista 74 prosenttia oli sitä mieltä, että osallistuu tai työyhteisöstä osallistutaan siihen ja 9 prosenttia oli osittain samaa mieltä. 13 prosenttia ei osannut sanoa.

Avovastauksissa korostui näkemys, että ”kutsua ei ole koskaan tullut”, vaikka olisi tehty ilmoitus. Ne, jotka ovat saaneet kutsun, kokivat ongelmaksi sen etteivät pysty helposti muuttamaan aikatauluun jotta voisivat osallistua. Esimerkiksi terveydenhoitajien tulisi avovastauksen mukaan saada esimiehiltään kannanotto siihen, että osallistuminen kuuluu työaikaan. Eräässä vastauksessa mainittiin että käytännöt vaihtelevat alueittain ja työntekijöittäin suuresti. Suuri osa näki alkutapaamiset kuitenkin tärkeäksi varsinkin, jos ne palvelevat asiakkaan etua.

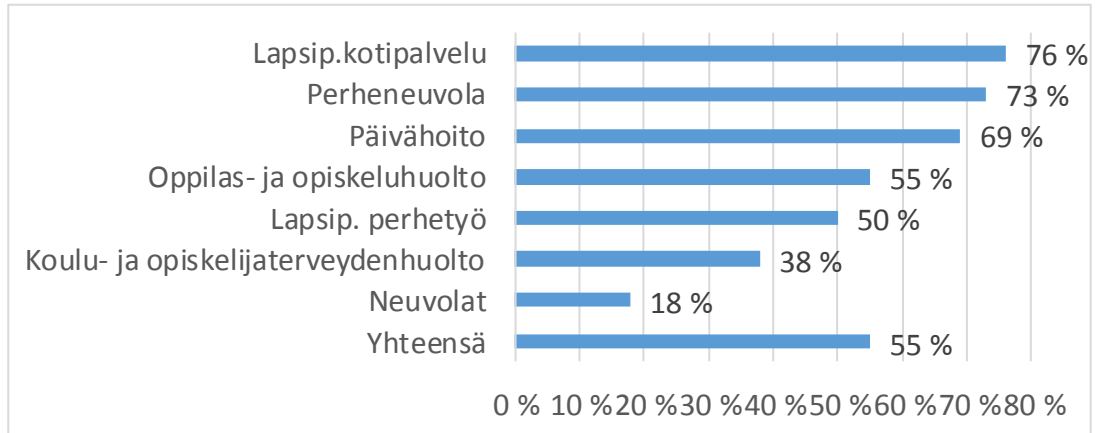

Kuvio 32. Lastensuojelu neuvottelee kanssamme tarvittaessa, miten voisimme yhdessä tukea lapsen edun toteutumisessa ja auttaa vanhempia heidän kasvatustönsänsä toteutumisessa, mikäli meillä on yhteistyötä asiakkaan asiassa (lastensuojelun kanssa tekemisissä olleet vastaajat).

Väittämästä, neuvotteleeko lastensuojelu tarvittaessa, miten lapsen edun toteutumista ja vanhempia heidän kasvatustehtävässään voidaan yhdessä tukea, 28 prosenttia oli osittain samaa mieltä ja 17 prosenttia samaa mieltä. Kuitenkin jopa 19 prosenttia oli eri mieltä ja 19 prosenttia osittain eri mieltä asiasta.

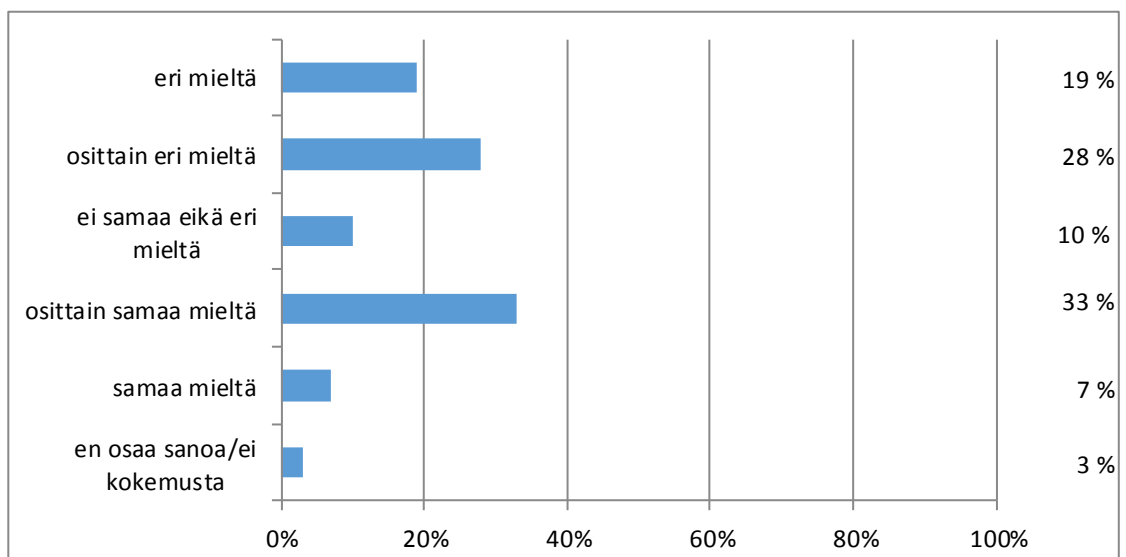

Lapsiperheiden kotipalvelu, perheneuvola ja päivähoito kokevat, että heidän kanssaan neuvotellaan, neuvolat vähiten (kuvio 33).

Kuvio 33. Lastensuojelu neuvottelee kanssamme tarvittaessa, miten voisimme yhdessä tukea lapsen edun toteutumisessa ja auttaa vanhempia heidän kasvatustensa toteutumisessa, mikäli meillä on yhteistyötä asiakkaan asiassa. Samaa tai osittain samaa mieltä olevien osuus lastensuojelun kanssa tekemisissä olleista.

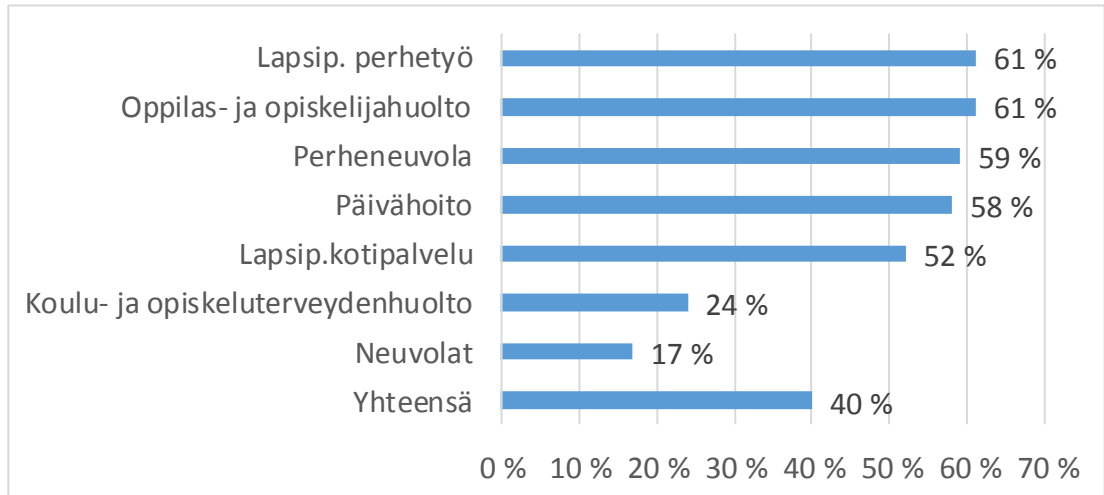
Yhteiset neuvottelut, kuten alkutapaaminenkin, nähtiin tärkeäksi ja niitä toivottiin lisää kaikissa avovastauksissa. Suuri osa totesi, ettei lastensuojelusta tule tähän kutsua, mutta osa mainitsi, että omakaan aika ei välttämättä riitä tai yhteisiin neuvotteluihin ei ylipäätään panosteta. Mikäli neuvotteluita on ollut, ne ovat olleet liian satunnaisia tai lyhyitä. Muutamassa vastauksessa tuotiin myös esille, että neuvotteluissa korostuu vanhempien etu lasten edun kustannuksella. Yhteistyötä joka tapauksessa toivottiin lisää. Esitettiin kysymys, kenellä kuuluisi olla kokonaisvastuu tilanteesta.

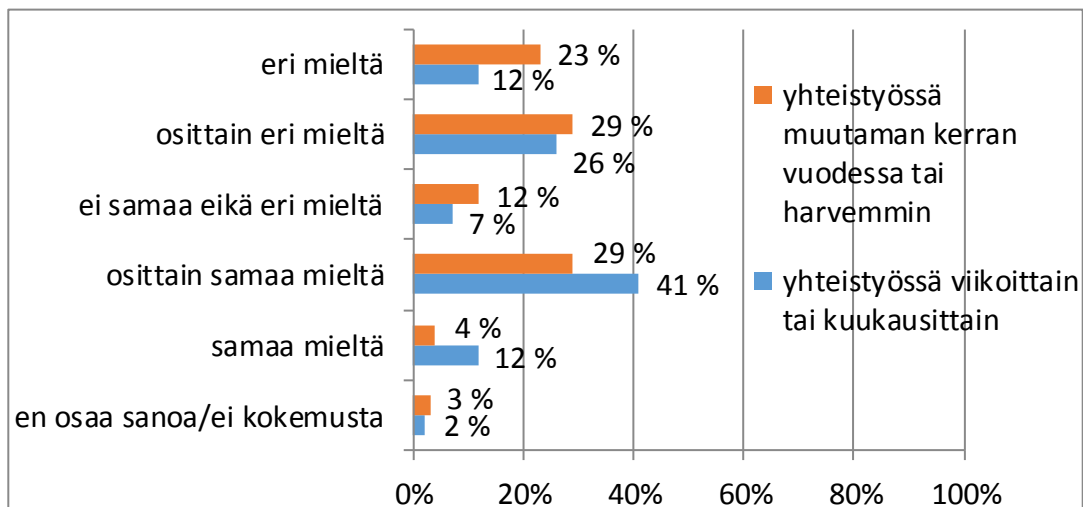
Kuvio 34. Yhteistyö lastensuojelun kanssa on toimivaa (lastensuojelun kanssa tekemisissä olleet vastaajat).

Yhteistyön toimivuudesta lastensuojelun kanssa oli samaa tai osittain samaa mieltä 40 prosenttia vastaajista. Suurempi osa oli eri mieltä tai osittain eri mieltä (47 %). Heikoimmin yhteistyön nähtiin toimivan neuvoloissa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa (kuvio 35).

Kuvio 35. Yhteistyö lastensuojelun kanssa on toimivaa. Samaa tai osittain samaa mieltä olevien osuus lastensuojelun kanssa tekemisissä olleista

Mikäli näkemyksiä tarkastellaan sen mukaan, kuinka tiheästi vastaajat ovat yhteydessä lastensuojeluun, voidaan havaita, että ne, jotka ovat yhteistyössä viikoittain tai kuukausittain, näkevät yhteistyön toimivammaksi kuin ne, jotka ovat tekemisissä lastensuojelun kanssa muutaman kerran vuodessa tai harvemmin (kuvio 36).

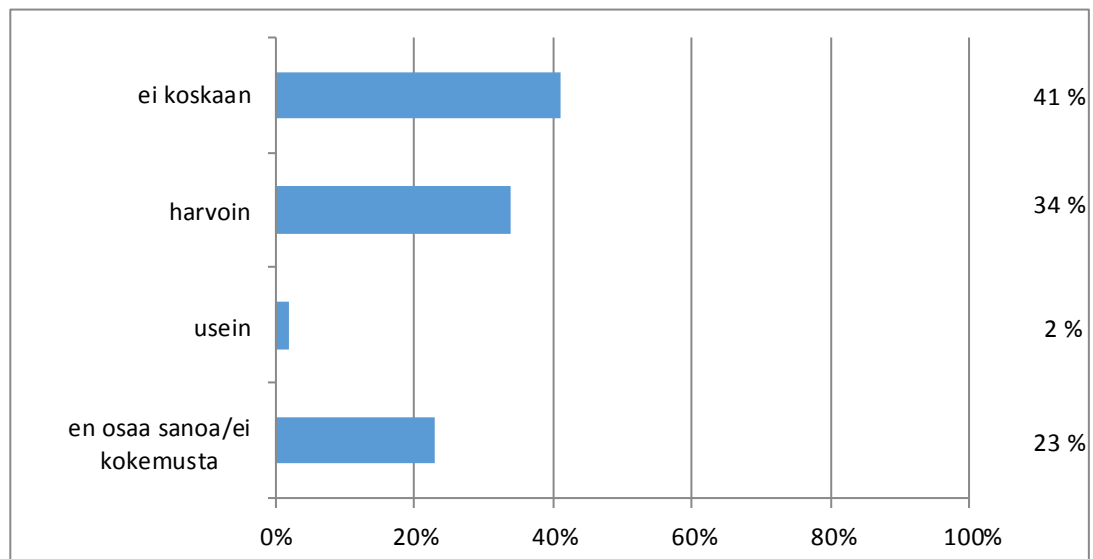
Kuvio 36. Yhteistyö lastensuojelun kanssa on toimivaa (lastensuojelun kanssa tekemisissä olleet vastaajat, yhteistyön tiheyden mukaan).

Kyselyssä oli lisäkysymys koulu- ja opiskeluterveydenhoitajille sekä oppilas- ja opiskelijahuollon kuraattoreille ja psykologeille siitä, kuinka hyvin he tuntevat ”toimintamallin tilanteessa, jossa lapsella on vakavia koulunkäyntiongelmia ja lastensuojelun tarve – prosessit, toimintamallit ja vastualueet” (opetusvirasto 10/2014). Vastaajista 27 prosenttia ilmoitti tuntevansa mallin hyvin, 34 prosenttia jonkin verran mutta 15 prosenttia tunsikin mallin vain nimeltä. Mallia ei tuntenut lainkaan 24 prosenttia vastanneista.

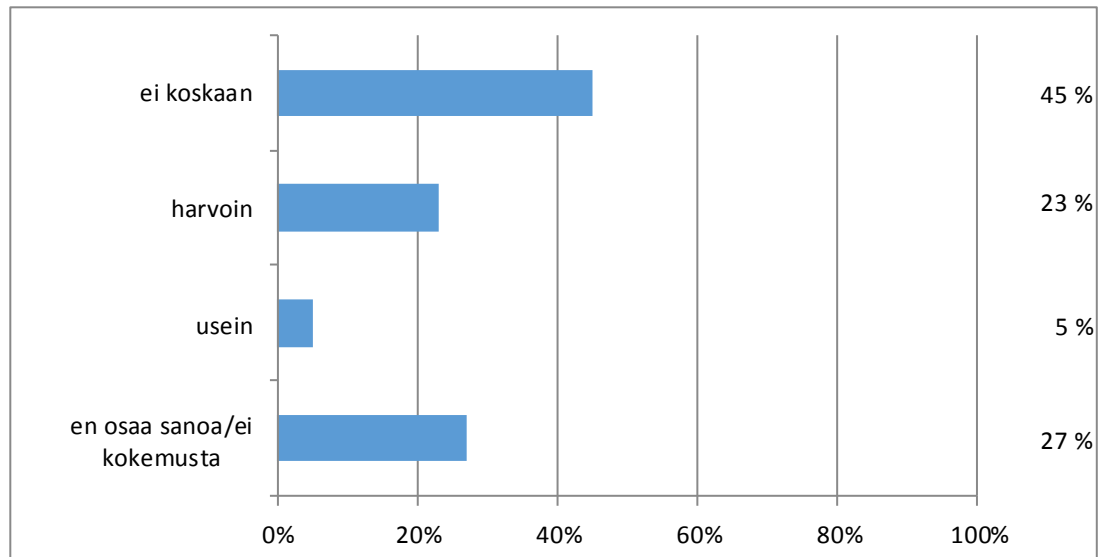
Kyselyssä oli lisäkysymys päivähoitossa ja lapsiperheiden perhetyössä työskenteleville siitä, kuinka hyvin he tuntevat pysyväisohjeen ”Perhe- ja sosiaalipalvelujen ja päivähoiton yhteistyökäytännöt” (pysyväisohje 10.3.2015). Puolet ilmoitti tuntevansa mallia jonkin verran, 17 prosenttia tunsikin hyvin, saman verran vain nimeltä, mutta 15 prosenttia ei tuntenut mallia lainkaan.

Asiakassuunnitelmien laadinta

Kuvio 37. Teemme yhdessä lastensuojelun kanssa lastensuojelutarpeen selvityksiä tai lastensuojelun asiakassuunnitelmia (lastensuojelun kanssa tekemisissä olleet vastaajat).

41 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei lastensuojelutarpeen selvityksiä tai asiakassuunnitelmia tehdä lastensuojelun kanssa. Kolmasosa ilmoitti että niitä tehdään harvoin ja vain kaksi prosenttia, että usein (kuvio 37). Yhteisiä asiakassuunnitelmia ei tehdä koskaan 45 prosentin mukaan ja vain harvoin 23 prosentin mukaan. Viisi prosenttia ilmoitti tekevänsä usein yhteisen asiakassuunnitelman lastensuojelun kanssa. Kolmasosa vastaajista ei osannut sanoa tai heillä ei ollut kokemusta siitä, tehdäänkö lastensuojelutarpeen selvityksiä tai asiakassuunnitelmia lastensuojelun kanssa tai onko yhteisiä asiakassuunnitelmia olemassa (kuvio 38).

Kuvio 38. Meillä on lastensuojelun kanssa yhteinen asiakassuunnitelma lastensuojelun piirissä olevasta lapsesta tai perheestä (lastensuojelun kanssa tekemisissä olleet vastaajat).

Neuvoloiden vastauksissa yhteistyötä ”ei tehdä koskaan” 52 prosentin mukaan ja harvoin 23 prosentin mukaan. Päiväkotien vastauksissa korostuu ”harvoin” -vastaukset, 43 prosenttia ilmoitti, ettei yhteistyötä ole. Lapsiperheiden perhetyössä ilmoitettiin yhteistyötä tehtävän harvoin (54 %) tai ei koskaan (46 %). Oppilas- ja opiskelijahuollossa kolmannes ilmoitti tekevänsä yhteistyötä harvoin ja kolmannes ei koskaan. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa vastattiin, että yhteistyötä ei tehdä koskaan (45 %). Harvoin -vastauksia oli 18 prosenttia. Yhteisiä asiakassuunnitelmia mainittiin yksittäisissä vastauksissa. Sekä päiväkodeissa että kouluissa korostui suuri epävarmojen vastaajien osuus.

Perheneuvolan mukaan yhteistyötä tehdään harvoin (52 %) tai ei koskaan (24 %). Perheneuvolan ja lastensuojelun yhteinen asiakassuunnitelma laaditaan kuitenkin yhdeksän prosentin mukaan usein.

Lapsiperheiden kotipalvelu poikkeisi muista palveluista siinä, että siellä tehdään lastensuojelun kanssa sekä enemmän yhteistyötä että asiakassuunnitelmia kuin muissa palveluissa. Yhteistyötä tehdään pääasiassa harvoin (55 %), ei koskaan (24 %), mutta usein sitä mainitsi tekevänsä 17 prosenttia. Yhteisiä asiakassuunnitelmia tehtiin myös harvoin (34 %) mutta jopa 28 prosenttia vastasi ”usein”.

2.2.3 Asiakkaiden näkökulma

Sosiaali- ja terveysvirastossa on laadittu asiakaskyselyitä eri palveluista. Lastensuojelutarpeen arvioinnin kyselyissä vuosina 2012–2013 selvästi yli puolet (vuonna 2014 59 %) oli hyvin tyytyväisiä lastensuojelutarpeen selvitykseen sekä miten selvitys oli hoidettu, eli antoivat kouluarvosanan 9-10. Yhdeksän

prosenttia vastaajista antoi huonoimmat arvosanat (4-5 välillä) vuonna 2014. Samassa kyselyssä kysyttiin, miten yhteistyö lastensuojelun kanssa sujui. Parhaimman arvosanan antoi vähän yli puolet (61 %) vuonna 2014 ja huonoimman arvosanan jälleen yhdeksän prosenttia vastanneista.⁴⁰

Lastensuojelussa ei saada kovin hyvin palautetta asiakaskyselyjen avulla. Tietoa asiakkaiden tarpeista saadaan paremmin asiakkaiden kohtaamisten avulla. Yleistyneestä kokemusasiantuntijuudesta saadaan hyötyä asiakastytyväisyyteen ja palvelujen kehittämiseen liittyen.⁴¹ Tuoreen väitöskirjan mukaan lastensuojelutarpeen arvioinnissa onnistuminen on vanhempien mielestä epäonnistumista tavallisempaa. Perheet kokivat, että heille oli hyötyä alkuarvioinnista. Tutkimukseen sisältyi 177 vanhemman kokemus lastensuojelun alkuarvioinnista⁴². Jo alkuarviointi on siis lasta ja perhettä tukevaa toimintaa.

Helsingin lastensuojelussa tuen tarpeen arvioimiseksi luotu lastensuojelutarpeen arvioinnin kriteeristö, jota käytetään yhdessä asiakkaiden kanssa, on saanut hyvin positiivisen vastaanoton. Se on auttanut luomaan lastensuojelutyötä konkreettiseksi, koska vanhemmista työ näyttäytyy usein epämääräisenä, hämäränä tai jopa uhkaavana.⁴³

2.2.4 Kokoavat havainnot

Hyvät yhteistyökäytännöt peruspalvelujen ja lastensuojelun välillä

Lastensuojelun vastauksissa hyväksi yhteistyökäytännöksi muiden lasten ja nuorten peruspalvelujen kanssa mainittiin yhteistyötapaamiset ja verkostokokoukset sekä konsultaatio. Alueelliset yhteistyöryhmät nähtiin hyväksi väli-neeksi käsitellä tilannetta yleensä. Yhteistyön laatu kuitenkin vaihteli esimerkiksi päiväkodista tai koulusta riippuen. Lastensuojelu näki yhtenä ongelmana, että lastensuojelutarpeen arvioinnin tuloksena lapsen tai perheen voidaan todeta tarvitsevan jotakin muuta palvelua, jonka jälkeen lapsi ohjataan uudelleen ”arvioitavaksi” kyseiseen palveluun, vaikka arviointi tulisi voida tehdä yhdessä muiden ammattilaisten kanssa. Lastensuojelussa myös nähtiin, että asiakas (lapsi ja perhe) tulisi aina mahdollisuuksien mukaan ottaa mukaan arviointiin, jota taas kaikki muut palveluja antavat tahot eivät ymmärrä. Osa koki lastensuojelun organisaatiomuutoksen vaikeuttaneen yhteistyötä toimiston sisällä ja aluejaon muutoksen vaikeuttaneen yhteistyötä peruspalvelujen kanssa.

Parhaimmaksi yhteistyökäytännöksi lapsiperheiden palvelujen eri ammattilaisten kanssa yleensä kuvattiin verkostokokouksia, jossa eri alojen ammattilaiset

⁴⁰ Asiakastytyväisyyskyselyt 2014 ja 2015, Sosiaali- ja terveysvirasto.

⁴¹ Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

⁴² Hietämäki 2015

⁴³ Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

kokoontuvat alueella yhteen samojen asiakasperheiden asiassa. Osalla alueista tapaamiset ovat säännöllisiä, mikä nähtiin hyväksi ja kehittämisen arvoiseksi asiaksi. Toisten ammattilaisten puhelinkonsultaatio nähtiin merkittäväksi. Myös säännölliset eri ammattilaisten väliset yleiset tapaamiset nähtiin hyvänä. Joillakin alueilla, erityisesti joissakin palveluissa, toteutetaan yhteisiä asiakastapaamisia tai kotikäyntejä. Tällöin asiakasta koskevat suunnitelmat tehdään yhdessä ja asiakas voidaan myös vaihtaa palvelusta toiseen ”saattaan”. Yhteistyö neuvolan, lapsiperheiden kotipalvelun ja lapsiperheiden perhetyön välillä nähtiin toimivaksi – joskin esiopetuksen oppilashuoltoa ei tunnettu. Päiväkotien ja neuvoloiden välillä toimii ns. Hyve4 -malli hyvin. Mikäli toiminnot sijaitsevat samassa rakennuksessa tai muuten fyysisesti lähellä toisiaan, tämä todennäköisesti edesauttaa yhteistyötä. Palvelujen välille laaditut yhteistoimintamallit tunnetaan vaihtelevasti.

Neurolat raportoivat hyväksi yhteistyökäytännöiksi lastensuojelun kanssa konsultaatiotapaamiset, puhelinyhteyden yleensä ja puhelinkonsultaation. Vastauksista ilmeni, että joillakin alueilla neuvoloilla ja lastensuojelussa on enemmän yhteistyötä. Suurin osa vastaajista kuitenkin raportoi, ettei yhteistyökäytäntöjä ole tai yhteistyötä ei ole riittävästi. Neuvolan mukaan lastensuojelusta ei saada juuri tietoa, mutta toisaalta myös neuvolassa osa totesi, että yhteistyö on myös omasta aktiivisuudesta kiinni.

Lapsiperheiden kotipalvelu näki parhaimmaksi yhteistyökäytännöksi yhteisen arviointikäynnin asiakkaan luona ja perheen tapaamisen, yhteiset neuvottelut sekä selkeän prosessin avohuollossa. Tämä prosessi ei kuitenkaan toimi aina heikon tiedonkulun vuoksi. Useampi vastaaja mainitsi ongelmaksi sen, että eri lastensuojelun sosiaalityöntekijöillä on erilaiset toimintakäytänteet.

Perheneuvolan mukaan yhteistyökäytänteet lastensuojeluun ovat hyviä ja toimivia, roolijako on selkeä. Yhteistyötä ovat konsultaatio, yhteiset neuvottelut asiakasperheestä ja joskus myös yhteiset kotikäynnit.

Päiväkotien vastaajien mukaan lastensuojelussa otetaan huoli aina tosissaan, mikä on hyvä asia. Konsultaatiopuhelut ja verkostotapaamiset nähtiin hyvänä yhteistyömuotona. Joissakin tapauksessa yhteistyöpalavereita pidettiin myös yhteisten asiakkaiden tiimoilta. Yhteistyötä toivottiin selvästi lisäävän: kaivattiin lisää tietoa, tiedonvaihtoa että päiväkotikäyntejä. Osa ilmaisi myös tarpeen kehittää yhteisiä asiakassuunnitelmia. Myös päiväkotivastaajista osa raportoi, että yhteistyökäytänteiden toimivuus on riippuvainen lastensuojelun sosiaalityöntekijästä.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vaihtelevat toimintakäytänteet tulivat esiin myös lapsiperheiden perhetyön vastauksissa. Muutoin lastensuojelun perhetyö näki yhteistyön erittäin toimivana, yhteistyömuotoina ovat konsultaation lisäksi yhteiset kotikäynnit, yhteiset asiakastapaamiset ja moniammatilliset yhteistyökokoukset. Sekä lapsiperheiden perhetyössä että kotipalvelussa tuli esiin toive yhteisestä asiakastietojärjestelmästä. Yhdessä perhetyön vastauksessa toivottiin lastensuojelulle lisää resursseja ja sitä, että asia-

kas(perhe) voisi olla koko asiakkuutensa ajan yhden sosiaalityöntekijän vastuulla sen sijasta, että työ on jaettu useaan jaokseen.

Lastensuojelu sai useassa oppilas- ja opiskelijahuollon avovastauksessa kiitosta ammattimaisesta toiminnasta. Vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että yhteistyön taso vaihtelee paljon toimipiste-, työntekijä- ja tapauskohtaisesti. Joillakin on toimivia yhteistyömuotoja, joillakin alueilla/kouluilla ne puuttuvat täysin. Suurena ongelmana nähtiin se, että toimivan yhteistyön esteenä on muun muassa kiire ja resurssipula. Erilaiset toimintakäytänteet – esimerkiksi alkutaapaamisen järjestäminen – vaikuttavat myös yhteistyön toteutumiseen.

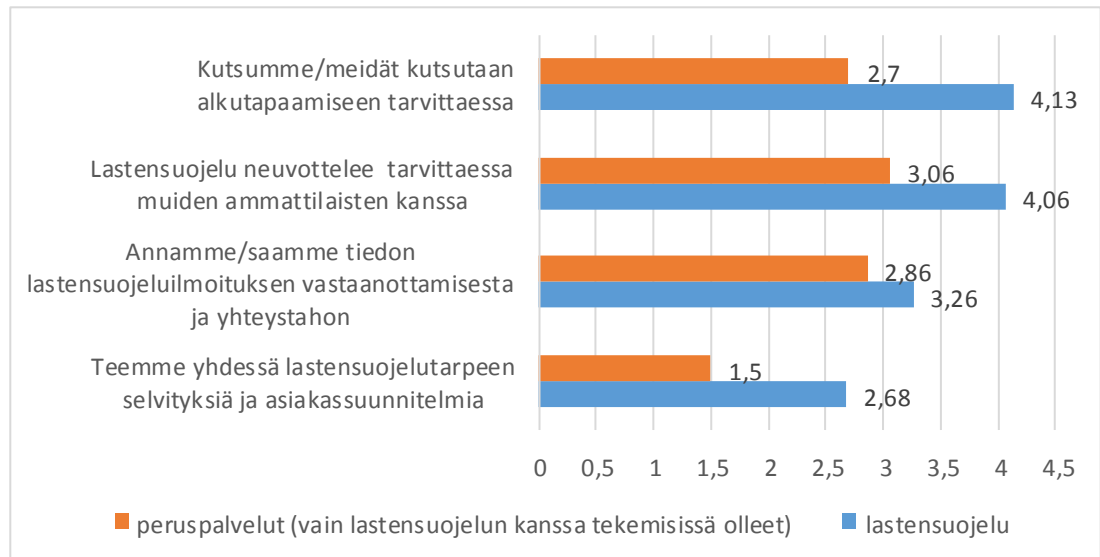
Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon avovastausten mukaan yhteistyökäytänteitä lastensuojelun kanssa ei ole, mutta toivottiin yhteistyön lisäämistä, muun muassa että kouluterveydenhuolto otettaisiin mukaan verkosto- ja muihin palveluihin. Tiedon saanti lastensuojelusta koettiin puutteeksi.

Lastensuojelun ja peruspalvelujen näkemysten kohtaaminen

Sekä lastensuojelun että peruspalvelujen näkemykset lasten ja perheiden palveluissa tehtävästä yhteistyöstä lapsen edun toteuttamiseksi vastasivat toisiaan. Lastensuojelussa näkemys yhteistyöstä yleensä oli hieman positiivisempi, mutta alueellisesta yhteistyöstä lastensuojelun näkemys oli peruspalveluja kriittisempi: eri mieltä tai osittain eri mieltä alueellisten yhteistyökäytänteiden toimivuudesta oli 33 prosenttia kun peruspalveluissa luku oli 27 prosenttia.

Vaikka vastausten perusteella lastensuojeluilmoitusmenettely ja yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi tunnetaan hyvin peruspalveluissa, lastensuojelun mukaan lastensuojeluilmoituksia tai yhteydenottoja tulee varsin vähän päiväkodeista, kouluista ja neuvoloista, vaikka lasten ja nuorten määrät näissä palveluissa ovat suuret.

Kuviosta 39 havaitaan, että lastensuojelun ja peruspalvelujen välillä on näkemyseroja yhteistyön käytännön toteutumisesta.

Kuvio 39. Lastensuojelun ja peruspalvelujen näkemysten kohtaaminen, keskiarvo asteikolla 1-5

Kun lastensuojeluilmoitus on tehty, lastensuojelussa koetaan, että tieto ilmoituksen vastaanottamisesta ja asiaa hoitavan tahon tiedot annetaan ilmoittajalle (61 % samaa tai osittain samaa mieltä). Peruspalvelujen vastauksissa ei koettu saatavan vastausta yhtä hyvin (40 % samaa tai osittain samaa mieltä). Lastensuojelussa koettiin vahvasti, että he neuvottelevat aktiivisesti perheen ja muiden ammattilaisten kanssa lapsen ja perheen tukemisesta. Samaa mieltä väittämästä oli 34 prosenttia. Peruspalveluissa näkemykset jakautuivat selvästi erilaisiin kokemuksiin. Samaa mieltä väittämästä oli 17 prosenttia vastanneista.

Lastensuojelussa nähdään, että he kutsuvat yleensä lastensuojeluilmoituksen tehneen ammattilaisen ja muut viranomaiset mukaan lapsen asian selvittämiseen ja tuen tarjoamiseen, kun sille on tarvetta (86 % samaa tai osittain samaa mieltä). Peruspalveluissa nähdään tämä kriittisemmin, vain 33 prosenttia oli samaa tai osittain samaa mieltä. Väittämästä eri mieltä tai osittain eri mieltä oli peräti 46 prosenttia.

Lastensuojelussa 24 prosenttia kokee, että selvityksiä tai suunnitelmia tehdään usein muiden ammattilaisten kanssa. Peruspalveluissa näin näki kaksi prosenttia. Sen sijaan peruspalveluissa 41 prosenttia oli sitä mieltä, ettei niitä tehdä koskaan. Lastensuojelussa tämä käsitys oli vain 16 prosentilla. Lastensuojelun vastanneista 19 prosentin mukaan yhteisiä asiakassuunnitelmia on usein, peruspalveluista näin vastasi viisi prosenttia. Peruspalveluissa 45 prosenttia vastasi, ettei yhteisiä asiakassuunnitelmia ole koskaan. Lastensuojelussa näin vastasi 19 prosenttia.

Lastensuojelun ja peruspalvelujen näkemys käytännön yhteistyöstä ei selvästikään kohtaa, sillä lastensuojelussa koetaan työ avoimemmaksi ja käytännön

yhteistyö toimivammaksi kuin mitä peruspalveluissa nähdään. Yhteistyön toimivuudesta oli eri mieltä tai osittain eri mieltä 47 prosenttia peruspalvelujen vastanneista⁴⁴.

Alueellisesti tarkasteltuna sekä lastensuojelussa että peruspalveluissa negatiivisimmat arviot yhteistyöstä annettiin etelän/keskisellä alueella, joihin kuuluvat Kallio, Vallila, Pasila, Alppiharju ja Vanhakaupunki, joka voi johtua pääosin siitä että alue on iso eivätkä toimijat tunne toisiaan kovin hyvin.

Yhteenveto tuloksista ja arvioinnin osakysymyksiin vastaaminen

Arvioinnin osakysymyksiin voidaan vastata seuraavasti:

Lastensuojelun ja neuvoloiden välisen yhteistyön ei voida sanoa olevan toimivaa. Vaikka yhteistyö toimii paikoin erittäin hyvin, sitä ei yleensä ottaen tehdä riittävästi ja molemmilla tahoilla voidaan sanoa olevan ristiriitaisia näkemyksiä toistensa työstä.

Lastensuojelun ja lapsiperheiden kotipalvelun välinen yhteistyö toimii varsin hyvin, vaikka erityisesti tiedonkulkua tässäkin tapauksessa toivotaan lisättävän. Lapsiperheiden kotipalvelu on lähellä lastensuojelua, sillä usein perhettä tukeva palvelu on juuri kotipalvelua. Lastensuojelussa nähtiin kotipalvelun resurssien olevan riittämättömät lapsiperheiden tarpeisiin nähden.

Lastensuojelun ja perheneuvolan välinen yhteistyö toimii melko hyvin, vaikka keskinäistä työnjakoa olisikin selkiytettävä. Lastensuojelutarpeen arvioinnin ja avohuollon sekä lapsiperheiden perhetyön välinen yhteistyö toimii melko hyvin, vaikka nähtiin tarpeita tiedonkulun parantamiselle.

Lastensuojelun ja päiväkotien välinen yhteistyö toimii jokseenkin hyvin, mutta päiväkotien vastaajissa oli paljon epätietoisia, joka johtunee siitä, että lastensuojeluyhteyksiä hoitavat vain harvat ja tietyt henkilöt päiväkodeissa.

Lastensuojelun ja opetustoimen oppilas- ja opiskelijahuollon välinen yhteistyö toimii hyvin joillakin alueilla, mutta yhteistyö on muutoin vain jokseenkin hyvällä tasolla. Tarvetta nähtiin kaikin puolin yhteistyön lisäämiselle ja yhteistyökäytäntöjen kehittämiseksi.

Lastensuojelun ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon välistä yhteistyötä ei nähty toimivaksi, sillä yhteistyötä nähtiin olevan vain vähän, vaikka sille koetaan olevan tarvetta.

⁴⁴Laskettu niistä vastanneista, jotka ovat olleet tekemisissä lastensuojelun kanssa viimeisen kahden vuoden aikana

Kehittämistarpeet

Vaikka peruspalveluille vaikuttaisi päällisin puolin olevan selvää, milloin lastensuojeluun otetaan yhteyttä, epävarmuutta näytti olevan kuitenkin enemmän neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluterveydenhuollossa. Yhteydenotto lastensuojeluun tuen tarpeen arvioimiseksi ei myöskään ollut niin tuttu kuin lastensuojeluilmoituksen tekeminen. Samoissa palveluissa ei vastausten mukaan myöskään oteta aina yhteyttä lastensuojeluun vaikka tarvetta havaittaisiin. Tietoisuutta on siis kasvatettava tekemällä käytänteet tutuksi erityisesti näissä palveluissa. Avovastauksissa toivottiin sekä ohjeistusta, koulutusta että yhteisiä tapaamisia. Neuvolan ja lastensuojelun yhteistyöohjeelle olisi tarvetta.

Kun lastensuojeluilmoitus on tehty, tieto ilmoituksen vastaanottamisesta ja asiaa hoitavan tahon tiedot tulee laatusuosituksen mukaan välittää ilmoittajalle. Tätä varten lastensuojelussa on tarvetta yhteiselle käytännölle, sillä peruspalvelujen avovastauksissa korostettiin, ettei tietoa saada ja lastensuojelun avovastauksen mukaan ei ollut aina selvää, että tieto ylipäättään voitaisiin antaa. Käytännössä lastensuojelussa on mahdollista antaa tietoa viranomaiselle asiakkaasta tai lastensuojelun asiakkuudesta, jos se nähdään tarpeelliseksi lapsen hoidon tai huollon kannalta ja on lapsen edun mukaista.

Yhtenä päätelmänä voidaan todeta, että yhteistyön puutteeseen on yhtenä keskeisimpänä syynä lapsiperheiden palvelujen hajanaisuus ja yhteistyön ongelmiin se, ettei eri palveluissa tunneta toisten toimintatapoja. Lastensuojelun ja peruspalvelujen työntekijöistä joillekin vastaajille yhteiset toimintamallit olivat tuttuja, mutta niiden käytäntöön viemisessä on vielä selvästi kehitettävää. Yhteistyömenettelyjä tai niiden saattamista toimintaan kaivattiin lisäksi neuvoloiden, koulujen ja päiväkotien sekä lastensuojelun välille.

Yksi usein mainittu asia oli se, että yhteistyön laatu on erittäin riippuvaista yksittäisten työntekijöiden tai tahojen toimintatavoista ja asenteesta – niin lastensuojelussa kuin peruspalveluissakin. Toimintatavoissa siis olisi yhtenäistämistä kussakin palvelussa niin ilmoitus-, kutsumis-, neuvottelumenettelyssä kuin asiakastyössä.

Lastensuojelun ja muiden palvelujen asiakaskohtaiselle yhteistyölle nähtiin tarvetta, mutta sitä ei juuri ollut muualla kuin lapsiperheiden kotipalvelun kanssa. Yhteisten asiakassuunnitelmien tekemiseen on siis vielä matkaa, olennaisempaa on saada yhteistyö käynnistymään ylimalkaan tai tiivistymään niissä palveluissa, joissa synergia olisi lapsen edun mukaista. Esimerkiksi vaikka neuvola ei saisi tietoa, onko tietty lapsi lastensuojelun asiakas, lastensuojelulle tärkeää on saada tietoonsa kaikki huolenilmaisut, mitä lapsesta on herännyt, jolloin yhteydenotto ei ole tarpeeton.

Usein tuotiin esille myös se, että toiselta osapuolelta puuttuu resursseja (henkilömäärä, työsisällöt, työajan mitoitus) hoitaa esimerkiksi yksittäisen lapsen hyvinvointiin liittyvää tehtävää. Huomionarvoista on, että kuvattiin lähinnä muiden ammattilaisten resurssien riittämättömyyttä. Resursseja mainittiin

puuttuvan erityisesti lastensuojelusta, neuvoloista, lapsiperheiden kotipalveluista ja koulu- ja oppilas – että koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta. Resursien puute näkyy muun muassa siinä, ettei yhteistyötä pystytä aikataulullisesti järjestämään tilanteessa, jossa lastensuojelutarvetta arvioidaan kiireellisellä aikataululla. Tällöin peruspalveluissa työntekijöille tulisi varata tarvittavia aika-resursseja.

Varsinaiselle lastensuojelutyölle on suurin haaste pätevien sosiaalityöntekijöiden saanti, sillä jopa puolet lastensuojelutarpeen arvioinnin jaoksessa on epäpäteviä. Työ erittäin raskasta mutta palkkataso niin matala, ettei työntekijöitä saada tai he vaihtavat pian alaa. Ainoat tavat vaikuttaa tähän on palkkatason nostaminen ja pätevyysväylien sujuvoittaminen. Myös työaikojen joustavoittaminen nähtiin tärkeäksi⁴⁵.

Taulukko 1. Lastensuojelutarpeen arvioinnin ja avohuollon sosiaalityön sekä peruspalvelujen välinen yhteistyö ja kehittämistarpeet – yhteenveto avovastauksista

	Hyvät yhteistyökäytännöt lastensuojelun kanssa	Kehitettävää
Neuvolat	Konsultaatiotapaamiset Konsultaatiopuhelut	Tapaamisten lisääminen esimerkiksi neuvoloissa Tiedonvaihdon lisääminen Tiedon saanti lastensuojelusta Neuvoloiden aktiivisuus lastensuojeluasioissa
Lapsiperheiden kotipalvelu	Yhteiset arviointikäynnit ja neuvottelut Selkeä asiakasprosessin kuvaus	Lastensuojelun toimintatavat yhtenäiseksi Tiedon kulun parantaminen Kotipalveluresurssien määrän lisääminen
Perheneuvola	Selkeä konsultaatioprosessi, toimiva yhteistyö Yhteiset neuvottelut ja tarvittaessa asiakaskäynnit	Perheneuvolan ja lastensuojelun keskinäisten odotusten ja työnjaon selkiyttäminen
Päiväkodit	Konsultaatiopuhelut Verkostotapaamiset ja yhteistyöpalaverit	Tiedon lisääminen yhteisestä prosessista Päiväkotitapaamisten ja tiedon vaihdon lisääminen Yhteiset asiakassuunnitel-

⁴⁵ Lastensuojelun esimiesten kokous 26.11.2015

		mat Päiväkotien käytäntöjen yhtenäistäminen ja aktiivi- suus lastensuojeluasioissa
Lapsiperheiden perhetyö ja esiopetuksen oppilas- huolto	Yhteiset arviointikäynnit, neuvottelut, kotikäynnit ja toimiva konsultaatio Säännölliset kokoukset	Tarve yhteiselle asiakastie- tojärjestelmälle tiedon ku- lun parantamiseksi Tiedon lisääminen yhteisis- tä prosesseista
Oppilas- ja opiskelija- huolto	Yhteiset neuvottelut ja puhelin yhteydet asiak- kaan tilanteesta Verkostotapaamiset Säännölliset tapaamiset	Yhteistyömuotojen kehit- täminen kaikilla alueilla Koulujen käytäntöjen yh- tenäistäminen Verkostotapaamisten li- sääminen, koulutapaami- set Oppilas- ja opiskelijahuol- lolle ja lastensuojelulle ajallisia resursseja yhteis- työhön
Koulu- ja opiskelutervey- denhuolto	-	Yhteistyömuotojen kehit- täminen ja tiedonkulun li- sääminen, koulutapaami- set Koulu- ja opiskelutervey- denhuollolle ajallisia re- sursseja yhteistyöhön

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Arvioinnin pääkysymys oli, onko lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvä yhteistyö toimivaa lastensuojelun ja keskeisten lasten ja nuorten peruspalveluja antavien yhteistyötahojen välillä. Kysymykseen voidaan vastata, että niiltä osin kun yhteistyötä on tehty, se toimii lastensuojelun ja muun perinteisen sosiaalityön tyyppisten palvelujen välillä, mutta heikommin terveystyökalujen kanssa.

Lastensuojelua tukevissa palveluissa - pääasiassa asiakkuuden aikana, mutta myös sitä edeltävissä tai jälkeen annettavissa palveluissa - lastensuojelun toimintatavat vaikuttavat toimivammalta kuin muissa palveluissa. Tällaisia ovat kotipalvelu, perhetyö ja perheneuvolan työ. Tällöin yhteistyötä on ollut enemmän ja sille voidaan osoittaa jo selviä kehittämiskohteita, kuten työnjaon selkiyttäminen ja yhteisten tietojärjestelmien tarve.

Melko toimivalta vaikuttaisi myös lastensuojelun ja oppilas- ja opiskelijahuollon sekä päivähoidon välinen yhteistyö. Sekä päivähoidossa että kouluhuollossa tehdään sellaista työtä, jossa lastensuojelun työtapa voi olla tuttua, mutta koska yhteistyötä on vain paikoitellen, lastensuojelun toiminta voi olla vierasta. Uudet mallit yhteistyömenettelyiksi ovat tuttuja vain harvalle. Lastensuojelulla ei kuitenkaan ole riittävästi yhteistyötä päiväkotien kanssa lasten tai nuorten tarpeisiin nähden.

Lastensuojelun yhteistyö neuvoloiden ja koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon kanssa ei ole toimivaa. Tämä saattaa johtua erilaisista työskentelytavoista ja yhteistyön puutteesta. Lastensuojelulla ei ole riittävästi yhteistyötä ja tiedonkulkua neuvoloiden kanssa lasten tai nuorten tarpeisiin nähden. Lastensuojelu, neuvolat, kouluterveydenhuolto ja opiskeluterveydenhuolto ovat sosiaali- ja terveysviraston yhden osaston (perhe- ja sosiaalipalvelut) alaisia, joten periaatteessa organisatorisia esteitä yhteistyölle ei pitäisi olla.

Aineiston perusteella parhaimpina yhteistyömuotoina mainittiin alueelliset verkostotapaamiset, lastensuojelun konsultaatiopuhelimen hyödyntäminen ja yhteiset asiakaskäynnit kotona, päiväkodissa, koulussa tms. Lastensuojelun ja peruspalvelujen välinen yhteistyö on vähentynyt lastensuojelun organisaation muututtua alueellisesta työstä asiakaskohtaiseksi, joten lastensuojelun on tehtävä itsensä tutummaksi muulla tavoin. Kaupungin tasolla monialainen työote, yhteistyö ja vastuu helsinkiläisten lasten hyvinvoinnista ja suojelusta voisi olla säännöllisesti toteutettava koulutus, johon lasten ja nuorten palveluissa toimivat työntekijät osallistuisivat.

Erityisesti päiväkodeissa, neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa ei aina ymmärretä ottaa yhteyttä lastensuojeluun, vaikka tarvetta havaittaisiin. Lastensuojelun työ, sekä yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi että ilmoitusmenettely, tulisi tehdä nykyistä tutummaksi peruspalveluille selkeän ohjeistuksen avulla. Lastensuojelun kanssa tehtävälle asiakastyölle tulee luoda rakenteet ja varata työaika peruspalveluissa, mikä tarkoittaa johdon sitoutumista.

Laatusuosituksen mukaista ilmoitusmenettelyä, alkutapaamiseen kutsumista ja neuvotteluita tulisi selvästi lisätä ja tiedottamiseen liittyviä käytäntöjä yhtiä lastensuojelussa. Lastensuojelulta voidaan edellyttää aktiivista, monialaisen yhteistyön käynnistämistä ja toteuttamista. Asiakaskohtaista yhteistyötä voitaisiin lisätä siten, että lastensuojelu voisi tilanteesta riippuen jalkautua nykyistä enemmän neuvoloihin, päiväkoteihin tai kouluihin. Muodollisesti pätevän henkilöstön saantiin tulisi vakavasti kiinnittää huomiota palkkatasoa parantamalla sekä työaikoja ja pätevyitymistä joustavoittamalla.

Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

4 TOIMENPIDE-ESITYS JA LISÄTIEDOT

Tarkastuslautakunnan 2. jaosto hyväksyy muistion ja esittää, että aiheesta laaditaan arviointikertomuksen tekstiluonnos.

Arviointia koskevia lisätietoja antaa kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen, p. 09 310 36606.

Liisa Kähkönen

JAKELU Tarkastuslautakunnan 2. jaosto

LÄHTEET

Haastattelut:

Lastensuojelun avohuollon johtavat sosiaalityöntekijät 20.8.2015

Tarkastuslautakunnan 2. jaoston käynti lastensuojelussa 11.9.2015

Lastensuojelutarpeen arvioinnin johtavat sosiaalityöntekijät 9.10.2015

Sähköiset kyselyt:

Lastensuojelutarpeen arvioinnin ja avohuollon sosiaalityöntekijät, sosiaaliohjaajat ja johtavat sosiaalityöntekijät 1.9.2015.

Kysely neuvoloiden terveydenhoitajille, osastonhoitajille, lapsiperheiden kotipalvelun työntekijöille, perheneuvolan psykologeille ja sosiaalityöntekijöille, otoksena 18 suomenkielisten kaupungin päiväkotien päiväkodin johtajille, lastentarhanopettajalle, erityislastentarhanopettajille ja kiertäville erityislastentarhanopettajille, lapsiperheiden perhetyön sosiaaliohjaajille, johtaville sosiaaliohjaajille ja esiopetuksen oppilashuollon kuraattoreille, perusopetuslinjan kuraattoreille ja psykologeille, nuoriso- ja aikuiskoulutuslinjan kuraattoreille ja psykologeille, terveydenhoitajille kouluterveydenhuollossa, terveydenhoitajille ja osastonhoitajille opiskeluterveydenhuollossa 31.8.2015.

Muut lähteet:

Hietämäki, J., Lastensuojelun alkuarvioinnin vaikutukset vanhempien näkökulmasta. Jyväskylän yliopisto 529/2015.

Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2014. Kuusikko –työryhmän julkaisusarja 4/2015.

Lastensuojelun esimieskokous 26.11.2015.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimeenpanosuunnitelma 2012–2016.

Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:4.

LIITTEET

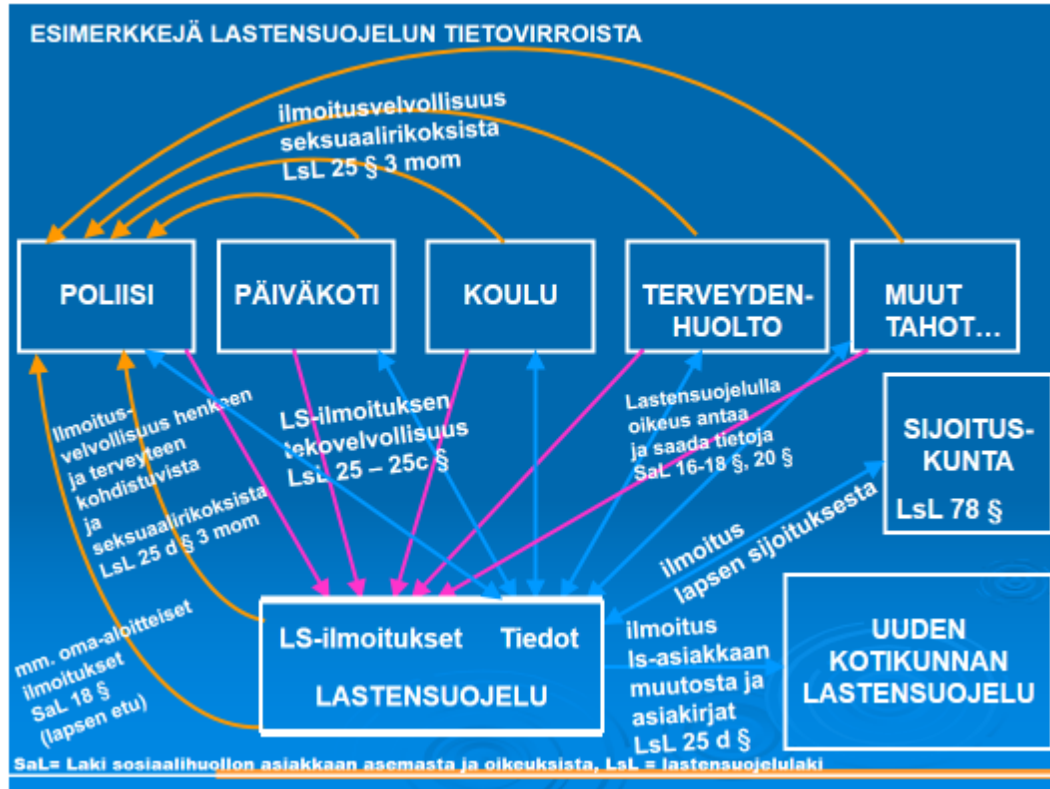
Liite 1. Arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Arviointiaihe Yhteistyön toimivuus lastensuojelun ja lasten ja nuorten peruspalvelujen välillä		
Suunnitelman laatija Liisa Kähkönen		Pvm 1.6.2015
Päätös arvioinnista Tarkastuslautakunta 6.5.2015		
Arvioinnin ohjausryhmä 2. jaosto		
Aloittamisaika kesäkuu 2015	Valmistumisaika joulukuu 2015	Vastaava valmistelija, muut valmistelijat Liisa Kähkönen
Arviointiaiheen tausta Lastensuojelulain (13.4.2007/417) 2 §:n mukaan lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Pykälän 3a mukaan kunnan ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lastensuojelussa lastensuojeluasian vireilletulo tapahtuu viranomaisen tai yksityishenkilön tekemästä lastensuojeluilmoituksesta. Lain 25 § mukaan ilmoitusvelvollisuus koskee viranomaisista käytännössä kaikkia, jotka ovat tekemisissä lapsen tai perheen kanssa. Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa salassapitosäännösten estämättä myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä lastensuojelulain 25a §:n ja sosiaalihuoltolain 35 §:n (1301/2014) mukaisena yhteydenottona tuen tarpeen arvioimiseksi. Helsingin kaupungin intranetissa kuvataan lastensuojelutarpeen selvitystä seuraavasti: lastensuojelutarpeen selvityksen aikana tavataan lasta, vanhempia ja muita lapselle tärkeitä ihmisiä. Usein selvityksen aikana järjestetään neuvotteluita lapsen elämänpiiriin kuuluvissa paikoissa kuten päiväkodissa tai koulussa. (Teksti suoraan sivulta http://helmi/sote/osastot/perhe_ja_sosiaalipalvelut/lastensuojelu/lastensuojelutarpeen_arvi		

[ointi/sivut/default.aspx](#))

Tietosuojavaltuutettu on kuvannut oheisella tavalla tietojen kulkua eri viranomaistahojen välillä:

Lähde: Aarnio, R., Miten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset voivat käyttää asiakas-/potilastietoja hallitusti. Tietosuojavaltuutetun toimisto, 14.10.2014 (kuviota on hieman vanhentunut)

Lakimuutoksia viranomaisten tiedonkulun parantamiseksi on tullut voimaan 1.4.2015. Terveydenhuollon, opetuksen, nuorisotoimen ja sosiaalihuollon viranomaiset voivat jatkossa ilmoittaa työssä saamiaan tietoja poliisille, kun he epäilevät jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Säädosmuutos koskee yhteensä neljätoista lakia (Sisäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 15.4. 78/2015)

Helsingin tarkastuslautakunta laati vuonna 2014 arvioinnin varhaisen puuttumisen toimivuudesta päiväkodeissa ja neuvoloissa. Arvioinnin yhtenä tuloksena oli, että varhaista puuttumista ja huolen käsittelyä hankaloitti yhteistyön ja tiedonkulun puutteet erityisesti lastensuojelun kanssa. Koska lastensuojelu ei voi antaa tietoa lastensuojelun asiakkuudesta, päiväkodeissa ja erityisesti neuvoloissa jäädytään helposti epätietoisuuteen siitä, onko lapsi tai perhe jo avun piirissä. Tämä hankaloittaa huolen käsittelyä ja varhaista puuttumista. Toisaalta neuvoloissa kuvattiin myös erittäin hyviä yhteistyösuhteita lastensuojelun kanssa.

Uuden sosiaalihuoltolain yksi keskeisin tavoite on ollut parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä. Pykälän 9 mukaan "kunnallis-

ten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.”

Helsingin strategiaohjelmassa ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimeenpanosuunnitelmassa 2013–2016 lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät erityisesti kohdat ”Lapsi ja nuori tulee autetuksi omassa lähiyhteisössään”, ”Lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia tuetaan varhaiskasvatuspalveluilla ja koko kaupungin kasvatuskumppanuudella” ja ”Lastensuojelun pitkäaikainen asiakkuus ja kodin ulkopuoliset sijoitukset vähenevät”. Näiden toimenpiteinä on kehittää lasten ja nuorten palveluja tarjoavien tahojen yhteistyötä ja yhteisiä prosesseja. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttamista ohjaa ns. Lasu-kollegio. Sen alaisuuteen on vuonna 2014 luotu johtamisrakenteet alueelliselle toiminnalle. Alueellisten koordinaatioryhmien tehtävä on seurata ja johtaa muun muassa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista.

Sosiaali- ja terveysvirastolla on olemassa kuvauksia toimintakäytännöiksi opetustoimen kanssa (Toimintamalli tilanteessa, jossa lapsella on vakavia koulunkäyntiongelmia ja lastensuojelutarve, Helsingin opetusvirasto 10/2014), lastensuojelun ja sosiaalipäivystysyksikön välillä (27.10.2014), päivähoiton ja perhe- ja sosiaalipalvelujen yhteistyökäytännöiksi lastensuojelun kanssa (26.11.2014) sekä lastensuojelun ja psykiatria- ja päihdepalvelujen yhteistyökäytännöistä (28.1.2015). Vaikka yhteistyötä on tehty aikaisemminkin, toimintakäytäntökuvaukset ovat melko uusia.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kuntaliitto ovat laatineet lastensuojelun laatusuosituksen 2014⁴⁶, jossa on kysymyksiä lapsen ja nuoren hyvinvointiin liittyvän tiedonkulun laadun arvioimiseksi lastensuojelussa. Kysymykset koskevat yhteistyön toteuttamista ja sen riittävyyttä erityisesti terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa, lapsikeskeisyyden toteutumista, tietojenvaihtoa viranomaisten välillä lastensuojeluilmoituksen jälkeen sekä muiden ammattilaisten kutsumista lapsen asian selvittämiseen.

Lastensuojelun ja muiden viranomaisten yhteistyötä leimaa sekä monimutkainen tietovirto- ja säätelevä lainsäädäntö että selkeä tarve viranomaisten väliseen yhteistyöhön lapsen ja nuoren edun toteuttamiseksi. Toimintakäytänteet yhteistyölle, samoin kuin yhteistyötä painottava lainsäädäntö ja laatusuositukset ovat uusia. Vaikka lastensuojelun kanssa tekemisissä olevia viranomaistahoja on useita, niistä keskeisimmät ovat lapsille ja nuorille peruspalveluja antavat tahot: päivähoito, oppilashuolto, kouluterveydenhuolto ja neuvolat. Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta olisi näin ollen tärkeää saada juuri nämä tahot toimimaan yhteen, lapsikeskeisesti.

Taloudellinen näkökulma

Lastensuojelun hinta yhtä lasta kohti on 3 000 euroa vuodessa ehkäisevässä työssä. Jos ehkäisevä työ epäonnistuu, kustannukset ovat huostaan otetun lapsen sijoitusratkaisusta riippuen 18 000–72 000 euroa vuodessa⁴⁷. Vuonna 2013 Helsingin lastensuojelun kus-

⁴⁶ Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:4

⁴⁷ Terveyserojen kaventamisen kustannushyödyt, http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/miksi/vaikuttavuus (28.10.2013)

Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

tannukset olivat 127 999 748 euroa. Tästä 21,1 prosenttia oli avohuollon kustannuksia ja 78,9 sijaishuollon (sijoitusten) kustannuksia.⁴⁸

Asiakas- ja työntekijänäkökulma

Arvioinnissa tullaan laatimaan kysely lastensuojelun ja sen keskeisten yhteistyötahojen työntekijöille ja haastattelemaan lastensuojelun johtavia sosiaalityöntekijöitä. Lisäksi selvitetään, onko aiheesta löydettävissä asiakasnäkemyksiä. Lisäksi arvioinnissa käytetään tarkastuslautakunnan päivähoiton henkilöstölle ja neuvolatyöntekijöille toteutettua kyselyä 2014.

Aiheeseen liittyvien suositusten jälkiseuranta

Tarkastuslautakunta on arvioinut lastensuojelulain toimeenpanoa huostaanottojen osalta vuonna 2011. Tähän aiheeseen liittyviä suosituksia ei esitetty. Vuonna 2014 tarkastuslautakunta suositteli arviointikertomuksessaan varhaiseen puuttumiseen liittyen, että sosiaali- ja terveysviraston ja varhaiskasvatusviraston on luotava aiempaa tiiviimmät yhteistyösuhteet ja varmistettava lastensuojelun ja hyvinvoinnin kannalta välttämätön tiedonkulku päiväkotien, neuvoloiden, lastensuojelun ja muiden lapsesta tai nuoresta huolehtivien tahojen välillä. Suosituksen vaikuttavuutta ei ole vielä mahdollista arvioida, mutta tässä arvioinnissa laajennetaan ja syvennetään yhteistyöhön liittyvää teemaa lastensuojeluun, oppilashuoltoon ja kouluterveydenhuoltoon.

Arviointikysymykset ja aineisto

Arvioinnin pääkysymys on:

Onko lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvä yhteistyö toimivaa lastensuojelun avohuollon ja sen keskeisten lasten ja nuorten peruspalveluja antavien yhteistyötahojen välillä?

Arvioinnin osakysymyksinä on, miten lastensuojelulain ja uuden sosiaalihuoltolain yhteistyövelvoitteet toteutuvat peruspalvelujen välillä:

1. Onko lastensuojelun avohuollon ja neuvoloiden välinen yhteistyö toimivaa?
2. Onko lastensuojelun avohuollon ja päiväkotien välinen yhteistyö toimivaa?
3. Onko lastensuojelun avohuollon ja lapsiperheiden perhetyön ja esiopetuksen oppilashuollon välinen yhteistyö toimivaa?
4. Onko lastensuojelun avohuollon ja opetustoimen oppilashuollon välinen yhteistyö toimivaa?
5. Onko lastensuojelun avohuollon ja kouluterveydenhuollon välinen yhteistyö toimivaa?

Arvioinnin kohteena on lastensuojelu ja sen kanssa yhteistyötä tekevät keskeisimmät lapsille ja nuorille peruspalveluja antavat tahot. Lastensuojelussa tällaiseksi määritellään päiväkodit, esiopetuksen oppilashuolto ja lapsiperheiden perhetyö, opetustoimen oppilashuolto, kouluterveydenhuolto ja neuvolat. Osakysymyksiä 1-5 arvioidaan kyselyjen ja haastattelujen avulla kohteena oleville tahoille.

Arviointia varten 2. jaosto tekee käynnin lastensuojeluun alkusyksyllä 2015. Käynnillä voi-

⁴⁸ Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2013. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 2/2014.

daan käsitellä viranomaisten tietojen kulkuun liittyvää lainsäädäntöä, lastensuojelun toimintakäytänteitä ja tilannetta tilastojen mukaan. Arviointia jatketaan laatimalla yhteistyökäytäntöihin liittyvä kysely noin 100 lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijälle. Tähän joukkoon kuuluu 16 johtavaa sosiaalityöntekijää, joille tehdään aiheesta ryhmähaastattelu. Lisäksi arvioinnin piiriin otetaan lasten ja nuorten peruspalveluista keskeisimmät lastensuojelun kanssa tekemisissä olevat tahot: varhaiskasvatusvirastosta päiväkodit ja esiopetuksen oppilashuolto, opetusvirastosta oppilashuolto ja sosiaali- ja terveystieteiden keskeiset tahot: varhaiskasvatusvirastosta päiväkodit ja esiopetuksen oppilashuolto, opetusvirastosta oppilashuolto ja sosiaali- ja terveystieteiden keskeiset tahot: koulu-terveydenhuolto ja neuvolat, joille tehdään kysely lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Rajaukset

Arviointi rajataan lapsen ja nuoren hyvinvointiin liittyvään yhteistyöhön lastensuojelun avohuollon ja sen kanssa yhteistyössä olevien keskeisten lapsille ja nuorille peruspalveluja antavien tahojen kanssa.

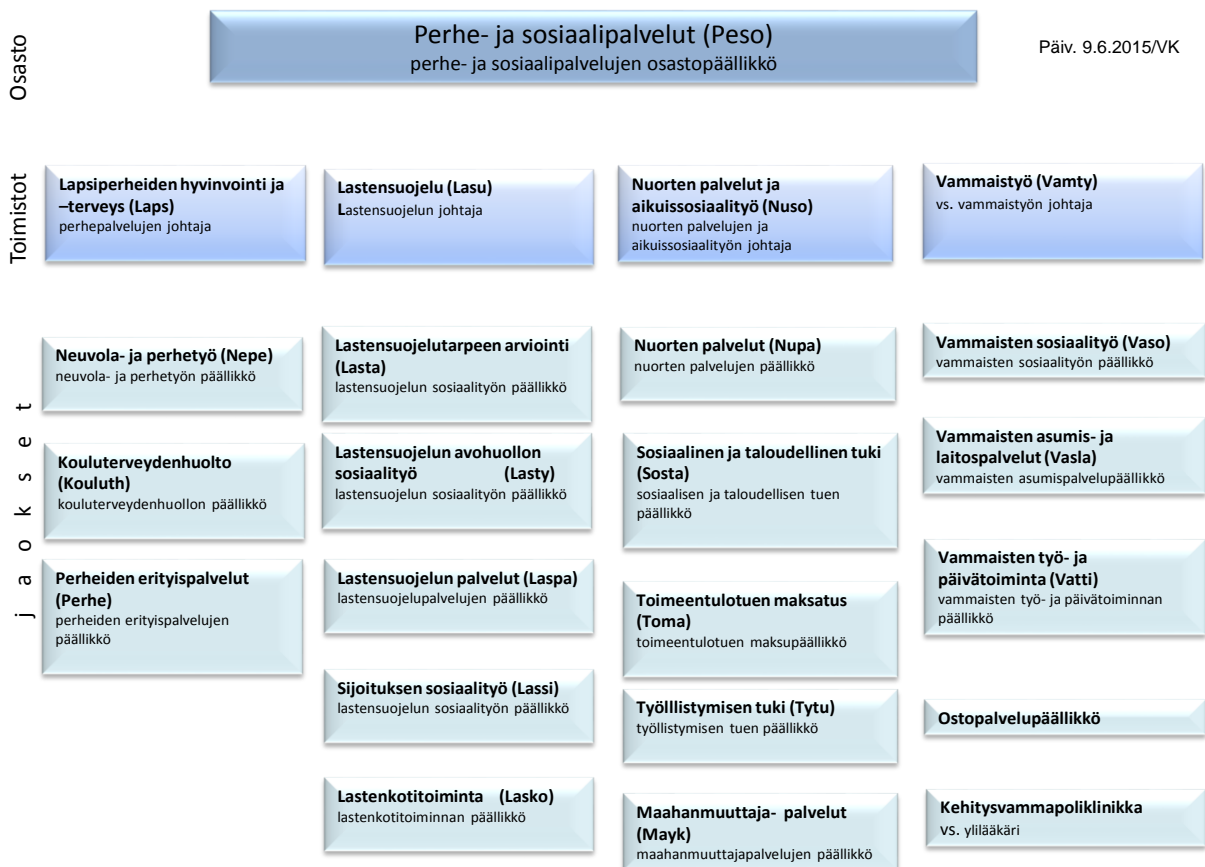
Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

Liite 2. Arvioinnissa mukana olevien palvelujen organisaatio

Sosiaali- ja terveystieteiden viraston perhe- ja sosiaalipalvelut:

Arvioinnissa mukana olevat palvelut

- Neuvola- ja perhetyö (neuvolat ja lapsiperheiden kotipalvelu)
- Kouluterveydenhuolto
- Perheiden erityispalvelut (lapsiperheiden perhetyö, perheneuvola)
- Lastensuojelu (lastensuojelutarpeen arviointi, lastensuojelun avohuollon sosiaalityö)
- Nuorten palvelut (opiskeluterveydenhuolto)

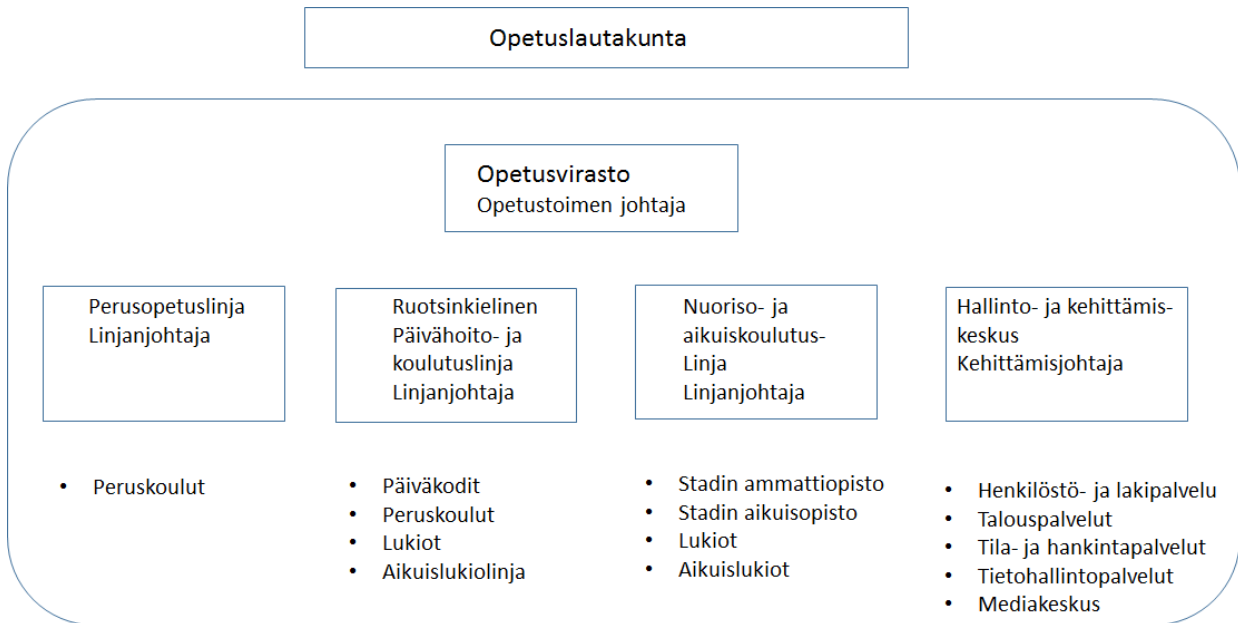

Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

Opetusviraston organisaatio

Arvioinnissa mukana olevat palvelut

- Perusopetuslinja (oppilashuolto)
- Nuoriso- ja aikuiskoulutuslinja (opiskelijahuolto)

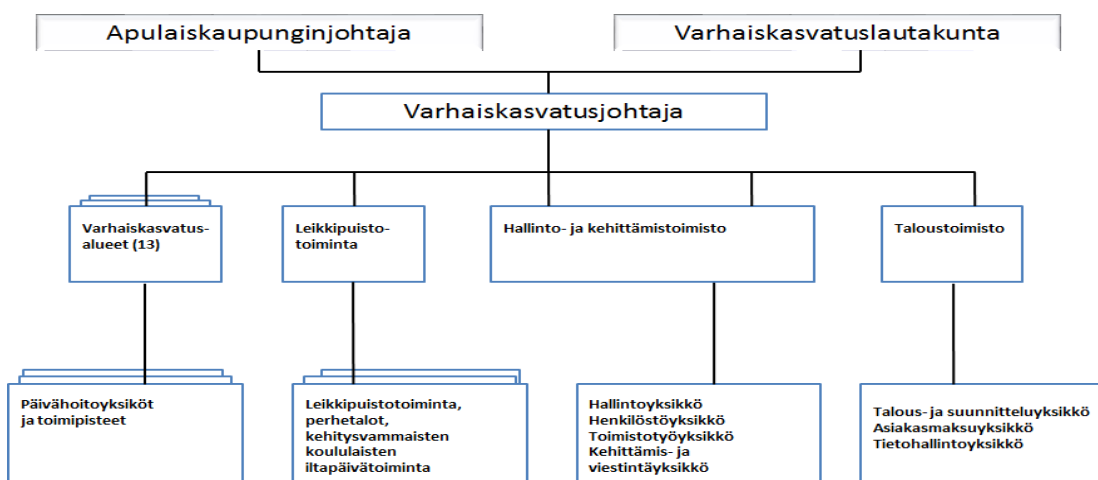

4/2015

Varhaiskasvatusviraston organisaatio

Arvioinnissa mukana oleva palvelu päivähoito (18 päivähoitoyksikköä)

Helsingin varhaiskasvatusviraston organisaatio

Liite 3. Lastensuojelun kyselyn keskiarvot ja keskihajonnat, asteikko 1-5

	Kaikki vastaajat		lastensuojelutarpeen arvioinnin		lastensuojelun avohuollon	
	N=80		N=38		N=40	
	KA	KH	KA	KH	KA	KH
1) Lapsille ja perneille hoitoa ja palveluja tarjoavilla kaupungin ammattilaisilla on mielestäni käytössään sellaiset yhteistyökäytänteet, joilla toteutetaan lapsen etua (lapsikeskeisyys)	3,44	1,06	3,55	1,03	3,33	1,1
2) Alueemme lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla kaupungin ammattilaisilla on mielestäni käytössään sellaiset yhteistyökäytänteet, joilla toteutetaan lapsen etua ja tuetaan perhettä kokonaisuutena	3,3	1,07	3,37	1,02	3,28	1,11
3) Mielestäni lastensuojelun palvelut ja organisaatio tukevat eri tahojen yhteistyötä lasten ja nuorten asioissa.	3,46	1,06	3,55	1,01	3,4	1,1
4) Mielestäni lastensuojelutoimiston eri palvelujen ja toimintojen välinen yhteistyö toimii hyvin.	3,37	1,08	3,42	0,92	3,35	1,21
5) Lastensuojelussa neuvottelemme aktiivisesti yhdessä perheen ja muiden viranomaisten kanssa siitä, mitä mahdollisuuksia meillä ja muilla ammattilaisilla ja viranomaisilla on yhdessä tukea lasta ja auttaa vanhempia kasvatusvastuun toteuttamisessa.	4,06	0,92	4,26	0,79	3,93	0,97
Tämä kysymys (6) koskee vain lastensuojelutarpeen arviointia6) Annamme yleensä ilmoituksen tehneelle ammattilaiselle tiedon lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisesta sekä asiaa hoitavan toimiston tai työntekijän nimen ja yhteystiedon.	3,18	1,39	3,18	1,39		
7) Kutsumme yleensä lastensuojeluilmoituksen tehneen ammattilaisen ja muut viranomaiset mukaan lapsen asian selvittämiseen ja tuen tarjoamiseen, kun sille on tarvetta.	4,13	1,04	4,19	1	4,11	1,1
8) Lastensuojelun vastuusosiointitehtävien koordinoi viranomaisyhteistyötä lastensuojeluasiassa ja huolehtii aktiivisesti siitä, että lapsen asiaan liittyvät muut ammattilaiset tietävät yhteistyön tarkoituksen ja tavoitteet.	4,19	0,89	4,34	0,78	4,05	0,98
9) Teemme lastensuojelutarpeen selvityksen tai asiakassuunnitelman yhdessä muiden ammattilaisten (viranomaisten) kanssa.	2,68	1,02	2,76	0,89	2,59	1,14
Tämä kysymys (10) koskee vain avohuollon sosiaalitoimintaa10) Teemme yhteisiä asiakassuunnitelmia muiden ammattilaisten (viranomaisten) kanssa.	2,42	1,06			2,42	1,06
11) Yhteistyömme neuvoloiden kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää.	2,9	1,34	3,38	1,38	2,48	1,18
12) Yhteistyömme päiväkotien kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää.	3,09	1,23	3,42	1,2	2,8	1,2
14) Yhteistyömme lapsiperheiden perhetyön ja esiopetuksen oppilashuollon kanssa on lapsen ja perheen tarpeisiin nähden riittävää.	3,58	1,03	3,9	0,91	3,3	1,07
15) Yhteistyömme koulujen oppilashuollon ja opiskeluhoollon kanssa on lapsen/nuoren ja perheen tarpeisiin nähden riittävää.	3,6	1,13	3,86	0,86	3,38	1,29
16) Yhteistyömme koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa on lapsen/nuoren ja perheen tarpeisiin nähden riittävää.	3,31	1,12	3,44	1,08	3,22	1,16
18) Yhteistyömme lapsiperheiden kotipalvelun kanssa on lapsen/nuoren ja perheen tarpeisiin nähden riittävää.	4,35	0,85	4,42	0,76	4,28	0,93
19) Yhteistyömme perheneuvolan kanssa on lapsen/nuoren ja perheen tarpeisiin nähden riittävää.	3,13	1,18	3,42	1,08	2,82	1,21
Yhteenveto	3,42	0,14	3,65	0,19	3,30	0,10

Lastensuojelun kyselyn keskiarvot ja keskihajonnat, asteikko 1-4

	Kaikki vastaajat		lastensuojelutarpeen arvioinnin		lastensuojelun avoimuuden sosiaalityöntekijä tai	
	N=80		N=38		N=40	
	KA	KH	KA	KH	KA	KH
13) Yhteistyömalli "Perhe- ja sosiaalipalvelujen ja päivähoidon yhteistyökäytännöt" (pysyväsohje 10.3.2015) on minulle tuttu.	2,58	0,88	2,59	0,86	2,55	0,92
17) Yhteistyömalli "Toimintamalli tilanteissa, jossa lapsella on vakavia koulunkäytöngelmia ja lastensuojelun tarve - prosessit, toimintamallit ja vastualueet" on minulle tuttu (opetusvirasto 10/2014, Vakava -hanke).	2,88	1,01	2,89	0,98	2,87	1,07

Peruspalvelujen kyselyn keskiarvot ja keskihajonnat, asteikko 1-5

	Kaikki vastaajat		neuvolan osastonhoitaja tai terveydenhoitaja		lapsiperheiden kotipalvelun johtava ohjaaja tai perhetyöntekijä		perheiden johtava psykologi ja, psykologi tai sosiaalityöntekijä		päivähoitoyksikön esimies, lastentarhan opettaja tai erityislastentarhanopettaja (myös esiopetuksen johtaja)		perusopetuksen koulukuraattori tai koulupsykologi		nuoris- ja aikuiskoulutuslinjan kuraattori tai psykologi		terveydenhoitaja kouluterveydenhuollossa		terveydenhoitaja tai osastonhoitaja ja opiskeluterveydenhuollossa			
	N=389		N=128		N=35		N=23		N=59		N=15		N=44		N=24		N=39		N=21	
	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH
1) Lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla kaupungin ammattilaisilla on mielestäni käytössään sellaiset yhteistyökäytännöt, joilla toteutetaan lapsen etua (lapsikeskeisyys).	3,43	1,17	3,3	1,26	3,54	1,24	3,59	1,22	3,74	0,88	3,43	1,09	3,41	1,21	3,52	1,04	3,21	1,26	3,22	1,17
2) Alueellamme lapsille ja perheille hoitoa ja palveluja tarjoavilla ammattilaisilla on mielestäni käytössään sellaiset yhteistyökäytännöt, joilla toteutetaan lapsen etua ja tuetaan perhettä kokonaisuutena.	3,4	1,18	3,31	1,27	3,54	1,09	3,52	1,21	3,67	0,9	3,43	1,22	3,39	1,17	3,53	1,26	3,21	1,24	2,93	1,1
9) Työssäni tehdään aina sosiaalihuoltolain 35 §:n mukainen yhteydenotto lastensuojeluun tuen tarpeen arvioimiseksi tai lastensuojelulain 25 §:n mukainen lastensuojeluilmoitus tai lastensuojelulain 25 c §:n mukainen ennakkollinen lastensuojeluilmoitus, kun siihen arvioidaan olevan tarvetta.	4,5	0,72	4,58	0,65	4,58	0,75	4,64	0,66	4,33	0,89	4,93	0,27	4,33	0,79	4,29	0,75	4,49	0,64	4,54	0,66
10) Mikäli olemme tehneet lastensuojeluilmoituksen, lastensuojelu antaa meille yleensä tiedon lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisesta sekä asiaa hoitavan toimiston tai työntekijän nimen ja yhteystiedon.	2,87	1,51	2,27	1,29	3,93	1,26	3,25	1,41	4	1,22	3	1,83	2,63	1,3	2,85	1,6	2,33	1,47	3,17	1,53
11) Meidät kutsutaan tarvittaessa lastensuojelun ja perheen kanssa pidettävään lastensuojelutarpeen selvityksen alkutapaamiseen.	2,77	1,53	1,98	1,21	3,59	1,41	3,55	1,19	3,7	1,6	3,29	1,54	2,82	1,39	3	1,45	2,35	1,56	2,85	1,68
12) Mikäli meidät/minut kutsutaan alkutapaamiseen, osallistumme/osallistun siihen.	4,77	0,63	4,52	0,92	4,81	0,59	4,81	0,4	4,98	0,14	5	0	4,89	0,39	4,9	0,3	4,78	0,55	4,69	0,6
13) Lastensuojelu neuvottelee kanssamme tarvittaessa, miten voisimme yhdessä tukea lapsen edun toteutumisessa ja auttaa vanhempia heidän kasvatustensa toteutumisessa, mikäli meillä on yhteistyötä asiakkaan asiassa.	3,1	1,47	2,21	1,29	4	1,21	3,73	1,28	3,9	1,12	3,21	1,37	3,38	1,25	3,53	1,62	2,75	1,48	3,22	1,39
16) Yhteistyö lastensuojelun kanssa on toimivaa.	2,82	1,29	2,07	1,2	3,26	1,29	3,43	1,03	3,36	1,08	3,64	1,22	3,45	1,04	3,27	1,16	2,54	1,19	2,77	0,73
Lisäkysymys koulu- ja opiskeluterveydenhoitajille sekä oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattoreille ja psykologeille Yhteistyömalli "Toimintamalli tilanteissa, jossa lapsella on vakavia koulunkäytöngelmia ja lastensuojelun tarve - prosessit, toimintamallit ja vastualueet" on minulle tuttu (opetusvirasto 10/2014, Vakava-hanke).	2,45	0,15											3,34	0,81	2,17	1,15	2,54	1,07	1,75	0,91
Lisäkysymys päivähoitossa ja lapsiperheiden perhetyössä työskenteleville Yhteistyömalli "Perhe- ja sosiaalipalvelujen ja päivähoidon yhteistyökäytännöt" (pysyväsohje 10.3.2015) on minulle tuttu.	2,85	0,08							2,61	0,94	3,09	0,83								
Yhteenveto	3,30	0,55	3,03	0,23	3,91	0,29	3,82	0,34	3,81	0,39	3,67	0,59	3,52	0,32	3,45	0,42	3,13	0,36	3,24	0,39

Peruspalvelujen kyselyn keskiarvot ja keskihajonnat, asteikko 1-4

Kaupunkitarkastaja Liisa Kähkönen

	Kaikki vastaajat		neuvolan osastonhoitaja ja tai terveydenhoitaja		lapsiperheiden kotipalvelun johtava ohjaaja tai perhetyöntekijä		perheneuvolan johtava psykologi, sosiaaliohjaaja, psykologi tai sosiaalityöntekijä		päivähoitoyksikön esimies, lastentarhanopettaja tai erityislastentarhanopettaja (myös esiopetuksen)		lapsiperheiden perhetyön sosiaaliohjaaja tai johtava ohjaaja, esiopetuksen		perusopetuksen koulukuraattori tai koulupsykologi		nuoriso- ja aikuiskoulutuslinjan kuraattori tai psykologi		terveydenhoitaja kouluterveydenhuollossa		terveydenhoitaja tai osastonhoitaja opiskeluterveydenhuollossa	
	N=389		N=128		N=35		N=23		N=59		N=15		N=44		N=24		N=39		N=21	
	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH	KA	KH
6) Minulla on selvä käsitys siitä, milloin minun tulee ottaa yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa yhteyttä lastensuojeluun tuen tarpeen arvioimiseksi.	2,48	0,54	2,41	0,54	2,46	0,51	2,64	0,49	2,36	0,55	2,86	0,36	2,59	0,5	2,71	0,46	2,49	0,6	2,3	0,57
7) Minulla on selvä käsitys siitä, milloin otan yhteyttä lastensuojeluun ja teen lastensuojeluilmoituksen.	2,56	0,53	2,51	0,55	2,62	0,55	2,68	0,48	2,47	0,54	2,85	0,38	2,66	0,48	2,61	0,58	2,56	0,55	2,48	0,51
8) Minulla on selvä käsitys siitä, milloin otan yhteyttä lastensuojeluun ja teen ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen ennen lapsen syntymää.	2,33	0,62	2,39	0,52	2,32	0,6	2,22	0,97	2,08	0,65	2,77	0,44	2,33	0,8	2,56	0,51	2,27	0,79	1,63	0,52
14) Teemme yhdessä lastensuojelun kanssa lastensuojelutarpeen selvityksiä tai lastensuojelun asiakassuunnitelmia.	1,52	0,56	1,32	0,49	1,97	0,68	1,69	0,48	1,82	0,46	1,54	0,52	1,48	0,51	1,64	0,63	1,31	0,47	1,22	0,44
15) Meillä on lastensuojelun kanssa yhteinen asiakassuunnitelma lastensuojelun piirissä olevasta lapsesta tai perheestä.	1,47	0,64	1,2	0,48	2,24	0,72	1,81	0,66	1,79	0,55	1,38	0,65	1,39	0,5	1,53	0,74	1,24	0,51	1,25	0,46